

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TATAR YAZAR TUFAN MİNNÜLLİN'İN PİYESLERİNİN
İNCELENMESİ ("ELDİRMİŞTEN ELMENDER", "ENİLER VE
BEBİLER" ÖRNEĞİNDE)**

HAZIRLAYAN

BEYZANUR YILDIRIM

DANIŞMAN

PROF. DR. ALSOU KAMALIEVA

BARTIN-2024

**T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TATAR YAZAR TUFAN MİNNÜLLİN'İN PİYESLERİNİN İNCELENMESİ
("ELDİRMİŞTEN ELMENDER", "ENİLER VE BEBİLER" ÖRNEĞİNDE)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Beyzanur YILDIRIM**

BARTIN-2024

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Alsou KAMALİEVA danışmanlığında hazırlamış olduğum “TATAR YAZAR TUFAN MİNNULLİN’İN PİYESLERİNİN İNCELENMESİ ('ELDİRMİŞTEN ELMENDER', 'ENİLER VE BEBİLER' ÖRNEĞİNDE)” adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

15/11/2023

Beyzanur YILDIRIM

ÖNSÖZ

Tatar edebiyatı ve Tatar tiyatrosu çok zengin tarihi bir geçmişe sahiptir. Çağdaş Tatar tiyatrosu denince akla gelecek en önemli isimlerden biri Tufan Minnullin'dir. Tufan Minnullin birbirinden önemli tiyatro eserleri ve farklı türlerde yaptığı çalışmalar ile Tatar edebiyatının gelişimine büyük katkıda bulunan önemli bir sanatçıdır.

Bu tez çalışmasında Tufan Minnullin'in "Eldirmişten Elmender" ve "Eniler ve Bebiler" adlı piyesleri incelenecek araştırmacılara ve Türk okuyucusuna sunulacaktır.

"Tatar Yazar Tufan Minnullin'in Piyeslerinin İncelenmesi ('Eldirmişten Elmender', 'Eniler ve Bebiler' Örneğinde)" adlı bu tez çalışmasının birinci bölümünde "1960- 1990'lı Yıllarda Tatar Edebiyatı", "1960-1990'lı Yıllarda Dram Eserleri" ve "1990'lı Yıllardan Bugüne Tatar Edebiyatı" hakkında bilgiler verilecektir. İkinci bölümünde "Tufan Minnullin'in Hayatı" ve "Tufan Minnullin'in Eserleri" ele alınacaktır. Üçüncü bölümde bahsedilen eserlerin incelemesi yapılacaktır. Tezin dördüncü bölümünde ise "Eniler ve Bebiler" adlı piyesin Türkiye Türkçesine çevrilmiş hali verilecektir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi birikiminden ve tecrübesinden faydalandığım desteği ve yönlendirmeleriyle her zaman yanımda olan danışman hocam Prof. Dr. Alsou KAMALİEVA'ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik tecrübelerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Zilola KHUDAYBERGENOVA'ya, Dr. Öğretim Üyesi Mihriye ÇELİK'e teşekkür ederim.

Ayrıca tez çalışmam boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve dostlarıma çok teşekkür ederim.

Beyzanur YILDIRIM

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**TATAR YAZAR TUFAN MINNULLİN'İN PİYESLERİNİN İNCELENMESİ
("ELDİRMİŞTEN ELMENDER", "ENİLER VE BEBİLER" ÖRNEĞİNDE)**

Beyzanur YILDIRIM

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alsou KAMALİEVA

Bartın-2024, Sayfa:129

Bu tez çalışmasının amacı Tufan Minnullin'in "Eldirmişten Elmender", "Eniler ve Bebiler" adlı piyeslerinin incelenmesidir. Tufan Minnullin Tatar edebiyatının önde gelen sanatçılarından biridir. Tatar edebiyatına piyesleri ve farklı tarzda yazdığı eserleri ile katkıda bulunmuştur. Sanatçının piyeslerini incelemeden önce "1960-1990'lı Yıllarda Tatar Edebiyatı", "1960-1990'lı Yıllarda Dram Eserleri" ve "1990'lı Yıllardan Bugüne Tatar Edebiyatı" hakkında bilgiler verilecektir. Devamında "Tufan Minnullin'in Hayatı" ve "Tufan Minnullin'in Eserleri" ele alınacaktır. Sonraki bölümde bahsedilen piyeslerin incelemesi yapılacaktır. Son bölümde ise "Eniler ve Bebiler" adlı piyesin Türkiye Türkçesine çevrilmiş hali verilecektir. Tatar edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olan Tufan Minnullin hakkında ülkemizde yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Coğrafi olarak bakıldığında da Tataristan Türkiye'ye oldukça uzak bir ülkedir. Bu yüzden edebiyat alanında etkileşim istenilen düzeyde yaşanamamıştır. Tatar halkının yaşamını, kültürünü belirlediği çeşitli konular ile renklendirip tiyatro eserlerinde işleyen yazarı, seçilen piyesler ile tanıtmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Piyes incelemesi, Tatar edebiyatı, tiyatro.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

THE REWIEW OF TATAR WRITER TUFAN MINNULLIN’S PLAYS (IN THE EXAMPLE OF “ELDIRMIŞTEN ELMENDER”, “ENILER VE BEBILER”)

Beyzanur YILDIRIM

Bartın University

Graduate School

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Prof. Dr. Alsou KAMALIEVA

Bartın-2024, pp:129

The purpose of this thesis study is to examine Tufan Minnullin's plays “Eldirmişten Elmender”, “Eniler and Bebiler”. Tufan Minnullin is one of the leading artists of Tatar literature. He contributed to Tatar literature with his plays and works written in different styles. Information about “Tatar Literature in the 1965s and 1990s”, “Drama Works in the 1965s and 1990s” and “Tatar Literature from the 1990s to Today” will be given before examining the artist's works. In the sequel “The Life of Tufan Minnullin” and “The Works of Tufan Minnullin” will be discussed. An examination of the plays mentioned in the next section will be made. In the last section, the translated version of the play “Eniler and Bebiler” will be given to Turkish. The number of studies conducted in our country about Tufan Minnullin, who has a very important place in Tatar literature, is quite small. From a geographical point of view, Tatarstan is a country quite far from Turkey. For this reason, the desired level of interaction in the field of literature could not be experienced. It is aimed to introduce the author, who colors the life and culture of the Tatar people with various topics that he determines and works in theatrical works, with selected plays.

Keywords: Play review, Tatar literature, theatre.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	
BEYANNAME	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
EKLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR.....	x
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Tufan Minnullin'in Yaşadığı Dönemde Kazan Tatar Edebiyatı.....	1
1.1.1.1960-1990'lı Yıllar Arasında Tatar Edebiyatı.....	2
1.1.2.1960-1990'lı Yıllarda Dram Eserleri.....	6
1.1.3.1990'lı Yıllardan Bugüne Tatar Edebiyatı	9
2.TUFAN MİNNULLİN'İN HAYATI VE ESERLERİ	13
2.1. Tufan Minnullin'in Hayatı.....	13
2.2. Tufan Minnullin'in Eserleri.....	16
3.TUFAN MİNNULLİN'İN PİYESLERİNİN İNCELENMESİ ENİLER VE BEBİLER ELDİRMİŞTEN ELMENDER.....	21
3.1. Kurgu	21
3.1.1. Başlangıç	22
3.1.2 Kırılma Noktası.....	24
3.1.3 Bitiş.....	26
3.2. Bakış Açısı ve Anlatıcı	27
3.3. Şahıs Kadrosu	31
3.3.1. Merkezi Kişiler	31
3.3.2. Yüceltilmiş Tip	32
3.3.3. Nihilist Tipler	33
3.3.4. Yardımcı Kişiler.....	35
3.3.5.Olumlu Özelliklere Sahip Olanlar.....	36

3.3.6.Olumsuz Özelliklere Sahip Olanlar	41
3.3.7.Tarafsız Verilen Karakterler	44
3.4. Hayali Figürler	45
3.5. Kişilik Gelişimi	46
3.6. Mekân	47
3.6.1 Somut Mekânlar	47
3.6.2 Açık Mekân	50
3.6.3 Kapalı Mekân	52
3.6.4. Soyut Mekânlar	54
3.6.5. Metafizik Mekânlar	56
3.7. Zaman	57
3.8. Anlatım Teknikleri	59
3.8.1 Diyalog	59
3.8.2. Monolog	61
3.8.3. Özetleme	62
3.8.4. Mektup	64
3.8.5. Leitmotiv	64
3.8.6. Montaj	65
3.9. Tufan Minnullin'in Piyeslerindeki Karakterlerin İncelemesi	67
3.9.1. Eniler ve Bebiler	67
3.9.2. Eldirmişten Elmender	69
4. SONUÇ	71
KAYNAKLAR	73
ÖZGEÇMİŞ	

EKLER DİZİNİ

Ek		Sayfa
No		No
Ek 1.	Tufan Minnullin'in "Eniler ve Bebiler", "Eldirmişten Elmender" Piyeslerine Ait Görseller	76
Ek 2.	Tufan Minnullin'in "Eniler ve Bebiler" Piyesinin Türkiye Türkçesine Aktarımı	80

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
C.	: cilt
EE	: <i>Eldirmişten Elmender</i>
EVb	: <i>Eniler ve Bebiler</i>
S.	: Sayı
s.	: sayfa

1.GİRİŞ

Tataristan hem coğrafya olarak hem de kültürel olarak Türkiye'ye uzak bir ülkedir. Bundan dolayı iki ülke arasında etkileşim istenilen düzeyde olmamıştır. Fakat son yıllarda yaşanan gelişmeler, teknolojinin ilerlemesi, ulaşımın kolaylaşması gibi etmenler artınca iki ülke arasındaki etkileşim de artmıştır.

Tatar edebiyatı yıllar boyu gelişim gösteren zengin bir tarihe ve edebiyata sahiptir. Senelerce maruz kaldığı tüm siyasi ve sosyal baskılara rağmen gelişimini devam ettirmiştir. Bu edebi gelişimin devam etmesinde Tatar yazarlarının rolü oldukça önemlidir.

Bu yazarlar arasında Tatar edebiyatının en önemli sanatçılarından olan Tufan Minnullinde yer alır. Tufan Minnullin, hem kendi dönemindeki sanatçıları hem de kendisinden sonra gelen yeni nesli etkileyebilecek kadar güçlü bir kaleme sahiptir. Özellikle onun Tatar edebiyatına kazandırdığı birbirinden önemli piyeslerde Tatar halkının ve kültürünün yansıması görülebilir. Tatar edebiyatına birbirinden eşsiz eserler kazandıran Tufan Minnullin'in Tatar edebiyatındaki yeri ve önemi tartışılmaz. Ancak ülkemizde Tufan Minnullin hakkında yapılan araştırma ve inceleme sayısı oldukça azdır. Özellikle piyesleri ile tanınması gereken yazarın konu bakımından benzerlik gösteren iki piyesi araştırma konusu olarak belirlendi. Çalışma konumuzu oluşturan "Eldirmişten Elmender" adlı eserin ilk iki perdesinin Türkiye Türkçesine çevirisi daha önce yapılmıştır. "Eldirmişten Elmender" adlı eserin son iki perdesinin çevirisi ile "Eniler ve Bebiler" adlı piyesin Türkiye Türkçesine çevirisi ise daha önce yapılmamıştır. Bu çalışmada yazarın hayatı, edebi kişiliği "Eniler ve Bebiler" ve "Eldirmişten Elmender" adlı piyesleri incelenmiştir. Yazarın ve tezin kapsamında yer alan hikâyelerin Tatar edebiyatı ve Türk dünyası edebiyatları açısından önemi gösterilmeye çalışılmıştır.

1.1.Tufan Minnullin'in Yaşadığı Dönemde Kazan Tatar Edebiyatı

Tufan Minnullin'i anlayabilmek ve piyeslerini sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek için öncelikle onun yaşadığı dönemdeki Tatar edebiyatının ana hatlarıyla ele alınması gerekir. Bu dönemde Tatar edebiyatının etkilendiği akımlar, Tatar halkının edebiyata ve sanata olan ilgisi, toplumdaki siyasi ve sosyal değişimler ve bu değişimlerin Tatar edebiyatını nasıl etkilediği, döneme damga vuran diğer sanatçılar bu sanatçıların edebiyata kazandırdıkları

önemli eserleri ve Tatar edebiyatının bu dönemde gösterdiği gelişmelerin çok iyi değerlendirilmesi gerekir.

1.1.1.1960-1990'lı Yıllar Arasında Tatar Edebiyatı

Eski Sovyetlerde yer alan başka halkların edebi ve sosyal hayatında olduğu gibi Tatar edebiyatında da 1960-1990'lı yıllar unutulmayacak bir dönem yaşandı. Stalin kültünü¹ faş etme sonucunda 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren ülkenin tüm alanlarında büyük değişiklikler meydana geldi. Bu dönemde yazarlar özgürlüklerine kavuştular. Daha önce baskı nedeniyle işleyemedikleri konuları eserlerinde işlemeye başladılar. Edebiyatın bu döneme kadar karanlık kalmaya zorlanan tarafı aydınlanmaya başladı. Yasak olan konular gün yüzüne çıkartıldı. Fakat bu özgürlük ortamı kısa sürdü. Hâkimiyete L. Brejnev'in gelmesiyle beraber edebiyatın üzerinde olan kontrol ve baskı yine arttı. Tataristan Yazarlar Birliği, yine parti tarafından yönetilmeye ve denetlenmeye devam edildi. Bu yıllarda yazarların dikkati bilerek dağıtıldı ve eserlerinde güncel sorun ve konuları işlemeleri için baskı yapıldı. Yazarlar özellikle çeşitli sanayi, fabrika ve köylere yönlendirildiler. Bu dönemde düzenlenen Tatar edebiyatı ve sanatı günlerinde yazarlar kendilerini tanııtma fırsatı buldurlar (Zaripova Çetin, 2018:697).

Bu yıllarda kendilerine tanınan sınırlı ortamda bile çok iyi işler çıkarmayı başaran Tatar yazarlar ve düşünce aydınları ilerleyen zamanlarda kalemlerine vurulan kelepçeyi söküp atacak ve bu “*edebi baskı*” savaşıdan galip çıkacaklardır.

Bu dönemde Tatar edebiyatı ve sanatı için birçok konferans ve sempozyum düzenlendi. A. Tukay, A. İbrahimov², M.Celil gibi önemli sanatçıları anma geceleri düzenlendi. Bu yıllarda edebiyata yeni atılan genç şairlere verilen önem de arttı. Tabii tüm bu gelişmeler parti

¹ “(...)Liderlik kültü, bir kişinin kitle iletişim araçları kullanılarak, bulunduğu toplumda yüceltilmesi ve diğer insanlardan farklı bir pozisyonda konumlandırılmasını ifade etmektedir. Sovyetler Birliği, liderlik kültürünü egemenliği altında bulunan toplumlar üzerinde tahakküm kurmak için propaganda amaçlı kullanmıştır.(...)” Sadık Çalışkan, “Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyet’inde Propaganda Posterleri Üzerinden Stalin’in Liderlik Kültürünün İnşası”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi,2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1045299> , (14.06.2023) s.984

² “(...)Alimcan İbrahimov, 1887 yılının 12 Mart’ında Tatar edebiyatına birçok yetenekli yazar kazandırmış olan bereketli Başkurdistan topraklarında kurulan, zengin tabiata sahip Soltanmorat köyünde, açık fikirli ve bilime önem veren Gıyrfan (İrfan) Bey ailesinde dünyaya gelir.(...)” Ramile Yarullina, “Doğumunun 120. Yılında Büyük Tatar Yazarı Alimcan İbrahimov”, Türk Dünyası Kültür ve Sanat Dergisi, 2007, https://www.academia.edu/2075184/Tatar_Yazar_Alincan_%C4%B0brahimov_Ramile_Yarullina_dan_T%C3%BCrksoy_Dergisi_Nisan_2007_Ankara_2007_s_37_39 , (02.04.2023). s.37

idarecilerinin kontrolü altında yapıldı. Bu yıllarda süreli yayınların da kontrolü arttı. “*Kazan Utları*” dergisi dönemin tüm güncel sorunları ile ilgilendi. “*Sotsialistik Tatarstan*” gazetesi, her hafta edebiyat ve sanat yazıları düzenledi. 1960’lı yılların sonuna doğru edebi baskı tekrar güçlendi. Parti yöneticileri ve acımasız eleştirmenler sanatçıların kalemini yönlendirmeye devam etti ve sanatçıları kendi çıkarları adına eserler vermeye zorladılar (Zaripova Çetin, 2018:697).

Ülkede diktatörlüğün güçlenmesi, yazarların ve aydınların üzerinde kurulan baskının ağırlaşması ile parti yöneticileri edebiyata istedikleri yönü verdi. Edebiyatın, halka ulaşmak için kullanılacak en iyi yol olduğunun farkında olan yöneticiler, bu durumdan sonuna kadar faydalandılar. 1960’lı yıllarda Tatar edebiyatında özellikle işçiler dünyası işlendi. Bu dönemde kaleme alınan eserlerin çoğu petrol çıkarma işleriyle uğraşan işçileri anlatır.

Örneğin S. Hekim’in “*Bir Onurluk Hissi*” ve “*Devirler Kapısı*” adlı eserleri, A. Ahunov’un “*Hazine*”, Ş. Bikçurin’in “*Çiklevek Töşe*” (Çetin Ceviz) ve İ. Gazi’nin “*Sıradan İnsanlar*” adlı romanları, T. Minnulin’in “*Monda Tudık Monda Üstek*” (Burada Doğduk Burada Yetiştik), A. Malikov’un “*Dostluk Yolunda*”, A. Bayanov’un “*Ateş ve Su*” gibi eserleri örnek verilebilir (İbrahimova, 2001:13-14-15).

1960-1990’lı yıllarda edebiyatta tarihi konular da işlendi. Dönemin baskısı, parti adamları ve acımasız eleştirmenler yüzünden sınırlı sayıda kaleme alınsada yazarlar tarihi konular hakkında da eserler yazıp edebiyata kazandırdı.

Tarihi aydınlatmaya fayda sağlayan eserlere örnek olarak, N. İsenbet “*Hoca Nasrettin*” (1939), “*Spartak*” (1940), “*İdegey*” (1994), “*Gülcamal*” (1943), “*Mullanur Vahitov*” (1946) “*Abugalisina*” (1959), İ.Gazi’nin “*Unutulmaz Yıllar*”, F. Hüsni’nin “*Otuzuncu Yıl*”, S. Rafikov’un “*Berençe Yaz*” (Birinci Bahar), A. Ahunov’un “*İdil Kızı*”, N. Devli’nin “*Yaşam İle Ölüm Arasında*” (1957), A. Epselamov’un “*Mengelek Keşe*” (Ebedi İnsan 1960), E. Yeniki’nin “*Bez de Soldatlar İdek*” (Biz de Askerlerdik 1971), İ. Yuzeyev’in “*Songı Sınav*”(Son Sınav 1969) gibi eserlerde yazarlar tarihi, yaşanan savaşları ve savaşın insan psikolojisi üzerindeki etkilerini işledi (Zaripova Çetin, 2018:699).

1960’lı yıllarda edebiyat ile tanışan yazarların ve şairlerin çoğunun çocukluk yılları II. Dünya Savaşı’na denk geldi. Hayatlarının en önemli yılları olan çocukluk yıllarını büyük bir savaşa tanıklık ederek geçiren yazarlar, eserlerinde de II. Dünya Savaşı’nı işledi:

“II. Dünya Savaşı, Tatar Edebiyatında geniş yankılar uyandırmıştır. Tatar Türkleri bu savaşı “azatlık için mücadele” olarak kabul etmiş ve var güçleriyle savaşa destek vermişlerdir. Bu savaşa katılan beş yüz altmış bin Tatar Türkünün iki yüz elli bine yakını ölmüştür. Bu dönem edebiyatında savaş sıkça işlenmiş; kahramanlık, vatan aşkı, gurbet, sıla özlemi gibi temalar yer almıştır. Bu savaşta başta Musa Celil, Fatih Kerim, Nur Bayan, Abdulla Aliş olmak üzere otuzdan fazla Tatar yazar ve şair ölmüştür” (Buran ve Alkaya, 2013:243).

II. Dünya Savaş’ında hayatını kaybeden Tatar Yazar ve şairlerden H. Möcey, A. Simay, M. Gatav, R. Sattar, D. Fethi, M. Mamin, A. Aitov, K. Basıyrov, R. İlyas, G. Kutuy akla gelen isimlerden bazılarıdır. Vladimir İlyiç Lenin ile birlikte durağan hale gelen Tatar edebiyatı savaşın getirdiği heyecan ile birlikte oldukça üretken bir döneme girmiş ve bu dönemde edebiyata birçok eser kazandırılmıştır. Ayrıca II. Dünya Savaş’ının etkisi sadece savaş yıllarında etkili olmamış, savaştan sonra uzun bir süre edebiyat üzerindeki etkisini devam ettirmiştir (Kamalieva 2020:247).

A. Gıylecev’in “Dürtev” (Dört Kişi), M. Mehdiyev’in “Bez”, “Kırık Berençe Yıl Balaları” (Biz, Kırk Birinci Yıl Çocukları 1968), V. Nurullin’in “Şinelsez Soldatlar” (Paltosuz Askerler 1968), Ş. Rakipov’un “Çeçekler Söyli Bele” (Çiçekler Söyleyebiliyor 1967), “Kaydan Sin Can” (Neredesin Sen Can 1979) vb. bu eserlerde II. Dünya savaşında kahramanlık gösteren, çocuklara örnek olabilecek önemli şahıslar işlendi (Buran ve Alkaya, 2013:243).

1950-1970’li yıllarda köy konusu da ele alındı. Bu dönemde köye gönderilen yöneticiler ve köy halkının yaşamı çoğu esere konu oldu.

Örneğin, E. Yeniki’nin “Saz Çiçeği”, R. Töhfetullin’nin “Avıldeşim Nebi” (Köydeşim Nebi), R. Töhfetullin’nin “Yıldızım”, A. Gıylecev’in “Berev” (Birisi), N. Fettah’ın “Arkada Kalan Yollar”, A. Bayanov’un “Yeşlegemne Ezlim” (Gençliğimi Arıyorum), M. Mehdiyev’in “Bez”, “Kırık Berençe Yıl Balaları” (Biz, Kırk Birinci Yıl Çocukları), V. Nurullin’in “Şinelsez Soldatlar” (Paltosuz Askerler) adlı öyküleri H. Vahit’in “İlk Aşk”, A. Rasih’in “Yazgı Avazlar”, “Bahar Sesleri”, S. Rafikov’un “Avıl İrtese” (Köy Sabahı), M. Habibullin’in “Çongıllar”, “Gerdaplar” adlı romanları F. Hüsnî’nin “Meydan”, V. Nurullin’in “Küper Çıkkanda” (Köprüyü Geçerken), “Akkan Su Yolın Tabar” (Su Akar Yolunu Bulur), H. Hayrullin’in “Kanatlar Talmasın” (Kanatlar Yorulmasın), E. Yeniki’nin

“Eytelmegen Vasiyet” (Söylenmeyen Vasiyet), F. Hüsni’nin “Gıylmenisa”, H. Seryan’ın “Bir Ananın Beş Oğlu”, M. Mehdiyev’in “Keşe Kite Cırı Kala” (İnsan Gider Türküsi Kalır), A. Gıylecev’in “Comga Kön Kiç Belen” (Cuma Günü Akşam), M. Yunus’un “Tabu Hem Yugaltu” (Bulma ve Kaybetme), adlı öykülerinde T. Minnullin’in “Eldermesten Elmender”, Ş. Huseyinov’un “Anne Geldi”, Ö. Başirov, M. Emir, A. Rasih, A. Epselomov, R. Töhfetullin, A. Ahunov, F. Hüsni, A. Gıylecev, A. Bayan, M. Mehdiyev, M. Malikova” gibi sanatçıların eserlerine konu oldu (Zaripova Çetin, 2018:698).

Bu yıllarda Tatar yazarlar ülkelerinde bulunan düşünce aydınlarının mücadele dolu hayatlarını konu alan eserler de kaleme aldılar. Aydınların örnek gösterilecek yaşam tarzı ve Tatar halkı üzerindeki etkileri yazarlar tarafından oldukça ilgi gördü. Bu dönemde edebiyata kazandırılan eserlerde daha çok doktorlar, öğretmenler ve gazeteciler tasvir edildi. Bu eserlere örnek olarak, A. Rasih’in “İke Buydak”(İki Bekâr), “Sınav”, “Kahramanların Yolu”, A. Epselamov’un “Ak Çiçekler”, “Yeşil Sahil”, M. Malikova’nın “Şefkat”, A. Gıylecev’in “Cırge Tapşırılğan Cerler Yere”(Emanet Edilen Sırlar), T. Minnullin’in “Milevşe’nin Doğum Günü”, “Üzebez Saylagan Yazmış”(Kendimiz Seçtiğimiz Kader) verilebilir (İbrahimova, 2018:25).

Edebiyatın hayatı gerçek bir sanat olarak benimsemesi hiçbir zaman duraklamadı.³ Bu yıllarda yazarlar yaşadıkları zorlu dönemleri eserlerinde işlemeye ve halkı bilgilendirmeye başladılar. Mesela, H. Tufan’ın⁴ tutukluyken yazdığı şiirleri, İ. Salahov’un⁵ “halk düşmanı”

³ Sevda Şener, Tiyatroda Yaşam-Oyun İlişkisi, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2010, s.11-12. Sevda Şener, tiyatro ve hayat arasındaki ilişkiyi şöyle belirtmiştir: “ (...) Tiyatro oyunun malzemesi hayat, anlatım aracı insandır. Canlı insanlar ya da canlı insanı temsil eden figürler tarafından oynandığı için somut gerçeğe öteki sanatlardan daha çok bağımlıdır. Gerçeğe benzeyen de, bizim gerçeğe benzettiğimiz de, kavramsal, soyut, düşünsel olan da sahnede, sesi, konuşması, devinimi, vücut diliyle tiyatro oyununun asal anlatım aracı olan somut oyuncuda dile ve görüntüye gelerek yeni bir gerçeklik kazanır. Yaşamın hem belirgin, hem gizli gerçekleri sahnede oyuncunun somut varlığıyla ete kemiğe bürünür, yaşantıya dönüşür. Dilin, görüntünün, sesin, müziğin dansın sanatsal anlatım olanakları ona destek olur.(...) ”

⁴ “(...)Hasan Tufan, 1900 senesinde dünyaya gelmiştir. Daha yirmili yaşlarında iken artık “şair” olarak tanınmaya başlamıştır. İlk gençlik dönemlerinde Abdullah Tukay ve Taktaş gibi şairlerin eserlerinden etkilenmiş ve onların sanat anlayışını devam ettirmiştir. Ancak bu etkileniş fazla uzun sürmez ve 30’lu yıllardan itibaren, kendi özgün sanat anlayışı ile eserler vermeye başlamıştır. Bu eserlerde “resmî ideoloji”den uzak, kendi duyuş ve düşünüşü ekseninde Tatar halkını anlamaya, yorumlamaya çalışan, “imge” ve “simge”lerle iç dünyayı arayan şair, bu özgün sanat anlayışı ile kısa sürede dikkat çekmiştir. Artık devlet onu “Özünün Sanatçısı” olarak tanımış, düşman görmüş ve siyasi kurumlara karşı da düşman ilan etmiştir. Ama o, “kendi” olmanın doğal sonucu olarak ortaya çıkan “millî” çizgisinden vazgeçmemiş ve kısa sürede Tatar halkının gönlünde taht kurmuştur.(...) ” Alsu Kamaliev, “Çağdaş Tatar Şiirinde İdeolojik Yaklaşımların Tükenişi ve Hasan Tufan”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,2010, <https://www.acarindex.com/pdf/acarindex-c68d9c1ebebdf707c1e410b32ed19759.pdf> (06.07.2023). s.187-188

⁵ “(...)Tatar edebiyatının efsaneleşmiş şahsiyetlerinden İbrahim Salahov, pek çok hikâye, roman, şiir ve tiyatro eserine imza atmıştır; Stalin devrinin dehşet verici “Temizlik Hareketi” yıllarına bizzat tanık olmuş ve cezasız kalmamış Tatar aydınlarının başında gelmektedir. 7 Temmuz 1998 tarihinde Kazakistan’ın Kükçetav şehrinde vefat eden İbrahim Salahov, Tataristan Cumhuriyeti Abdullah Tukay Devlet Nişanı ve Kazakistan Cumhuriyeti

olarak katıldığı Sovyet hapishanelerinin cehennemini gösteren “*Kolıma Hikâyeleri*”(Taygak Kiçü) adlı hatıra öyküsü bunun en güzel örnekleridir.

1.1.2.1960-1990’lı Yıllarda Dram Eserleri

1960’lı yıllar Tatar edebiyatı, dram sanatı⁶ ile tiyatro sanatının arasında oldukça sıkı bir bağ oluşturdu. 1960’lı yılının Aralık ayında önce Kazan’da, sonra Ufa şehrinde⁷ dram ustaları ve tiyatro eleştirmenleri çeşitli toplantılar düzenledi.1950-1960’lı yıllarda Tatar edebiyatında dram sanatına Ş.Hüseyinov, Y.Eminov, A.Gıylecev, A.Bayanov, İ.Yuzeyev, T.Minnullin gibi dönemin sorunlarını eserlerinde işlemekten çekinmeyen, açık sözlü ve yetenekli yazarlar katıldı (Zaripova Çetin, 2018:741).

Parti adamlarının yaşattığı tüm baskılara ve dönemin acımasız eleştirmenlerinin dayattığı konulara rağmen bu dönem yazarları kendi düşünce ve fikirlerini eserlerinde yavaş yavaş işlemeye başladı. Yazarların gösterdiği bu cesaret hem o dönemde baskılanan diğer yazarlara hem de Tatar halkına “*birlik ve beraberlik*” mesajı verdi.

Bu dönemde edebiyata kazandırılan eserler Tatar halkının geçmişten o güne kadar yaşadığı evreleri konu alan eserlerdir. Piyeslerde yaratılan karakterler üzerinden yapılan eleştiriler, karakterlerin duygu değişimleri, halkın geleceği için duyulan endişe ve gelecek nesle karşı olan sorumluluk duyguları başarılı bir şekilde izleyiciye/okuyucuya aktarıldı.

“*Parasad*” altın madalyasıyla taltif edilmiş bir sanatçıdır.(...)” Hatice Şirin, “Tatar Kazak Yazarı İbrahim Salahov’un (1911-1988) Trajik Hayatı”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 2003, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/136051>, (02.01.2023). s.159.

⁶ Özdemir Nutku, Dram Sanatı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2013, s.29-30. Dram Sanatının tanımını eserinde şöyle anlatır:“(…) ‘Drama’ eski Yunancada ‘bir şey yapma’ ya da ‘yapılan bir şey’ anlamında kullanılırdı. Bu sözcüğün Eski Yunancadaki başka bir anlamı da ‘oynamak’⁷tır. Ancak antik tiyatronun gelişmesinden bu yana, bu sözcük yalnızca ‘herhangi bir kimsenin herhangi bir şey yapması’ değil, belli bir kimsenin, katılanlara anlamı olan bir şey yapması’dır. Klasik tanımı ile dram sanatı, ‘bir ya da birkaç kişinin sahneye uygun bir biçimde yazdığı, yazınsal değeri olan bir yapıttır.’ Yukarda anlattığımız nedenlerden ötürü bu tanımda bir yanlış vardır. ‘Yazınsal değeri olan bir yapıttır’ derken, yazınsal değeri olmayan bir yapıtın dram sanatı kapsamında düşünülemeyeceği savı ortaya çıkmaktadır ki, bu da çok saçmadır. Ya bir yapıtın yazınsal değeri yok da tiyatral değeri varsa, bu dram sanatı kapsamına alınmayacak mıdır? O zaman ne Aristofanes, ne Plautus, ne Goldoni, ne de Musahipzade Celal ya da Turgut Özakman bu tanımın dışında kaldıklarından oyun yazarı sayılmayacaklardır. Öyleyse, dram sanatı derken bunun niteliklerini daha kesin bir biçimde ortaya koymak zorundayız. Bunun içinde dramatik olan ile olmayanı birbirinden ayırmamız gerekli. Dramatik olan, her şeyden önce İnsan’la ilgili olan bir duygudur. İnsan yaşamını temel alan ve bu yaşamdaki bir sorunu, bir anı, bir düşünceyi ya da duyguyu ileten bir görünümdür. Dram Sanatı ise bu insanla ilgili olan şeyi sanatsal bir yaratılışla canlandıran üretim işidir.(...)”

⁷ Rusya’da bir şehir.

Örneğin, Ş. Hüseyinov'un "*Eni Kilde*" (*Anne Geldi*), "*Zübeyde-Âdem Balası*" (1965), H. Vahit'in "*Berençe Mehebbet*" (*İlk Aşk* 1970), "*Songı Hat*" (*Son Mektup* 1966), A. Gıyilecev'in "*Ciz Kınırav*" (*Pirinç Zil*), "*Cirge Tapşırılğan Serler*" (*Toprağa Emanet Edilen Sırlar*), "*Kıyek Kaz Yulı*" (*Samanyolu*), İ. Yuzeyev'in, "*Yanar Çiçek*", Tufan Minnullin'in "*Milevşe'nin Tugan Köne*" (*Milevşe'nin Doğum Günü* 1968), Y. Eminov'un "*Satıcılar*" (1963), A. Rasih'in "*İke Buydak*" (*İki Bekâr*), F. Hüsnî'nin "*Bertugan Tahirovlar*" (*Kardeş Tahirovlar*), R. Batulla'nın "*Öçev Yulga Çıktık*" (*Üçümüz Yola Çıktık*) gibi eserleri örnek verilebilir (Zaripova Çetin, 2018:741).

1960'lı yıllara kadar komedi türünde eserler verilmedi. Çünkü bu dönemde beliren katı ideoloji yazarların düşünce özgürlüğü kısıtlanmış ve eserlerini korku içinde vermelerine sebep olmuştu. 1960'lı yıllardan sonra sanatçılar rahat bir nefes aldı. Daha özgür bir ortama kavuşan yazarlar komedi türünde de eserler vermeye başladı. Bu Tatar dram sanatı için büyük bir gelişme oldu.

Komedi türünde verilen eserlere örnek olarak, Ş. Hüseyinov "*Âdem Balası*", H. Vahit "*Kük Kapısı Açılrsa*" (*Gök Kapısı Açılırsa*), T. Zakirov "*Kodalar*" (*Dünürler*), "*Bekâr*", "*Ormancı*", T. Minnullin "*Dilefrüzge Dürt Kıyev*" (*Dilafruz'a Dört Güvey*), "*Nigez Taşları*", F. Yarullin "*Ene Kile Avtomobil*" (*İşte Otomobil Geliyor*), Ş. Bikçurin "*Bez Ayrılmıyız*" (*Biz Ayrılmayız*), T. Minnullin "*Beznen Avıl Keşelere*" (*Bizim Köyün İnsanları*) İ. Yuzeyev "*Yanar Çiçek*", H. Vahit "*Rehim İtegez*" (*Hoş Geldiniz*), H. Vahit "*Kayda Son Sin*" (*Nerdesin Sen*), Y. Eminov "*Satıcılar*", A. Gilyazov, "*Alacakaranlık*", M. Hasanov "*Köye Kübelege Güvere*", T. Zakirov "*Ormancı*", Ş. Zeyni "*Uyınnan Uymak*" (*Şakadan Kaka*), ciddi komedi H. Vahit "*Karlğaç Kanat Kaga*" (*Kırlangıç Kanat Çırpıyor*) A. Gıyilecev "*Enger Menger*" (*Karanlık Çökerken*) gibi eserler örnek verilebilir (İbrahimova, 2001:349).

1970-1980'li yıllarda yazılan eserlerde kuşak çatışması, geçmişe değer verme ve kendi benliğimizi yaşatma, özellikle de geçmiş ve gelecek kuşak arasındaki bağlantı işlendi. Bu dönemde verilen eserlerde çocuk karakterler Tatar halkının gelenek ve göreneklerini gelecek kuşağa taşımakla sorumlu tutuldular. Eserlerde oluşturulan büyük karakterler ise Tatar halkının gelenek, görenek ve adetlerini geçmişten şimdiye sürdüren birer otorite olarak işlendi.

Tatarların özellikle Ruslarla evlenerek asimile olmaları, bu dönemde işlenen en güncel konulardan biriydi. Tufan Minnullin'in yazdığı "*İlgizer+Vera*" adlı eseri bu konuyu işleyen piyeslerden biridir. Aynı zamanda ahlak konularını ele alan eserler de edebiyata kazandırıldı. Bu tarz piyesler ise Abdullah Tukay, Musa Celil, Hesen Tufan, Almış Han, İdegey ve Söyembike gibi tarihi şahısların etrafında şekillendi. Bu tür piyeslere örnek olarak F. Beyremova'nın "*Atılgan Yıldız*" (*Kayan Yıldız*), T. Minnullin'in "*Bez Kitebez, Sez Kalasız*" (*Biz Gidiyoruz, Siz Kalıyorsunuz*), R. Hemid'in "*Han Kızı*", Y. Safiullin'in "*İdegey*", Z. Hekim'in "*Mengelekke Seyehet*" (*Sonsuzluğa Seyahat*) gibi eserleri örnek verilebilir. Bu eserlerde zamanında yasaklı olan birçok konu ele alındı ve Tatar halkı aydınlatılmaya çalışıldı. Aynı zamanda eski gelenek ve göreneklerin önemine dikkat çekildi ve Sovyet sistemine eleştiriler yapıldı. R. Hemid'in "*Cide Bacay*" (*Yedi Bacanak*) adlı eserinde kolhozların olumsuz tarafları ele alındı (Zaripova Çetin, 2018:802).

Tatar edebiyatına birçok eser kazandıran R. Batulla'nın yapıtları da kayda değer. Sanatçının piyesleri G. Kamal Tatar Devlet Tiyatrosunda sergilendi. R. Batulla yazarlığının yanı sıra çevirmen ve eleştirmen olarakta bilinir. Sanatçı edebiyat alanındaki başarıları ve sosyal alandaki faaliyetleri sayesinde Ayaz İshaki ödülüne layık görülmüştür. 1968 yılından beri SSCB Yazarlar Birliği'nin üyesidir (Ganieva, vd., 2007:18).

Tatar Edebiyatında Abdullah Tukay'ın eserleri de önemli bir yere sahiptir. Abdullah Tukay şiirlerinin yanı sıra fıkra ve siyasi makaleler de kaleme almıştır. "*Fikir*", "*Yıldız*", "*El-İslah*", "*Koyaş*", "*Tormış*" gazeteleri ile "*El-Asrū'l Cedit*", "*Terbiyetü'l-Eftal*", "*An*", "*Yeşin*", "*Yalt-Yolt*" ve "*Mektep*" dergilerinde yayınlanan şiir ve nesirleri 1907'den 1917'ye kadar risaleler haşinde elli beş defa basılmıştır. Ayrıca Abdullah Tukay'ın eserleri 1985 yılında toplu olarak beş cilt halinde yayımlanır. Tukay'ın şiirleri birden fazla dile ve Türk lehçelerine çevrilir. Eserlerinde aşk, milliyetçilik, din, özgürlük ve çocukların eğitimi gibi konuları işlemiştir. (Zaripova Çetin, 2018:802).

1990-2000'li yıllarda dram ustası olarak Zölfet Hekim ön plana çıktı. Popüler eserlerine örnek olarak "*Bir Rüya Gördüm*", "*Seni Seviyorum*", "*Mıltık*" (*Tüfek*), "*Bit*" (*Sima*), "*Küzezeçe*" (*Olayları Önceden Görebilen*), "*Karak*" (*Hırsız*) verilebilir. Ayrıca 2001 yılında sahnelenen "*Sataşkan Sandugaç*" (*Şaşkın Bülbül*) adlı eserde ses getiren piyesleri arasındadır. Sanatçı eserlerinde toplumsal konulara değindi. Zölfet Hekim'in tiyatroları G. Kamal Tatar Devlet Akademi Tiyatrosunda başarı ile sergilendi. Yazarın dramatik eserleri

Minzele Tiyatrosu ve Başkurdistan Tiyatrolarında seyirci ile buluştu (Ganieva, vd., 2007:108-109).

Bu dönemde bazı eserlerde ise özellikle aklı yıtırma motifi ele alındı. Çünkü dönemin olumsuz şartları herkesi olduğu kadar sanatçıları da etkiliyordu. Bu tarz piyeslere örnek olarak ise D.Salihov'un "*Alla Kargagan Yort*" (*Allahın Lanetlediği Ev*, 1990), F. Beyremova'nın "*Vakıyga Cülerler Yortında Bara*" (*Olaylar Akılevinde Gerçekleşiyor*, 1998), Z. Hekim'in "*Cülerler Yortı*" (*Akılevi*, 1995) verilebilir (Zaripova Çetin, 2018:802).

XX. yy. sonlarında yaşanan ve Tatar halkını etkileyen savaşlarda dram eserlerine konu oldu. Bu eserlerde savaşlardan dönen askerlerin yaşadıkları psikolojik problemler, iç dünyaları, duyguları ve çevrelerine yeniden adapte olma süreçleri başarı ile işlendi. Bu dönemde çocuklar da unutulmadı. Onlar için eğitici dram eserleri yazıldı.

Örneğin, H. İbrahim'in "*Adaşkan Et*" (*Yolunu Şaşıran Köpek*, 1996), G. Kayumov'un "*Ak Babay İle*" (*Ak Dede Ülkesi*, 1997), H. Celelev'in "*Şere Büre*" (*Çıplak Kurt*, 1995), "*Şombay Eşlepese*" (*Şombay Şapkası*, 1999), A. Gıylmanov'un "*Ubırlı Karçık Ebiyem*" (*Cadı Ninem*, 1998), T. Minnullin'in "*Avıl Ete Akbay*" (*Köy Köpeği Akbay*), "*Akbay Hem Kış Babay*" (*Akbay ve Noel Baba*) vb. eserlerine bakılması gerekir (Ganieva, vd., 2007:75).

2003 yılından itibaren "*Yana Zaman Piyesas*" (*Yeni Zamane Piyasası*) adlı dram eserleri yarışması yapılmaktadır. Bu yarışma sanatçıları ve dram ustalarını daha fazla eser kazandırmaya teşvik etmek ile birlikte dram türüne olan ilginin artmasını da sağlamakta.

1.1.3.1990'lı Yıllardan Bugüne Tatar Edebiyatı

1990 yılından sonra Tatar yazarları üzerindeki baskı rejiminin hafiflemesiyle birlikte Tatar yazarları daha özgür bir ortama kavuştu. Bu yıllarda pek çok alanda önemli atılımlar gerçekleşti. Tatar yazarları geçmiş dönemde yazılması yasak olan milli ve tarihi konular hakkında yazmaya başladılar. Halkı bilinçlendirmek ve eğitim seviyesini yükseltmek amacıyla okullar ve medreseler açılır, kitaplar çıkartılır, dergi basımları hız kazanır.

25 Aralık 1991 tarihinde Mihail Gorbaçov, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) liderliğinden istifa etti. Bir gün sonra ülkenin parlamentosu, on beş devletin bağımsızlığını tanıdı ve Sovyetler birliği resmen çöktü. Sovyetler dağılınca birçok alanda uygulanan sansür

gibi edebiyat alanında uygulanan sansür de ortadan kalktı ve Tatar yazarları daha özgür bir ortama kavuştu. Sovyetlerin dağılması bu dönemde yaşanan en büyük olaylardan biri oldu.

1990 yılı sonrasında daha özgür bir ortama kavuşan Tatar sanatçıları yazılması yasak olan milli ve dini konuları yazmaya başladılar. “İdil”, “Meydan” ve “Kazan Utları” dergileri bu dönemde yayımlanan en önemli edebiyat dergileridir. Tatar yazarı Rinat Muhammediyev’in “Utlı Taba Östende” (*Kızgın Tava Üzerinde*) adlı eseri Sovyet döneminde yaşanan dehşeti anlatan eserlerden biridir. Ayrıca İbrahim Salahov’un “Kolıma Hikâyeleri”⁸ adlı eseride Tatar Türkleri’nin Stalin kamplarında yaşadıklarını anlatan önemli eserlerden biridir. Bu konuyla ilgili yazılan başka eserler de Rifkat Kerimi’nin “Kargışlı Etaplar, Rinat Muhammediyev’in “Sirat Küpere” (*Sirat Köprüsü*), “Utlı Taba Östinde”, “Biz Kırkıbirinci İl Balaları”, Nurihan Fettah’ın “Kiçü” (*Geçiş*), Mahmut Hüseyin’in “Yazgı Acagan” (*Bahar Yıldırımı*), Arif Ahunov’un “İdil Kızı”, Ayaz Gıylecev’in “Eydegez, Ber Doga!” (*Haydi, Bir Dua!*), Guriy Tavlin’in “Afet”, Ahsen Bayanov’un “Çalınmış Ay”, Mesgut Nasıbullin’in “Kaytavaz” (*Yankı*), Ahat Gaffar’ın “Olı Yulnı Tuzanı” (*Büyük Yolun Tozu*) adlı romanları oldu. Fatih Hüsni’nin “Yözek Kaşı” (*Yüzük Taşı*), Abdurrahman Epselamov’un “Ak Çiçekler” Ayaz Gıylecev’in “Öç Arşın Cir” (*Üç Arşın Toprak*), Garif Ahunov’un “İdil Kızı”, Mahmut Hüseyin’in “Yazgı Acagan” (*Bahar Yıldırımı*) adlı romanları, Tatar halkının kaderini en güzel şekilde anlatan romanlar arasındadır. Ayrıca bu dönemde Alimcan İbrahimov’un hayatı ile ilgili eserler de kaleme alındı. Sufiyan Povarisov adlı ünlü yazar, bilim adamı ve gazeteci Alimcan İbrahimov’un hayatı ile ilgili “Peygamber Tanı”, “Göğün Yedinci Katında” ve “Facia” adlı üç kitaptan oluşan tarihi roman yazdı (Zaripova Çetin, 2018:749).

1999-2010 yılları arasında yaklaşık 1500 edebi eser yazılmıştır. Örneğin, T. Galiullin’in “Teübe”, “Elmek”, G. Gomer’in “Möher”, M. Galiyev’in “Dogalı İllar”, R. Feizov’un “Ütken Gomer-Yangan Kümer”, E. Galiyev’in “Cimirilgen Hıyallar”, A. Helim’in “Kıybla”, Z. Zeynullin’in “Uram”, “At Karakları, Z. Hekim’in “Gönah”, F. Yahin’in “Ahır Zaman Peygamberi”, G. Tavlin’in “Afet”, N. Gıymetdinova’nın “Küke Tökrigi”, R. Kerami’nin “Kargışlı Etaplar”, L. Badıykşan’ın “Mörtet”, Ş. Rekıypov’un “Bakıy”, S.

⁸ “İbrahim Salahov’un ‘Kolıma Hikâyeleri’ adlı eseri 1990’da Tataristan’ın Tukay adındaki devlet ödülü ile taltif edildi.” Rafail Mostafin, Reis Davutov, “Repressiya Kurbanı Tatar Yazarları”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 1997, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/136320> (18.07.2023) s. 158

Şeripov'un "*Mehebbet Hakkında*" adlı roman ve hikâyeleri son yıllarda yayımlanan eserlerden bazılarıdır (URL-1, 2023)

İnsanın iç dünyasını kaleme alan eserler de yazıldı. Örneğin, Zeki Zeynullin'in "*At Karakları*" (At Hırsızları), "*Uram*" (Sokak), "*Ürler Aşa*" (Tepeleri Aşarak), "*Galimulla Ağa Kügerçenleri*" (Galimulla Ağa Güvercinleri), "*Sugış Aldı Malayları*" (Savaş Öncesi Çocukları) ve Rafael Sibat'ın "*İke Gaşıyk Hem Cır Tınlagan At*" (İki Âşık ve Türkü Dinleyen At) gibi uzun hikâyeleri örnek verilebilir. Zölfet Hekim'de felsefe ve psikoloji üzerinde duran yazarlar arasındadır. Zölfet Hekim'in "*Günah*" adlı romanı felsefi düşünce ve psikolojik arayışlar yönünden dikkat çeker (Zaripova Çetin 2018:751).

1990'lı yıllarda yazdığı "*Güneş Batmadan Önce*" adlı son eserinde komünist dönemin değerlendirmesini yapan A. Yeniki'nin savaş yıllarını anlatan birçok eseri bulunmaktadır. Örneğin, *Saz Çiçeği*, *Yürek Sırrı*, *Reşe*, *Vicdan*, *Gece Damlaları*, *Güzellik*, *Kuray*, *Doğum Yeri*, *Söylenmemiş Vasiyet* gibi eserleri örnek verilebilir (URL-2, 2011)

Bu dönemde genç kuşak yazarlarda Tatar edebiyatına katıldı. Örneğin, Roza Mullanurova, Nezife Karimova "*Kulturnıy Kiyev*" (*Kültürlü Dünür*), Ravil Sabır, Mansur Şahimerden, Rife Rahman "*Aylı Küllevekler*" (*Aylı Gölcükler*), Zahid Mahmudi "*Her Keşenen Üz Yulı*" (*Herkesin Kendi Yolu*), Ferit Yahin "*Bakır Bozav Artınnan*" (*Bakır Buzağı Arkasından*), Firuze Cemaletdinova "*Dogalı Bal Kortı*" (*Dualı Arı*), Fakil Ekmek, Lebib Leron, Leis Zükerneyn, Zinnur Hösniyar "*Kozgınnar Yıldız Cıya*" (*Kuzgunlar Yıldız Topluyor*) "*Tersek Sugışı*" (*Dirsek Savaşı*), "*Etten Tugan*" (*İtten Doğmuş*), Daniye Gaynetdinova, Remziye Gabdelhakova "*Köeş Tün*" (*Gümüş Kürk*) gibi yazarlar ve eserleri örnek verilebilir (Zaripova Çetin, 2018:754).

Bu dönemde yazılan iki ciltlik "*Tatar Şiiri Antolojisi*" ve altı ciltlik "*Tatar Edebiyatı Tarihi*" edebiyat alanında yapılan çalışmaların ne kadar ciddi olduğunu gösterir. Orta Çağ Tatar Edebiyatı'nın önemli eserlerinden olan "*Nehcel Faradis*", "*Gülistan Bir Türkü*", "*Destanı Babahan*", "*Hüsrev ve Şirin*" gibi eserlerin, "*Kul Şerif*", "*Muhammedyar*" şiirlerinin ayrı kitaplar olarak yayımlanması büyük bir başarı oldu (Zaripova Çetin, 2006:18).

1990'lı yıllardan günümüze kadar çocuk edebiyatında da önemli gelişmeler yaşandı. Çocuklar için yazılan eserlerde L. Leron, S. Şemsi, F. Yarullin, F. Şafigullina, V. Nuriyeva, A. Gıylmanov, A. Bikçantayeva, G. Muhametşina gibi yazarlar ön plana çıktı. Bu yazarlar

özellikle, eserlerinde yarattıkları kahramanların iç dünyasını ele aldı. Eserlerindeki kahramanların yaşadıkları çevreden nasıl etkilendikleri ve bu etkilenmeleri iç dünyalarına nasıl yansıttıkları kaleme alındı. Kahramanların psikolojik tahlilleri detaylı olarak işlendi. R. Veliyev'in "Azat", A. Gıymadiyev'in "Zölfiye+...Min" (Zölfiye+... Ben), "Telefonlu Keçi, "Ekem-Tökem Reseme" (Salyangoz Resmi), A.Gıylmanov'un "İlekey Batır" (Kahraman İlekey), "Takdire Yol", V. İmamov'un "Timuçin", R. Veliyeva'nın "Yıldızstan Batırı" (Yıldızstan Kahramanı), R. Beşer'in "Neni Kunaklar" (Mini Konuklar), F. Sadriyev'in "Turgay", N.Kaştanov'un "Börketke Selam Eytegez" (Kartala Selam Söyleyiniz), N. Mansurov'un "Piratlar Ezennen" (Korsanlar İzinden), L. Gıymadiyeva'nın "İke Eni Hem Ber Matematika" (İki Anne ve Bir Matematik), S. Sevbonova'nın "Neni Bolan Balası" (Minik Geyik Yavrusu), E.Şerifullina'nın "Balalar Öçen Şıgırlar, Cırlar, Senariyeler, Ekiyetler, Hikâyeler, Tabışmaklar" (Çocuklar İçin Şiirler, Türküler, Senaryolar, Masallar, Hikâyeler, Bilmece) kitabı ve başka birçok yazarın eseri yayımlandı (Zaripova Çetin, 2018:760).

Sonuç olarak, oldukça sancılı süreçlerden geçen, zengin Tatar edebiyatı tarih boyunca yaşadığı baskılara ve zorluklara rağmen birbirinden değerli eserler üretti. Ülkede yaşanan büyük çaplı değişiklikler, Sovyet döneminin baskısı ve Sovyet döneminde yasaklanan Tatar edebiyatının eskisinden çok daha güçlü bir şekilde ortaya çıkması, halkın siyasi, sosyal ve edebiyat gibi konularda verdiği mücadele ve benliğini kaybetmeme, milli bilincin kaybolmaması, demokrasi mücadelesi ve edebiyata kazandırılan yeni tarzda eserler dikkat çeker. Ayrıca yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen yıkılmayan ve eskisinden çok daha güçlü bir şekilde gelişimini tamamlayan Tatar edebiyatı adeta bir Anka kuşu misali küllerinden yeniden ve daha güçlü bir şekilde doğar. Tatar edebiyatı, geçmişten geleceğe uzanan, edebi eserler ile dolu zengin bir köprü görevi görmektedir.

2.TUFAN MİNNULLİN'İN HAYATI VE ESERLERİ

Tufan Minnullin'in içerisinde bulunduğu Tatar edebiyatının evreleri genel hatlarıyla tanıtıldı. Bu evreler Tufan Minnullin'in edebiyat ve sanat görüşünün oluşmasında büyük bir öneme sahiptir. Fakat bir sanatçıyı tanımak ve onun yazdığı eserleri anlamak için o sanatçının hayat hikâyesini ve yaşam şartlarını da göz önünde bulundurmak gerekir. Sanatçı nerede doğdu, aile ortamı nasıldı, nasıl bir eğitim aldı, edebi açıdan hangi ortamlarda bulundu, tüm bu sorulara cevap bulunması gerekir ancak o zaman sanatçı gerçek anlamda tanınır, onun penceresinden hayata ve eserlerine bakılır ve eserlerine yönelik sağlıklı değerlendirmeler yapılabilir. Çünkü sanatçıların eserlerini, yaşayıp büyüdüğü çevre, aldıkları eğitim ve hayata bakış açıları şekillendirir. Her sanatçının eseri, kendi hayatının bir yansımasıdır. Bu sebep ile eserleri ve eserlerin mimarı olan Tufan Minnullin'in hayat hikâyesi bilinmelidir.

2.1. Tufan Minnullin'in Hayatı

1960-1990'lı yılların en gözde dram ustalarından, çağdaş Tatar tiyatrosunun gelişmesinde büyük katkısı olan Tufan Gabdullah oğlu Tufan Minnullin 25 Ağustos 1935 tarihinde şimdiki Kama Tamagı ilçesi Olı Merethuca köyünde dünyaya geldi. Tufan Minnullin'in edebi zevkinin oluşumunda, edebiyata ve sanata büyük sevgi beslemesinde Kazan'da büyüyen zamanında, Gafur Kolahmetov'tan ders alan, 1910 yıllarında okuduğu okula Abdullah Tukay'ın gelip, öğrencilere kitap dağıttığına şahit olan Barut fabrikası işçisi babasının etkisi tartışılmaz. Tufan Gabdullah, hemşerilerini ilk olarak radyo ve bisikletle tanıştırmış, bir süre köyün muhtarlığını da yapmış. Aynı zamanda ahlaki açıdan eğitici şiirler ve masallar yazmış (Ehmedullin, vd., 2005:238-239).

Tufan Minnullin'in belki de en büyük şansı babasının sanata meraklı olması, yeni düşüncelere ve fikirlere açık olması ve o dönemde Abdullah Tukay ile arkadaşlık edebilecek kadar geniş bir dünya görüşüne sahip olmasıdır. Sanata ve sanatçıya değer veren bir ailede yetişen Tufan Minnullin'in babasını rol model alması da gayet olağan bir durumdur.

İlköğrenimini kendi köyünde bitiren Tufan Minnullin, komşu köylerde eğitiminin devamını tamamlar.

Okul yıllarından itibaren şiir denemeleri yazmaya başlayan Tufan Minnullin, pano gazeteleri çıkarır; yazdığı şiirleri ve denemeleri bu gazetelerde yayımlar (Kamalieva, 2009:65).

Öğrenim hayatı oldukça hareketli ve zorlu geçen Tufan Minnullin, yaşadığı tüm zorluklara rağmen her zaman çalışkan ve örnek bir öğrenci olmuştur. Onun sanata ve edebiyata olan sevdası henüz ilkokul yıllarındayken kendini gösterir. Daha ortaöğrenim yıllarındayken derslerindeki başarısı, yazdığı şiir ve denemeleriyle öğretmenlerinin dikkatini çekmeyi başarır.

Oldukça zorlu bir eğitim hayatı geçiren Tufan Minnullin okumaktan asla pes etmemiş ve 1952 yılında liseden mezun olmuştur. Liseden mezun olduktan sonra hemen üniversiteye kayıt yaptırmayan Tufan Minnullin kısa bir süre Olı Karile ve Kama Tamagı köylerinde muhasebeci olarak çalışmıştır (Ganieva, vd., 2007:74).

1956 yılında Kazan üniversitesini kazanan Tufan, II. Dünya savaşında yaşanan zor yıllardan dolayı üniversite eğitimini yarım bırakır ve köyüne dönüp ailesinin geçimine katkıda bulunur. Fakat hiçbir zaman eğitim aşkından vazgeçmeyen Tufan, bu zorlu yılların ardından üniversite eğitimine devam etmek ister ve 1956 yılında Şepkin Tiyatro Okulunda⁹ eğitim görmek için Moskova'ya gider. 1961 yılında mezun olduktan sonra ilk olarak Minzele Devlet Tiyatrosuna, ardından 1964 yılına kadar Kazan'da bulunan adını Galiaskar Kamal¹⁰'dan alan, G.Kamal Tatar Devlet Akademisi Tiyatrosu'nun¹¹ sanatçısı olur (Ganieva, vd., 2007:74).

⁹ Mihail Şepkin Yüksek Tiyatro Okulu, Rusya'nın Moskova şehrinde Slavonik Bölgesi'nde yer alan bir tiyatro okuludur. 1935 yılında kurulmuştur ve ismini geçmişte önemli rollerde oynayan Rus aktör Mihail Şepkin'den almaktadır. Okulun amacı, öğrencilere oyunculuğun tüm disiplinlerini öğretmek ve onları dünya sinema tiyatrosuna hazırlamaktır. Okul, bugüne kadar birçok ünlü Rus oyuncu yetiştirmiş ve dünya tiyatro ve sinema sektörüne katkı sağlamıştır.

¹⁰ Gazete ve dergilerde çok sayıda makale yazarak Tatar kültürünün gelişmesinde önemli rol oynayan Aliasker Kemal 1914-1917 yılları arasında Nâmık Kemal'in *Vatan*, Abdülhak Hâmid'in *Duhter-i Hindû* (Kazan 1917), Rus tiyatro yazarlarından Ostrovski'nin *Groza* (Bora, Kazan 1914), Gogol'ün *Revizor* (Müfettiş, Kazan 1916), Maksim Gorki'nin *Nadne* (Dipte, Kazan 1916), Ahmed Vefik Paşa tercümesinden Molière'in *Saran* (*Cimri*, Kazan 1914) ve *İreksizden Tabib* (*Zoraki Tabib*, Kazan 1916) adlı tiyatro eserlerini Tatarca'ya çevirdi. Bunlardan bazıları sadece sahnelenmek için tercüme edilmiş olup ayrıca basılmamıştır. Aliasker Kemal'in Tatarca'ya çevirdiği eserlerin sayısı altmış civarındadır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği dönemi Tataristan Cumhuriyeti'nde de eserleri en çok basılan yazarlardan biridir. Bütün eser, makale ve şiirleri 1925-1982 yılları arasında on defa basılmış, Tataristan'ın çeşitli şehirlerindeki cadde ve sokaklarla Kazan'ın en büyük tiyatro salonuna adı verilmiştir. İsmail Türkoğlu, Kemal Aliasker, TVD İslam Ansiklopedisi, C.25, s.224

¹¹ Galiaskar Kamal Tatar Akademik Tiyatrosu Rusya Kazan'da yer alan Tatar tiyatrosudur. Oyun yazarı Galiaskar Kamal'ın adını taşıyan bina 22 Aralık 1906'da kurulmuştur.

Tufan Minnullin Tatar Devlet Tiyatrosunda oyuncu olarak çalıştığı bu yıllarda, ilerleyen dönemlerde hepsi de kendi alanında şöhret olacak sanatçılar olan; Gülsüm İsenguluva, Ravil Şerefiyev, Rinat Taceddinov, Necibe İhsanova ve Ezher Şakirov ile birlikte çalışır. Tufan Minnullin'in gençlik yıllarında bu isimler ile birlikte vakit geçirip çalışması onun edebiyata ve hayata olan bakış açısını renklendirecektir.

Sanata ve edebiyata olan sevdasıyla sürekli yazmaya devam eden Tufan Minnullin, bu yıllarda yazdıklarını kitap olarak bastırmamıştır. Yazılarını, elde çoğaltılan küçük kitapçıklar halinde toplamıştır. Bu dönemde yazdığı eserler ilerleyen yıllarda basılacak ve hem kendisinden önce hem de kendisinden sonra gelecek olan nesil için bir yol gösterici olacaktır (Kamalieva, 2009:67).

1964-1967 yıllarında Kazan Tv stüdyosunda kıdemli editör olarak çalışır ve düzenli olarak gazetecilik yapar. Aynı zamanda “Çayan” adlı dergide bölüm editörü olarak da görev yapar. 1968 yılından beri profesyonel yazar olarak çalışan Tufan Minnullin birbirinden değerli eserlerini edebiyata kazandırır. Sanatçı, 1975-1977 yıllarında ise Moskova’da bulunan edebiyat kurslarında eğitim görür (Ganieva, vd., 2007:74).

Tufan Minnullin'in yazarlığı kadar karakteride dikkat çeker. Minnullin açık fikirli, her zaman iyimser, esprili ve becerikli, yerine göre ciddi ve aynı zamanda otoriter bir kişiliğe sahiptir (Ehmedullin, vd., 2005:241).

Ayrıca Tufan Minnullin, 1984-1989 yılları arasında Tataristan Yazarlar Birliği yönetim kurulu başkanlığı yaptı. 1985-1989’da Tataristan Yüksek Sovyet’i milletvekili seçildi. 1989-1991’de Tataristan’ın milletvekili seçildi. 1995’ten beri Tataristan Cumhuriyeti Devlet Konseyi milletvekilidir. 1997 yılında Tatar Pen kulübünün başkanlığına seçildi.

Tufan Minnullin, 1970’lerden günümüze kadar, Tatar tiyatro sanatının gelişiminde çok büyük katkıları olan önemli bir sanatçıdır. Çalışkanlığı, azmi ve hırsı ile çevresindeki herkese örnek olmuştur. Okul yıllarında aldığı kaliteli eğitim, bulunduğu çevre, sanata ve edebiyata olan yatkınlığı ve geniş dünya görüşü sayesinde birbirinden özgün ve kaliteli eserleri Tatar edebiyatına kazandırmıştır.

2.2. Tufan Minnullin'in Eserleri

Çağdaş Tatar tiyatrosunun en önemli isimlerinden biri olan Tufan Minnullin'in Tatar edebiyatına kazandırdığı eserler, yaşadığı dönemin bir yansıması gibidir. Eserlerinde yarattığı karakterler, ele aldığı güncel konular ve okuyucularına vermek istediği mesajlar ile kendi çağının tüm özelliklerini eserlerinde büyük bir incelikle işlemiştir. Sanatçı, eserlerinde Tatar kültürünün en saf halini; gelenek, görenek ve adetlerini başarıyla kaleme almıştır. İnsan psikolojisine hâkim olan Tufan Minnullin eserlerinde karakterlerinin psikolojisini çok iyi tahlil etmiş ve bunu okuyucusuna başarıyla aktarmıştır. Karakterlerin o anki duygu durumlarını, düşüncelerini ve iç dünyalarında neler yaşadıklarını okuyucu sadece okumak ile kalmaz sanki o karakterin bir parçasıymış gibi bilir. Tufan Minnullin'in eserleri yediden yetmişe herkese hitap eder. O sadece büyükler için eserler yazmamış, çocuklar içinde okuması eğlenceli ve eğitici eserler kaleme almıştır. Edebiyatın çeşitli türlerinde eserler kaleme alan Tufan Minnullin'in en büyük amaçlarından biri yaşadığı dönemin aktüel problemlerine çözüm bulmak, Tatar halkını aydınlatmak ve özgür bir edebi ortam oluşturmaktır.

Tufan Minnullin, yazarlığının ilk dönemlerinde genel olarak köy konusunu, köy hayatını ve köy insanların hayatını eserlerinde işledi. Üniversite eğitimi için Moskova'ya gitmeden önce köyde geçirdiği yıllar ona çok fazla şey öğretti. Savaş yıllarında yaşanan zorluklar, toplumun fakirliği ve huzursuzluğu, savaştan etkilenen insanların psikolojisi ve tüm bunların yanında hayatı tüm zorlukları ile kabul etmek ve hayatta kalmak için savaşmak. Tüm bunlar Tufan Minnullin'in ruhunda derin bir iz bıraktı ve eserlerinin temelini oluşturdu. “Azat” ve “Ay'a Seyahat” adlı masal-piyesleri ve “Beznen Avıl Keşelere” (*Bizim Köyün İnsanları*) adlı komedisi, Minnullin'in yaratıcılığının ilk döneminde yazdığı eserlerdir. Yazarın “Azat” adlı masal-piyes tarzı eseri G. Kamal Tatar Devlet Akademi Tiyatrosunda “Beznen Avıl Keşelere” (*Bizim Köyün İnsanları*) adlı komedi eseri ise 1962 yılında Minzele Drama Tiyatrosunda seyirci karşısına çıktı. 1968 yılında Tufan Minnullin'in sanatının olgunlaştığını kanıtlayan iki piyesi sahnede oynandı: “Milevşe'nin Tugan Köne” (*Milevşe'nin Doğum Günü*) adlı eseri, Tatar Devlet Akademi Tiyatrosunda ve “Nigez Taşları” (*Temel Taşları*) adlı eseri Tatar Devlet Küçme Tiyatrosunda (günümüzde Tatar Devlet Dram ve Komedi Tiyatrosu) seyirci ile buluştu. Ayrıca sanatçının “Bahtlı Güvey” adlı kitabının içinde, “Aşk” ve “Mehtaplı Bir Akşam Bahçede” gibi tek perdelik piyesleri de bulunmaktadır (Ehmedullin, vd., 2005:240-241).

Tufan Minnullin yazarlığının ilerleyen yıllarında psikolojik dram, komedi, masal-piyesler, felsefi-romantik ve tarihi-biyografik dramlar, vodvil tarzı eserler de verdi. Minnullin, hayatın her alanından malzemeyi özenle seçerek eserlerine konu olarak aldı. Yeni düşüncelere ve fikirlere her zaman açık olan Tufan Minnullin, eserlerinde de yenilikten kaçmadı ve yenilikçi düşüncelerini eserlerinde yansıttı. İnsan ve hayat ilişkisi, insan psikolojisi, derin ruh tahlilleri Tufan Minnullin'in eserlerinde önemli bir yer kapsamaktadır. *“Milevşe'nin Doğum Günü”*, *“Kürşe Kızı”* (Komşu Kızı), *“Uylanır Çak”* (Düşünür Zaman), *“Kiter Yulın Yerakmı?”* (Gidecek Yolun Uzak mı?), *“Duslar Cıyılğan Cirde”* (Dostların Toplandığı Yerde), *“Âdem Balasına Yal Kirek”* (Âdemoğluna Huzur Gerek) *“Monda Tudık Monda Üstek”* (Burada Doğduk, Burada Büyüdük) Tufan Minnullin bu eserlerinde farklı hayat tarzlarına, düşünce yapılarına, kişiliklere ve mesleklere sahip olan insanlar arasındaki ilişkileri ele alıp profesyonelce değerlendirdi (Zaripova Çetin, 2018:744).

Tufan Minnullin'in , *“Ay Bulmasa Yoldız Bar”* (Ay Yoksa Yıldız Var) adlı dramatik hikâyesi 1977 yılında yazıldı. Yazarın bu eserinde, Safina Medine'nin başından geçen olaylar anlatılır. Safina Medine hayat tarafından sürekli bir darbe alıp sınanmaktadır. Önce her şeyden çok sevdiği eşi Mirzanur'un ihanetini ile sarsılır, daha sonra canından bile çok sevdiği kızı Taliya'yı kaybeder ve son olarak Safina Medine, tıpkı annesi Raziya gibi kör kalır. Fakat Safina Medine yaşadığı tüm bu olumsuzluklara rağmen yaşama sevincini kaybetmez, kendinden ve hayattan vazgeçmez. Tufan Minnullin, bu eseri ile okuyucularına, hayatta insanların başına her şeyin gelebileceğini ama yaşam savaşından asla vazgeçilmemesi gerektiğinin mesajını vermektedir.

“Monda Tudık, Monda Üstek” (Burada Doğduk, Burada Büyüdük) 1981 yılında yazılan bu dram eserinde ise yine farklı karakterlere sahip olan petrol işçilerinin birbirleri ile olan ilişkileri ve hayatları anlatılmaktadır. Eserdeki en zeki ve en olumlu tiplerden biri olan 76 yaşındaki ihtiyat Sattar; işçi adının asıl anlamını ve işçiliğin önemini bir türlü anlamayan Sattar'ın oğlu Zarif; çalışanlarına karşı her zaman iyi niyet gösteren, yumuşak yüzlü, örnek idareci Şevket Gazizov ve eserin en aykırısı olan, Sattar'ın torunu isyankâr İlfat tipleri aracılığıyla yazar, toplumun temelini oluşturan işçi sınıfını anlatmakla kalmadı, üç kuşak arasında olan aile ilişkilerine de değindi.

“Monlı Bir Cır” (Hüzünlü Bir Yer) adlı iki perdelik dram eserinde ise Tufan Minnullin, Tatar edebiyatının önemli sanatçılarından olan ve yaşadığı kısacık ömre koca bir hayat sığdıran

Musa Celil'i¹² konu aldı. Musa Celil'in her zaman yanında olan ve onunla mücadele eden arkadaşlarını ve onların düşmanlarını eserinde başarı ile işledi. Bu eserde yaşam ile ölüm arasındaki o ince çizgi ve insanların kendi kaderlerini belirlemedeki rolleri usta bir şekilde anlattı. Ayrıca Tufan Minnullin eserlerinde zeki ve ihtiyar tipler de işledi. Seyirci ile bulunduğu dönemde büyük ses getiren “*Eldermeş'ten Elmendener*” adlı eserinde İhtiyar Elmender'in etrafıyla olan acı tatlı ilişkisi, bitmek bilmeyen yaşama sevinci ve seyirciyi güldüren dünya telaşı dikkat çeker. 1977 yılında sahneye koyulan “*Eldermeş'ten Elmender*” adlı eser, yazara büyük başarı getirdi ve 1970'li yıllar edebiyatı ve tiyatro tarihinde bir olay oldu. Bu eserin temelinde sahneye koyulan gösteri için Tufan Minnullin'e, yönetmen M. Selimcanov'a ve artist Ş. Biktimerov'a 1980 yılında Rusya Federasyonunun Stanislavski Devlet ödülü verildi (Zaripova Çetin, 2018:745).

“*Nigez Taşları*” (*Temel Taşları*) adlı eserde, hayat arkadaşı olan eşine, çocuklarına hatta gelinlerine bile huzur vermeyen, seyircinin biraz kızarak izlediği ihtiyar Garifulla, “*Üzebez Saylagan Yazmış*” (*Kendimiz Seçtiğimiz Kader*) adlı piyeste hayatı boyunca yanlış kararlar veren ve bir bakıma kaderini kendisi şekillendiren ihtiyar öğretmen Nariman, yaptığı tercihlerin, seçtiği yolların yanlış olduğunu çok geç anlasada bunu kendine itiraf edecek cesareti en sonunda bulur. Tufan Minnullin'in eserlerinde yer alan bu ihtiyar karakterler ne kadar yaşlanırlarsa yaşlansınlar dünyayla ilişkilerini kesmezler. Aksine, hem kendileri ile hem de çevreleriyle daha da ilgilenmeye başlarlar. Bu düşünce ile eserler incelendiğinde izleyiciyi şaşırtan bir durum da söz konusudur. Çünkü ihtiyar, yaşlı gibi kavramlar genel olarak herkesin kafasında artık dünyadan elini eteğini çekmiş insan tipini çağırıştırır. Oysaki Tufan Minnullin'in eserlerinde bu tam tersidir.

Tufan Minnullin'in son yıllarda ses getiren bir başka eseri ise “*Mulla*” adlı dramıdır. Başkurt Devlet Akademisi ve Minzele Drama Tiyatrosunda seyirci ile buluşan eser hayatı tüm renkleri ve gerçekliği ile ortaya koyar. Bu piyesin diğer piyeslerden en büyük farkı

¹² (...)Musa Celil, otuz dokuz yıllık kısa yaşamına rağmen, çağdaş Tatar edebiyatına çok sayıda önemli eser kazandırmış bir sanatçıdır. Kısa ömrü içerisinde verdiği bu eserler ile bir dönem sanatçıların etkilemeyi de başaran Celil, Tatar edebiyatında adı konmamış bir akımın temsilcisi konumundadır. Çünkü onun fikirleri, edebi tarz ve üslubu hem muasırı olan hem de kendisinden sonra gelen çok sayıda Tatar sanatçısını etkilemiştir. Musa Celil'in İkinci Dünya Savaşı yıllarında Almanya'da esarette iken yazdığı şiirlerinden oluşan “*Moabit Defterleri*” onun edebî şahsiyeti üzerinde ayrı bir yer tutar. Savaş ortamının zorlukları, gurbet, esaret ve idealizm onun bir dönem eserlerini şaheser tadında yazabilmesine zemin hazırlamıştır.(...) Alsu Kamaliev, Musa Celil'in Moabit Defterleri Üzerine Bir İnceleme, Erdem Dergisi, 2011, (<https://dergipark.org.tr/en/pub/erdem/issue/43845/539273>), s.144

“Bar cırmıni ilge bağışladım / Gomërëmë de birem halıkıma”

“Tüm türkülerimi ülkeme bağışladım / Ömrümü de veriyorum halkıma”

duygusallığa yer verilmemesidir. Samet, Müslime, Gülnaz ve Emir karakterleri ile şekillenen piyes günümüz dünyasını tüm çıplaklığı ile gözler önüne serer.

Tufan Minnullin komedilerini, gerçek hayattan örnekler ile süsleyerek, zengin tasvirler ile şekillendirerek, kendine has zekâsı ile okuyuculara ince mesajlar vererek yazmıştır. Onun komedilerinin en önemli özelliklerinden biri izleyicilerine çok kısa bir sürede farklı ruh halleri yaşatabiliyor olmasıdır. Bazen güldüren, bazen ağlatan, bazen de buruk bir tebessüm ile izleyicilerine dört mevsimi aynı anda yaşatan Tufan Minnullin eserlerinde aslında hiç kimsenin dört dörtlük olmadığını, kusursuz görünen karakterlerin bile eksik bir yanının olduğunun mesajını okuyucuya verir. Eksik karakterleri ise asla incitmeden, kırmadan eserlerinde dikkatlice işler. Çünkü Tufan Minnullin her insanın özel ve biricik olduğunun farkında olan bir sanatçıdır.

Tufan Minnullin'in 1998 yılında yazdığı “*Şecere*” adlı dramında ise Halise, Azat ve Salima gibi karakterler aracılığı ile Tatar Türklerinin Mirzalar olarak bilinen soylu tabakasını konu alır.

1990'lı yıllarda yazar, komedi türüne ağırlık verdi. *Elveda*, *İlgizer+Vera*, *Aybike*, *Söyerke*, bu oyunlarda insanın dünya görüşü, aile kurumuna karşı tutumu, yaşamın anlamı, Tatar halkının gelenekleri, Tatar dili gibi konular işlendi (Ganieva, vd., 2007:75).

Yazarın yine 1990'lı yıllarda yazdığı “*Görgeri Kiyevlere*” (*Görgeri Güveyleri*) ve “*Yörek Mayım*” (*Yürek Yağım*) adlı komedilerine özellikle dikkat çekmek gerek. Çünkü bu iki eser, Tatar Türklerini Mişerler, Kreşin Tatarları ve Nogaylar olarak parçalayıp bölme siyasetinin yükseldiği bir devirde yazıldılar. Bu eserler Tatarlık ruhuna, eskiden gelen örf ve adetlere saygı aşulamakta, halkın birliğini kuvvetlendirmede kendi payını bırakmaktadır. Yazarın kaleme aldığı son eserlerinden biri olan “*Kulyavlık*” (*Mendil*), “*Cen Alıştırgan*” (*Şeytan Değiştirmiş*), “*Şürele Cankisekkenyem*” (*Şüreli Canparem*), “*Söyerke*” (*Manita*)’da ise yazar farklı konulara değinmiştir. Bu eserlerde yer alan karakterlerin iç ve gönül dünyasını tahlil etmiş, Allah ve vicdan gibi ince konulara değinmiştir. Tufan Minnullin bu eserlerinde insanların Yüce Allah’a karşı olan sorumluluklarını ele almıştır. Örneğin, “*Söyerke*” (*Manita*) adlı eserinde Hebir ile Enise’nin aşkını konu almaktadır. Tufan Minnullin bu eserinde “her ne kadar büyük aşk yaşansa da sonuçta nikâhsız bir ilişki olan sevgi günah mıdır?” gibi zor bir soruya cevap aramaktadır. Sanatçı, bu eserde sorduğu soruya kendisi cevap vermez, cevabı çok değer verdiği okuyucusuna bırakır. Tufan Minnullin'in bu yıllarda

yazılan başka bir eseri olan “*Ezledem Bagrem Sine*” (*Aradım Canım Seni*) adlı piyesinde ise hayatın zorluklarına yenilmeden, güçlü irade ile amacına doğru yürüyen, sağlam ruhlu kahramanların hayatını anlatmaktadır (Zaripova Çetin, 2018:746).

İnsan psikolojisinden çok iyi anlayan ve eserlerinde psikoloji tahlillerine yer veren Tufan Minnullin çocukları ve ergenleri unutmamış, onlar içinde birçok eser kaleme almıştır. Tufan Minnullin’in minik, tatlı köy köpeği hakkında birçok eğlenceli piyesi var. “*Avıl Ete Akbay*” (*Köy Köpeği Akbay*), “*Akbay Hem Sarık Malayı*” (*Akbay ve Kuzu*), “*Akbay*, “*Temletamak hem Akbüreler*”, “*Akbay hem Kış Babay*” (*Akbay ve Noel Baba*), “*Akbay Nige Künelsiz*” (*Akbay Neden Neşesiz*) Tufan Minnullin yetişkinlerin psikolojisine hâkim olduğu kadar, küçük çocukların psikolojisinden de çok iyi anlamaktadır (Ganieva, vd., 2007:75)

3.TUFAN MİNNULLİN'İN PİYESLERİNİN İNCELENMESİ ENİLER VE BEBİLER ELDİRMİŞTEN ELMENDER

3.1. Kurgu

Tiyatro eserlerinde kapalı biçim ve açık biçim şeklinde kullanılan iki yöntem vardır. Metin And bu iki yöntemi şöyle açıklamıştır: Kapalı oyunun bütünü kendi içinde sınırlanmış ve her yerde, her bölümde bütünü anlamlandırır. Kendi içine dönük ve kapanıktır. Bölümleri, karıştlaşmış kişileri, mekân ve zaman olayın çerçevesi olarak birbirlerine bağlı sahneler, aşama sırası gözetken cümle ve cümle kesimleri hep bütünüle ilgili değere sahiptir, bağımsızlıkları yoktur. Buna karşın 'açık oyun' kendini aşar, sınırsız görünmek ister. (...) (URL-3, 1970).

Kapalı biçimli tiyatro eserlerinde zaman, mekân ve olaylar arasında bir bütünlük vardır. Tiyatronun başından itibaren tüm olaylar sebep-sonuç ilişkisiyle seyirciye aktarılır. Kapalı biçimli tiyatro eserlerinde amaç seyircinin sanki gerçek bir olayın içindeymiş gibi hissetmesini sağlamaktır. Açık biçimli tiyatro eserlerinde ise zaman, mekân ve olaylar arasındaki bütünlük çok sağlam değildir. Bu yöntemde amaç seyircinin bir tiyatro oyunu izlediğinin farkına varması ve gerçeklik algısının kırılmasıdır.

Özdemir Nutku ise açık biçimi şöyle tanımlamıştır: “(...) *yanılsamacı olmayan oyun biçimi. Çeşitli yabancılaştırma yöntemleriyle seyircinin dışardan bakmasını sağlayarak onu düşünmeye, eleştirel bir tavra sokmaya çalışan bir kurgu tekniği kullanır. Açık bir yapısı olan bu oyunlarda baştan sona gelişen bir psikolojik süreklilik yoktur.*(...)” (Nutku, 2013:231-250).

Bu bilgiler ışığında, Tufan Minnullin'in piyeslerinin kapalı biçim özelliği taşıdığı söylenilebilir. Tufan Minnullin piyeslerinde hayatın içinden karakterler seçerek okuyucusunu/izleyicisini etkilemeyi ve piyesleri aracılığı ile tecrübelerini ve mesajlarını aktarmayı amaçlamıştır.

3.1.1. Başlangıç

“*Eniler ve Bebiler*” adlı piyes bir hastane odasında başlar. Bu odada yeni doğum yapmış dört tane kadın vardır. Bu dört kadın birbirinden tamamen farklı karakterlere sahiptir. Gölfine çok konuşkan, Dilemma fazla sessiz, Valentina çok heyecanlı, Altıne¹³ ise çok ekingendir. Birinci perdede anneler bebeklerini emzirmek için hazırlanıp beklerler. Bu sırada kendi aralarında farklı konular ile ilgili konuşup birbirlerini tanımaya çalışırlar. Kadınlar konuşurken farklı bölümden gelen gizemli bir kadın gizlice onların konuşmalarını dinler. Kimseye görünmek istemez. Tam bu sırada Gölfine bu kadını fark eder ve yanına gidip kim olduğunu sorar. Bu gizemli kadın üst kattan gelmiştir ve ocuk sahibi olamıyordur. Gölfine bu isimsiz kadını teselli edeceği sırada sahneye hastanenin doktoru olan Ayzare Ehetovna gelir. İsimsiz kadının annelerin ve bebeklerin olduğu koridora gelmesi yasaktır. Ayzare Ehetovna onu kendi bölümüne gitmesi için uyarır ve bir daha bu koridora gelmemesini tembih eder. Bu sırada Hemşire Nina bebekler ile odaya girer ve onları annelerine verir. Anneler bebeklerini büyük bir huzur ve mutluluk içinde emzirirler, bir kişi hariç. Hemşire Nina, bebekleri almak için tekrar odaya girdiğinde Dilemma’nın bebeğini emzirmediğini fark eder ve durumu hemen Ayzare Ehetovna’ya bildirir. Ayzare Ehetovna, Dilemma ile konuşmaya ve bebeğini neden emzirmediğini öğrenmeye çalışır. Dilemma kendisine sorulan tüm sorulara kaçamak cevaplar verir. Ama en sonunda gerçeği söylemek zorunda kalır. Dilemma z evladını istemez ve bu yüzden emzirmemiştir. Bunu duyan herkes çok şaşır. Ayzare Ehetovna ve Nina hemen Dilemma’nın eşine ve ailesine ulaşmaya çalışırlar. Bu sırada odadaki diğer kadınlar Dilemma’ya tepkilidir. Bir anne nasıl olur da bebeğini istemez, diye birbirlerine sorup dururlar. Sadece Gölfine, Dilemma ile konuşup ona yardımcı olmaya çalışır. Dilemma’nın çocuğunu istemediğini duyan bir kişi daha vardır, İsimsiz kadın. Bu kadın bir bebek hasretiyle yanıp tutuşmaktadır bu yüzden gidip Ayzare Ehetovna ile konuşup bebeği almak istediği söyler. Ayzare Ehetovna ise böyle bir şeyin kesinlikle mümkün olamayacağını dile getirir. Bunu kabul etmek istemeyen ve bebeği almak isteyen isimsiz kadının ağlamaları ve çığlıkları ile birinci perde son bulur.

Hüzünlü komedi tarzında bir piyes olan “*Eldirmişten Elmender*”, Azrail’in odasında başlar. Eldirmiş köyünde ölüm yaşı doksana ile sınırlıdır. Fakat bu köyde öyle bir adam vardır ki doksana bir yaşına gelmesine rağmen hala ölmemiştir. Azrail bu durumu fark eder etmez

¹³ Altınçeç piyesteki kadın karakterlerden birinin adıdır. Türkçe karşılığı Altınsa’tır. Özel isim olduğu için Tatarca orijinaline göre yazılmıştır.

yanına hemen Ecel'i çağırır ve onu görevlendirir. Ecel'in hemen Eldirmiş köyüne gitmesi ve Elmender'in canını alması gerekmektedir. Emir büyük yerden gelir. Ecel hemen Eldirmiş köyüne doğru yola çıkar. Bu sırada ihtiyar Elmender evinin bahçesinde şarkı mırıldana mırıldana dolaşmakta ve yoldan gelen geçenler ile sohbet etmektedir. Köy halkı tarafından çok sevilen Elmender özellikle çocuklarla çok iyi anlaşmaktadır. Yaşam enerjisi o kadar yüksektir ki çevresindeki herkese hayatın güzelliklerinden, geleceğe dair planlarından bahseder. Hatta yaşına bakmadan üçüncü evliliğini bile yapmayı düşünmektedir. Elmender böyle hayaller kura-dursun o sırada Ecel, Eldirmiş köyüne gelmiştir. Ecel'in Elmender'i bulması çok zor olmayacaktır. Çünkü Ecel ile Elmender daha önce tam üç defa karşılaşmışlardır ve bu dördüncü karşılaşmaları olacaktır. Elmender bu üç karşılaşmadan da son anda kendini kurtarmayı başarmıştır. Piyenin bu kısmından itibaren Ecel ile Elmender'in güldüren diyalogları başlar. Elmender'in kendine has karakteri, hazırcevaplığı ve kıvrak zekâsı herkesi etkilediği gibi Ecel'i de etkisi altına alır. Elmender karşısında Ecel gibi korkunç bir karakter olmasına rağmen onunla bile dalga geçip eğlenir. Hatta Ecel'e özel bir şarkı bile söyler:

*“Ala karga denen ey asil kuş
Tövbe mi ettin yoksa ölmemeye,
Sen etsen de ben etmedim,
Ecel denen dosta elimi vermemeye...” (EE, s.11)*

Elmender'in renkli kişiliği çok geçmeden Ecel'i bile etkisi altına alır. Ecel'in Elmender'den bu kadar etkilenmesinin bir başka sebebi ise Elmender'in çevresiyle olan tatlı ilişkisi, oğlu İskender, gelini Ümmiye, minik İlsur ile olan diyalogları Ecel'i oldukça etkiler. En sonunda Elmender Ecel'i kendisiyle birlikte çalışmaya ikna eder ve birinci perde kapanır.

Piyenin ikinci perdesi bir elma bahçesinde başlar. Elmender Ecel'i bile kandırmayı başarmıştır. Ecel'e ölmeyi tek bir şart ile kabul ettiğini söyler. Elmender, kendi tabutunu hazırlarken Ecel'de ona yardım edecektir. Tabut hazır olduğunda Elmender, Ecel'in yanında getirdiği diğer dünyaya bir davetiye özelliği taşıyan kâğıdı imzalayacak ve maceralar ile dolu yaşamına son verecektir. Bu anlaşma ile ikili tabutu hazırlamaya koyulur ve birlikte daha fazla zaman geçirme fırsatı bulurlar. Ecel, ikinci perdede Elmender'i daha iyi tanıma fırsatı bulur. Elmender'in minik İlsur, köyün genç delikanlısı Mansur ve evlenmek istediği Hemdebanu ile olan sohbetleri Ecel'in dikkatini çeker. Ecel'de artık yavaş yavaş

Elmender'in etkisi altına girer. Onunla sohbet etmek ister. Hatta bu perdede Ecel büyük bir itirafta bulunur: “(...)Ben ölümsüzüm. Ölümsüz olmak kötü Elmender. Ölüm büyük mutluluk. Siz insanlar çok şanslısınız. Benim bir milyar yıllık ömrüm sizin bir yılınıza denk değil. Siz hayatınızı inşa edersiniz. Umut içinde yaşarsınız. Benim ise hiç umudum yok. Ben bir yıkıcıyım.(...)” Ecel'in bu itirafından da anlaşılacağı üzere o aslında çok mutsuzdur. Elmender ise Ecel'in tam zıttı bir karaktere sahiptir. Ölümlü ve güçsüz olmasına rağmen en ufak bir olayla mutlu olmayı başaran, pozitif ve neşeli bir insandır. Bu yüzden Ecel'de Elmender'in yanında kendini mutlu hisseder. İkinci perdede Elmender'in gelini Ümmiye ve oğlu İskender ile olan tatlı atışmaları da işlenir. Elmender, evlenmek için Hemdebanu'yu ikna etmeye çalışır. Bunu duyan Ümmiye zaten pek sevmediği kayınbabası ile dalga geçer. Bu sırada Elmender'i koruyan tek isim torunu Gölfire'dir. Gölfire büyükbabasını çok sever ve onu herkese karşı korur. Elmender'in bir gün öleceği fikri bile Gölfire'nin gözlerinin dolmasına yeter. Elmender'in oğlu İskender ile de çok iyi bir ilişkisi yoktur. Aslında oğlunu çok seven Elmender, onun sürekli şikâyet etmesinden çok rahatsızdır. İskender sürekli uyur, her zaman çok hasta ve yorgun bir haldedir. Elmender ise doksan bir yaşına rağmen yerinde duramaz her zaman enerjik ve hareket halindedir. Elmender oğlunun da kendisi gibi olmasını ister. Bu yüzden baba-oğul piyeste sürekli çatışma halindedirler.

3.1.2 Kırılma Noktası

“Eniler ve Bebiler” piyesinde kırılma noktası birinci perdede gerçekleşir. Dilemma'nın bebeğini reddetmesi hem Ayzare Ehetovna'yı hem de odada bulunan diğer kadınları çok şaşırtır. Piyenin geri kalanı tamamen bu olay üzerine kurulmuştur. Ayzare Ehetovna durumu hastanenin başhekimine bildirir ve Dilemma'nın kayınvalidesi Vazıyfa ve annesi Rimma'yı konuşmak için hastaneye çağırır. İlk olarak Dilemma'nın kayınvalidesi Vazıyfa hastaneye gelir. Ama bu görüşme Ayzare Ehetovna ve başhekimin beklediği gibi olmaz. Çünkü Vazıyfa gelininden nefret etmektedir. En baştan beri onun oğluyla olan ilişkisini desteklememiş ve evlenmelerine karşı çıkmıştır. Gelininden nefret eden Vazıyfa torununu da istemez. Ayzare Ehetovna son çare olarak gelini ile bir defa da olsa konuşmasını ve torununu görmesini istese de Vazıyfa kesinlikle kabul etmez ve hastaneden ayrılır. Ayzare Ehetovna bu duruma çok üzülür. Hiçbir suçu olmayan annesinin ve babaannesinin reddettiği bu bebek için son çare anneannesidir. Rimma yani Dilemma'nın annesi hastaneye çok üzgün bir şekilde gelir. Dilemma'nın çocuğunu istemediğinden Rimma'nın da haberi vardır. Fakat elinden hiçbir şey gelmez. Ayzare Ehetovna, Rimma ile olan konuşmaları sırasında anne ve

kızın aralarının kötü olduğunu, geçmişten gelen birtakım sorunlarının olduğunu fark eder ve Dilemma'nın eksik bir çocukluk geçirdiğini ve bu hırçınlığının da bundan kaynaklandığını düşünmeye başlar. Art arda gelişen bu olaylar ile piyesin heyecanı iyice artar. Okuyucunun/izleyicinin kafasında soru işaretleri oluşur ve merak duygusu en üst seviyeye ulaşır.

“Eldirmişten Elmender” piyesinde kırılma noktası ikinci perde bittikten sonra gerçekleşir. Bu perdeye kadar okuyucuda/izleyicide Ecel'in Elmender'in canını alacağını düşünür, olması gereken zaten budur. Fakat bu kısımda hiç kimsenin beklemediği bir gelişme meydana gelir. Ecel'den haber alamayan Azrail meraklanmaya başlar. Ecel, Eldirmiş köyüne gideli on iki saat olmuştur ve çoktan Elmender ile birlikte dönmesi gerekmektedir. Hemen Ferište'yi yanına çağırır ve Ecel'in neden bu kadar geç kaldığını sorar. Bu sırada Ecel birden içeri girer. Azrail, Elmender'i göremeyince çok sinirlenir ve Ecel'i sorguya çeker. Ecel ise Elmender'e acıdığını onun canını almak istemediğini, köylü tarafından çok sevildiğini ve harika bir insan olduğunu anlatır. Ecel bununla da kalmaz ve Elmender'in ona öğrettiği bir şarkıyı Azrail'e söyler. Tüm bunlar karşısında Azrail sinirden köpürür. Tam Ecel'i azarlayacağı sırada telefonu çalar ve dışarı çıkmak zorunda kalır. Ferište birden Ecel'e dönüp Elmender'in canını neden almadığını sorar. Üstelik tam üç defa Elmender'in canını alamamıştır. Ecel ise Ferište'ye Elmender'in aslında hiçbir özelliğinin olmadığını sıradan bir insan olduğunu ama onun neşesine, mutluluğuna ve hayat enerjisini hayran olduğunu ve canını almak istemediğini söyler. Ecel ile Ferište'nin konuşmaları sırasında içeri giren Azrail Ecel'e bağırarak hemen Eldirmiş'e geri dönmesini ve Elmender'i alıp gelmesini emreder. Piyeste gerçekleşen bu beklenmedik olay hem okuyucunun hem de izleyicinin kafasında kocaman bir soru işareti oluşturur. Çünkü Ecel'in görevi insanların canını almaktır, bunu er ya da geç gerçekleştirmesi gerekir ve yaşanan bu olaya kadar okuyucu/izleyici Elmender'in öleceğinden emindir. Ama piyesteki bu kırılma noktası ile okuyucunun ve izleyicinin kafasında bir belirsizlik durumu oluşur, merak iyice artar ve aksiyon¹⁴ yükselir.

¹⁴ “Eylem, tiyatrodaki bir iş, hareket yapmak, bir davranışta bulunmak, bir değişiklik getirebilecek etki yaratacak düşünce ya da hareket. Oyunun temasını geliştirecek başlıca olay, öykü gelişimi. Tiyatrodaki bir iç bir de dış aksiyon vardır. İç aksiyon, diyaloglarla bir olay ya da bir durumdan bir başka olaya ya da duruma geçmedir. Dış aksiyon, oyunun olaylarında var olan hareket ve durumlardaki gelişmedir.” Müzeyyen Buttancı, Çeşitli Yönleriyle Tiyatro Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2011, s.643.

3.1.3 Bitiş

Tiyatro eserlerinde olayların başlangıcı ve kırılma noktası kadar bitişi de oldukça önemlidir. Çünkü piyes bitmek ve bir sonuca bağlanmak üzeredir. Bu durum da okuyucu/izleyici üzerindeki merak duygusunu iyice arttırır.

“*Eniler ve Bebiler*” piyesinin sonuna doğru yükselen tansiyon yavaş yavaş düşmeye başlar. Dilemma’nın annesini konuşmak için hastaneye çağıran Ayzare Ehetovna ile başhekim bu görüşmeden de bir sonuç alamazlar. Artık tüm ümitleri tükenmiştir. İkinci perdenin sonuna doğru anneler hastaneden çıkmak için yavaş yavaş hazırlanmaya başlarlar. Odada buruk bir sevinç yaşanır. Çünkü hastane odasında birlikte vakit geçiren anneler kısacık bir zamanda bile birbirlerine alışmışlardır. Fakat bir yandan da bebeklerini alıp ailelerinin yanına gidecek olmanın verdiği heyecan vardır. Annelerin hastaneden ayrılmasına çok az bir zaman kala herkesi şaşırtan bir gelişme yaşanır. Dilemma’nın eşi ve kayınvalidesi hastaneye gelir. Dilemma’nın eşi ve kayınvalidesi Vazıyfa hastaneye neden geldiler? Dilemma bebeğini kabul etti mi? Tufan Minnullin bu soruların cevabını okuyucuya/izleyiciye bırakır.

“*Eldirmişten Elmender*” adlı piyesin üçüncü perdesi Antonovka adlı bir köyde başlar. Elmender bu köye arkadaşı Evstigney’e veda etmeye gelmiştir. Evstigney, Elmender’in kendisinden altı yaş küçük çok eski bir dostudur. Evstigney Elmender’i görünce çok mutlu olur, hemen onu içeri davet eder ve iki dost eski günlerinden konuşurlar. Tam bu sırada Ecel gelir ve Elmender’i Eldirmiş’e geri götürür. Dördüncü perde açıldığı sırada Elmender ve Ecel bahçede sohbet ederler. Elmender artık hazırdır ve Ecel’e kâğıdı imzalamak istediğini söyler. Ece kâğıdı uzatır ve Elmender tam imzalayacağı sırada Ecel onu durdurur. Çünkü Ecel, Elmender’in ölmesini istememektedir. Ona bir teklifte bulunur ve kâğıdı Elmender’in yerine oğlu İskender’in imzalamasını söyler. Aynı soydan geldikleri ve aynı soyadını paylaştıkları için Azrail’in bu duruma dikkat etmeyeceğini düşünür. Bunu duyan Elmender çok sinirlenir ve Ecel’in üstüne atlar. İkili tam dövüştükleri sırada bir ses duyarlar ve bu sese kulak verirler. Duydukları sesler Gölfire ve Mansur’un sesleridir. Gölfire ve Mansur bahçede akşam yürüyüşüne çıkmışlardır. Ama bu sadece bir yürüyüş değildir. Mansur sonunda Gölfire’ye olan aşkını itiraf eder. Bu ilanı aşka şahit olan Ecel ile Elmender az önce yaşadıkları kavgayı unutup aşk, kadınlar ve hayat hakkında sohbet ederler. Dördüncü perdenin sonlarına doğru Elmender artık kararını vermiştir. Ecel’in yanında getirdiği kâğıdı imzalayacak ve bu dünyadan ayrılacaktır. İyi kalpli Elmender bu dünyadan göç etmeden önce tüm sevdiklerini bir arada görmek ister ve herkesi yanına çağırır. Gelini Ümmiye, oğlu

İskender, torunu Gölfire, Mansur, İlsur, Hemdebanu. Onlar farkında olmasalar bile bu bir veda buluşmasıdır. Birlikte şakalaşıp şarkılar söyledikleri sırada Elmender kimseye fark ettirmeden Ecel'in kâğıdını imzalar ve sevdiklerinin yanında belki de bu dünyada geçirdiği en mutlu ve en huzurlu günde hayata gözlerini yumar.

3.2. Bakış Açısı ve Anlatıcı

“Tiyatro başta olmak üzere dramatik türlerde “karakter anlatıcı” ve “yazar anlatıcı” olmak üzere iki tip anlatıcı vardır. Bunlardan karakter anlatıcı, şahıs kadrosundan ya da şahısların dışından bir varlık olabilir ve daha ziyade açık biçimli eserlerde görülür.(...) Bu iki tip anlatıcıdan karakter anlatıcının bakış açısı yazarın ona verdiği imkân dâhilinde sınırlı ya da geniş olabilirken yazar anlatıcı ise hâkim bakış açısına sahiptir. Karakter anlatıcı daha ziyade açık biçimli eserlerde görülürken yazar anlatıcı kapalı ve açık biçimli yazılan piyes ve senaryolarda görülmektedir” (Şen, 2023:88-89).

Melodram yazarları piyeslerde kullandıkları parantez içlerinde verdikleri emirler ile karakteri yönetir. Oyun esnasında nereye gideceği, nerede durması gerektiği, nasıl bir tepki vereceği, mimiklerini kullanış şekline kadar belirtir. Oyuncunun o an ne hissettiği, acısı, öfkesi, sevinci bu duyguların hepsi parantez içi açıklamalar ile belirtilir. Bahsedilen bu parantez içi açıklamaların oyuncuların iç dünyasını anlamamızda çok önemli bir katkısı vardır (Çamurdan, 2015:20).

Bu bilgiler ışığında anlatıcı, yazar ve okur arasında bir köprü görevi gören, okuyucuya karakter hakkında ek bilgiler sunan ve tiyatroyu daha anlamlı ve heyecanlı hale getiren bir üst kişilik olarak karşımıza çıkar. Çünkü okur, karakterlerin tiyatro içindeki hareketlerini ve olaylar sırasında karakterlerin iç dünyasında yaşanan duygu değişimlerini ve düşüncelerini bilemez. Diyaloglarda verilmesi mümkün olmayan bu bilgiler parantez içi açıklamalar ile okuyucuya sunulur. Anlatıcı, kişiler konuşurken aradan çekilir ve sadece gerekli yerlerde parantez içi açıklamalarla onların hareketleri, duygu ve düşünceleri hakkında bilgiler verir. Olayların gidişatı hakkında herhangi bir yorum yapmaz, taraf tutmaz. Tufan Minnullin'in “Eniler ve Bebiler” piyesinin birinci perdesinde Valentina ve Ayzare konuşurken yazarın okuyucuyu parantez içi açıklamalar ile bilgilendirdiği görülür:

“Valentina- (Pencereye çıkıp bağırmaya başlar.)Saşa! Saşenka! Benim! Benim! Tanıdın mı beni? Efendim? İyiyim. Endişelenme, Saşenka.

Ayzare- (Valentina 'nın yanına gelir.) Şimdi düşeceksin!

Valentina- Doktor... Ayzare Ehetovna... Lütfen, Lütfen... Saşa geldi. Saşenka... Tek bir sözüm var... (Başını pencereye uzatıp.) Saşa... Beni seviyor musun, Saşa?

Ayzare- Ne söylediğini anlıyor musun?

Valentina- (Pencereden iner.) Anlıyorum, doktor, anlıyorum. (Ayzare Ehetovna 'ya sarılıp.) Ah bilseydiniz doktor bilseydiniz. Bizim bahçemiz var. Ayzare Ehetovna, çiçeklerimiz var. Size çiçekler getireceğim. Hepinize de hepinize de...

Ayzare- İyi, iyi... Getirirsin. Sakin olun. Sakin olmanız gerek, çocuklarınızı emzireceksiniz.

Valentina- Tamam, tamam doktor. Ne söylerseniz yapacağım. (Yatağına gidip oturur.)” (EVB, s.140)

Farklı bir sayfadan alınan başka bir örnekte ise yazarın yine parantez içi açıklamalar ile karakterleri yönettiği ve okuyucuyu bilgilendirdiği görülür:

“Ayzare- (Dilemma 'ya) Neden yalan söylüyorsun, Mengliçeva? Sizin eşiniz var... Neden sessiz kalıyorsunuz?

Dilemma- Bana bunları neden soruyorsunuz?

Ayzare- Ben sizin doktorunuzum.

Dilemma- Eğer doktorsanız kendi işinizle ilgilenin. Bana bunları sormak sizin işiniz değil.

Ayzare- Eşinizin olmadığını söylediniz. Sizin eşiniz var. Resmi olarak evlisiniz. Neden sessiz kalıyorsunuz? (Konuşmayı merakla dinleyen kadınlara) Hanımlar siz biraz dışarı çıkar mısınız? (Kadınlar dışarı çıktıktan sonra) Siz resmi olarak evlisiniz. Eşiniz var, Mengliçeva.” (EVB, s.145)

Yazar kullandığı parantez içi açıklamalar ile karakterlerin o an yaşadıkları duygu durumlarını da okuyucuya aktarır. Eniler ve Bebiler piyesinin farklı sayfalarından alınan örneklerde bu durum görülür:

“Gölfine(Pencereye çıkar ve bağırmaya başlar.) Zarıfulla! Kapıya git, kapıya... (Gözyaşlarını siler ve pencereden iner.) Aydar'ın burnunu bile silmediler.”(EVB, s.164)

“Gölfine(Altınçeç’in ağlaması durduğunda)İşte böyle. Sabır, sabır sarı altındır. Sizde de böyle derler mi?” (EVB, s.156)

“Kadın- Yardım edin. (Acıyla bağıarak.) Bir bebeğe ihtiyacım var! Bir bebeğe ihtiyacım var! Benim bir bebeğe ihtiyacım var!”(EVB, s.151)

“Valentina- (Ağlayarak.) Hayır, ben bu anlattıklarına inanmıyorum. Siz isterseniz inanın ama ben inanmıyorum, inanmakta istemiyorum.”(EVB, s.144)

“Başhekim- Kızınız bebeğini istemiyor. (Rimma tekrar ağlamaya başlar.) Durun, yoksa bunu da mı biliyorsunuz? Size soruyorum!” (EVB, s.161)

Bu örneklerde de görüldüğü gibi yazar karakterlerin duygularını okuyucuya aktarır. Ayrıca bu parantez içi açıklamaların başka bir işlevi de piyesin sahnelendiği sırada karakterleri oynayan oyunculara yol gösterici olmasıdır.

“Eldirmişten Elmender” adlı piyeste de benzer parantez içi açıklamalara rastlanır. Piyesten alınan örneklerde yazarın parantez içi açıklamalar ile karakterlerin o anki durumu hakkında bilgiler verdiği görülür:

“(Birden birisinin geldiğini görüp, sokağa arkasını dönerek oturur.) Ben senin selamını almıyorum. Sen beni rezil kepaze ettin. Kazan'da okuyup dönmüş de kolbaşı olmuş. Kazan'da okuyup dönmüş olsam, ben kim bilir ne olurdu? (Birden sokak tarafına dönüp) Ne dedin? Yarın mı? Koyunların ahırlarını tamir etmeye mi? Sağ ol, Gabdrahman kardeşim. Boşuna Kazan'da okuyup dönmemişsin. Her zaman böyle mantıklı ol. (Sevinerek şarkı söylemeye başlar.)

*Alakarga denen, ey asil kuş,
Hangi meşeye konup öttün?
Sen ötmesen de ben öttüm,
Güzel güzel kızlar seçtim.*

(Sokakta Hemdibanu'yu görüp) Hemdebanu... (Çabucak merdivenden inip, avlunun kapısını açar.)

Yaşlı Hamdebanu görünür.

Hemdebanu- Nasılsın, iyi misin Elmender Abi?

Elmender- İyi şimdilik, Hemdebanu. Ne tarafa doğru gidiyorsun acele acele?

Hemdibanu - Öyle, acele acele gitmek mi kaldı artık? Öylesine çıkmıştım.

Elmender - Avluya geç, Hemdibanu, biraz oturup konuşuruz. (Hemdibanu avluya girince, kapıyı kapatır ve kilitler.) Haydi, içeri geç, otur.

Hemdibanu- (Tahtaları görüp) Sen de hiç rahat durmuyorsun Elmender Abi. Daha ne yapmaya hazırlanıyorsun?

Elmender - (Tübeteyini ¹⁵sıyırıp) Sayfiye.” (EE, s.4)

Piyesin başkarakteri Elmender ve Ecel’in karşılıklı diyalogları esnasında da bu açıklamalara rastlanır:

“Ecel-Öyleyse... (Elmender’in üstüne gelir.)

Elmender(Bir tahta kaldırıp) Gel de bak.

Ecel(Duraklayıp) Diğer zamanlarda acımamış olsaydım.

Elmender- Acımasaydın.

Ecel- Elmender, kızmadan sabırlı bir şekilde düşün.

Elmender- Düşünmeye vaktim yok. Kaldır diğer tahtaları.

Ecel- Ne yapıyoruz?

Elmender- Tahta taşıyoruz.

Ecel- Nereye? Niçin?

Elmender- Meraklanma taşıyıp bitirince görürsün.

Ecel- Peki öyleyse, takıldım peşine. (Tahtaları sırtlar.)” (EE, s.13)

Tufan Minnullin, *Eniler ve Bebiler* piyesinde olduğu gibi *Eldirmişten Elmender* piyesinde de karakterlerin duygularını açıklamalar ile okuyucuya aktarır:

“Elmender(Gülerek) Yine yakaladın, Eceletdin. Biri bana gülümsüyorsa, bana ihtiyacı var, demektir. Benim yanımda gülümsüyor, başkalarının yanında da gülümsüyor. Onun gülümsemesini görenlerde gülümsemeye başlıyor. İnsanlar benim arkamdan da gülümsüyor. Şimdi söyle, bana ihtiyaç yok mu?” (EE, s.16)

¹⁵ “Tatarlarda erkeklerde ve kadınlarda giyimin önemli kısımları gömlek (elbise) ve yelektir. Bunun yanında başa takılan millî şapka çeşitleri (erkeklerde tübetey veya kelepüş, kadınlarda qalfağ ve şal), ayağa giyilen millî çizmeler (renkli derileri birleştirip elde edilen çitekler) ve takılar Kazan Tatarlarının giyim- kuşam kültürünü en güzel nitelikte tamamlamaktadırlar.” Çulpan Zaripova Çetin, Kazan Tatarlarında Giyim- Kuşam Kültürü, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 2008, s. 72- 82

“Elmender- Şöyle, kâğıda imza falan atmıyorum. Azrail’in kendisi gelsin.

Ecel- Öyle olmaz.

Elmender- Olur. Benim oraya gitmeye vaktim yok. Evlenmek istiyorum.

Ecel- Ne yapmak istiyorsun?

Elmender- Evlenmek.

Ecel- Soytarısın sen!” (EE, s.11)

Verilen son örnek hariç diğer örneklerde parantez içi açıklamalar ile karakterlerin o an ne düşündüğü ve ne hissettiği okuyucuya/izleyiciye aktarılmıştır. Parantez içi açıklaması olmayan örnek ile verilen diğer örnekler karşılaştırıldığında, diyaloglardan parantez içi açıklamalar çıkarılırsa karakterlerin o anki hareketleri hakkında bir fikir sahibi olunamayacağı anlaşılmaktadır. Bu yüzden piyeslerde bu açıklamalar oldukça önemlidir. Okuyucunun esere tam olarak hâkim olmasını sağlar ve karakterlerin okuyucunun zihninde canlanmasına yardımcı olur. Alıntılanan örneklerde de görüldüğü gibi yazar piyesteki tüm olayları bilir. Fakat bildiği her şeyi okura aktarmaz. Yazar, okuru sadece bilmesi gerektiği kısımlar ile aydınlatır. Yapılan açıklamalarda ve piyeslerden alınan örneklerde görüldüğü üzere, Tufan Minnullin piyeslerinde hâkim bakış açısına sahip yazar anlatıcı kullanmıştır.

3.3. Şahıs Kadrosu

Edebi türlerde eylemi gerçekleştiren karakterlerin gösterildiği kadroya şahıs kadrosu denir. Edebi metnin kurgusuna, olay örgüsüne göre kişi sayısı artabilir veya azalabilir. Diğer edebi türlerde olduğu gibi tiyatrodan yer alan karakterler de gerçek hayattan esinlenerek yaratılmış olabilir. Yazarlar zaten karakterlerini yaratırken gerçek hayata dair gözlemlerini yarattıkları karakterlere aktarırlar. Karakterleri kullanarak okuyucu/izleyici ile iletişim kurarlar.

3.3.1. Merkezi Kişiler

Temel kişi, başkişi, esas kahraman gibi farklı adlandırılmaları bulunan merkezi kişiler, genellikle eserin birincil konumunda bulunurlar. Eserin genelinde veya çoğu bölümünde yer alırlar. Eserde bulunan diğer kişiler merkezi kişiye göre şekillenir. Eserdeki tüm olaylar onun etrafında geçer. Eserde özne durumunda bulunan merkezi kişiler eserin tüm yükünü sırtlarlar. Diğer kişiler ise nesne konumundadır ve merkezi kişinin ihtiyacı olduğu takdirde görev alırlar (Çetin, 2009:146).

Merkezi kişiler, eserin en güçlü, yenilmesi en zor, başından çeşitli olaylar geçse de ayağa kalkmasını her zaman bilen kişilerdir. Eserlerde çoğunlukla merkezi kişilerin başından çeşitli trajik olaylar geçer. Bu kişiler sürekli sınanır. Merkezi kişilerin bu sınavı vermesi gerekir. Gerçek hayattada böyledir. İnsanlar bazen çetin, trajik olaylar ile karşılaşabilirler ve bu durumların atlatılabilmesi için bazen büyük acılar çekmek gerekir. Bu acıları yenmeyi başaran, kendi yolundan şaşmayan kişiler de kendi hayatlarının trajik kahramanlarıdır (Oflozoğlu, 2001:198-199).

3.3.2. Yüceltilmiş Tip

“Buna ‘idealize tip’ de denir. Yazarın ana izleğe bağlı kalarak kendi kafasında biçimlendirdiği kusursuz bir tip olup; romancının düşünce ve duygularını dile getiren ve temsil eden bir kişidir. Bu tip, yazar tarafından olumlanan değerleri, fiilleri, duygu ve düşünceleri savunarak, yaşayarak temsil eden biridir. Dini, milli, ideolojik, felsefi ya da başka bazı sosyal nitelikli değerleri taşır. Bu değerler adına yerine göre mücadele ederek üstün fedakârlıklarda bulunabilen kahraman bir kişidir” (Çetin, 2009:149).

Bu açıklamadan yola çıkarak yüceltilmiş tiplerin yazarın özlem ve isteklerini dile getiren hayal dünyasını yansıtan kişiler olduğu söylenebilir. Her bakımdan dört dörtlük olan bu kişilerin eserde hiçbir hatası ve yanlışı olmaz. Eserin başından sonuna kadar hep iyi tarafta yer alırlar. Gerçek hayatta karşılaşılması zor kişilerdir. Yazar hayal dünyasında idealize ettiği tipi eserleri yardımıyla okuyucusu/izleyicisi ile buluşturur.

“*Eldirmişten Elmender*” piyesinin merkezi kişisi ve yüceltilmiş tipi ihtiyar Elmender’dir. Piyesteki tüm olaylar Elmender’in etrafında şekillenir. Doksan bir yıldır Eldirmiş köyünde yaşayan Elmender bu köyde bulunan herkesin gönlüne taht kurmuş bir tiptir. Elmender’in köyün küçük çocukları ve gençleri ile olan ilişkisi, onların dilinden anlayabilmesi aslında Elmender’in ruhsal olarak ne kadar genç olduğunun bir kanıtıdır. Elmender biyolojik yaşının aksine ruh yaşı olarak çok genç bir insandır. Onun düşünceleri, dünya görüşü hatta üçüncü evliliğini yapmak istemesi ise Elmender’in renkli kişiliğini gözler önüne serer. Ayrıca Elmender çok vefalı ve sağlam bir karakterdir. Ecel onun canını almak istemez ve Elmender’in yerine oğlunun canını almak istediği söyler. Elmender buna şiddetle karşı çıkar. Piyenin bu sahnesine kadar türlü oyunlarla Ecel’i kandırmaya çalışan Elmender artık ölümü kabullenmiştir. Çünkü sevdiklerine bir zarar gelsin istemez. Tüm yaşama sevicine rağmen ölümü büyük bir olgunluk ile karşılar.

3.3.3. Nihilist Tipler

“Nihilizm, bizatihi hayatı, salt yaşamayı en üstün değer bilen dünya görüşüdür. Nihilist, idealist değildir ve ideolojik, dini, milli, sosyal değerlere kayıtsızdır. Ciddi ve samimi anlamda bir inancı yoktur. Onda fiziksel dünyayı ve biyolojik varlığı korumak esastır. Nihilist, ölümden korkar. Sahip olduğu kısa ömründe dünya nimetlerinden sonuna kadar yararlanmayı, zevkle, hazla, eğlenceyle yaşamayı amaç edinir. Hedonisttir, tensel hazlarına bağlıdır. İçgüdülerine ve rastgele oluşan şartlarına göre yaşamayı seçer.(...)” (Çetin, 2009:153).

Nihilist tipler, genelde okuyucunun/izleyicinin ders alması için kullanılır. Yazar bu tipleri kullanarak okuyucusunun/izleyicisinin doğruyu yanlış ayırt etmesini sağlar. Yazar bazen nihilist tipi eserinde istemez ve bunu açıkça belli eder. İstenmeyen nihilist tip, merdud (reddedilen) tip olarak ele alınır. Bazen de tarafsız kalır ve bu tipi eserdeki diğer karakterler ile karşılaştırma amacı için kullanır. Nihilist tipler ve eserdeki diğer karakterler arasında yapılan bu karşılaştırma ise eserdeki olumlu tiplerin daha belirgin bir şekilde ortaya çıkarılmasını sağlamaktır (Çetin, 2009:153-154).

Bu açıklamalardan yola çıkarak “Eldirmişten Elmender” piyesinin nihilist tipinin Azrail olduğu söylenebilir. Azrail adıyla bile etrafına korku salan, insanların canını almakla görevlendirilmiş, yeri geldiğinde Ecel’i ve Ferište’yi azarlayan ve onlar üzerinde otorite baskısı kuran korkunç bir karakterdir. Aynı zamanda takıntılıdır. İsteklerinin hemen gerçekleşmesini ister. Hiçbir insani duygusu bulunmayan Azrail sadece kendisini düşünür. Çalışanlarına değer vermez. İnsanları önemsemez ve kendini insanlardan üstün görür. Piyas boyunca Azrail’in karakterinde hiçbir değişiklik olmaz. Tufan Minnullin “Eldirmişten Elmender” piyesinde Azrail’i merdud (istenmeyen) tip olarak ele almıştır. Yazar, Azrail’i merdud (istenmeyen) tip olarak kullanmış ve böylelikle piyesteki diğer karakterleri olumlu özellikleri ile ön plana çıkarmıştır. Ferište ve Ecel her ne kadar Azrail’in yanında çalışsalarda Azrail’e göre daha olumlu karakterler olarak okuyucunun/izleyicinin karşısına çıkar. Ecel piyesin birinci ve ikinci perdesinde olumsuz bir karakter olarak işlense de üçüncü ve dördüncü perdelere kişilik gelişimi göstermiş ve okuyucunun/izleyicinin karşısına daha olumlu bir karakter olarak çıkmıştır.

“Eniler ve Bebiler” piyesinin nihilist tipi ise bebeğini reddeden Dilemma karakteridir. Bu genç kız henüz hayattan tam olarak ne istediğini bilmeyen, kişiliği tam anlamıyla oturmamış,

bir yaprak gibi oradan oraya savrulan bir karakterdir. Hastanedeki herkes Dilemma ve bebeği için seferber olur. Fakat o kendisi için gösterilen bu çabayı umursamaz ve bebeğini kesinlikle almayacağını dile getirir. Piyesteki bir diğer karakter olan İsimsiz Kadın ise Dilemma'nın tam tersi düşüncelere ve duygulara sahiptir. Bu kadın hayatı boyunca bir çocuk sahibi olamayacaktır. Bu duygunun verdiği acı ile Dilemma'nın bebeğini almak için Ayzare Ehetovna'ya resmen yalvarır:

“Kadın- (Kulaklarından altın küpelerini, parmaklarından yüzüklerini çıkarıp masaya, Ayzare'nin önüne koyar.) Alın bunları.

Ayzare- Bunlar ne?

Kadın- Alın bunları, ama lütfen bana yardım edin.

Ayzare- Bunların hepsini alın ve gidin. Çıkıp gidin buradan, gözüme görünmeyin sakın!

Kadın- Durun biraz!

Ayzare- (Olduğu yerde durup.) Size söyledim!

Kadın- (Küpelerini ve yüzüklerini alır.) Tamam, tamam kızmayın. Sadece bana yardım edin. (Ayzare'nin karşısında diz çöker.) Yardım edin bana. Bana söylediler. Çocuğumu hastaneden alabileceğimi söylediler. Ben eşimi aldattım. Ona yalan söyledim, hamileyim dedim. Doğum yapmak için hastaneye gideceğimi söyledim. O hala görevde. Bana yardım edin lütfen!

Ayzare- Maalesef size hiçbir şekilde yardım edemem!

Kadın- Yapabilirsiniz. Ben her şeyi biliyorum. Çocuklarını almayacaklarını söylediler. Bana bu bebeği verin.

Ayzare- Oturun. Şimdi beni dinleyin. Dinleyebilecek misiniz beni?

Kadın- Dinliyorum.”(EVB, s.151)

Tufan Minnullin, bu iki zıt karakteri karşılaştırarak, anne olmanın sadece çocuk doğurmak ile olmadığının mesajını verir. Piyesin nihilist tipi olan Dilemma'ya tamamen merdud tip diyemeyiz. Çünkü piyesteki kadınlar her ne kadar Dilemma'ya karşı çıksalar da yeri geldiği zaman onunla tartışsalar da onu tamamen dışlamazlar ve her şeye rağmen onu anlamaya çalışırlar. Aynısı hastanenin doktoru Ayzare Ehetovna içinde geçerlidir. Dilemma'ya kızan ama içten içe de acıyan Ayzare, Dilemma'nın aslında sorunlu bir çocukluk geçirdiğinin

farkındadır. Bu yüzden Dilemma piyeste tamamen dışlanan bir karakter değildir. Tufan Minnullin Dilemma karakterini okuyucusuna/izleyicisine ders vermek amaçlı yaratmıştır.

3.3.4. Yardımcı Kişiler

Bu kişiler tip ve karakter özellikleriyle görünmeyen, olayın ya da dekorun tamamlanmasında kendilerine ihtiyaç duyulan ve zaman zaman ortaya çıkan yardımcı unsurlardır. Genellikle ya isim olarak ya da kendilerine verilen kısa görevleriyle ortaya çıkarlar. Yardımcı kişilerin asıl görevi merkezi kişiyi desteklemektir.

“*Eldirmişten Elmender*” piyesinde birden fazla yardımcı kişi bulunur. Bu kişiler piyeste önemli bir rol almazlar. Piyenin gidişatını etkilemez ve olaylara çok fazla dâhil olmazlar. İlk yardımcı kişimiz Azrail’in asistanı Ferište ’dir. Ferište’nin piyeste önemli bir görevi yoktur. Piyes boyunca Azrail’in yanında bulunur ve onun emirlerini yerine getirir. İkinci yardımcı kişimiz İlsur karakteridir. 5-6 yaşlarında olan bu küçük çocuğun piyesteki tek görevi başkarakter olan Elmender’in çocuklar ile ne kadar iyi anlaştığının kanıtlanmasıdır. Piyesteki üçüncü yardımcı kişi ise Evstigney ’dir. Elmender’in Antonovka köyünde yaşayan eski dostu olan Evstigney sadece üçüncü perde de görünür. Elmender ile yaptıkları kısa sohbetten sonra piyesteki görevi de biter ve bir daha oyunda rol almaz. Bir diğer yardımcı karakter Yözembike ’dir. Piyenin son yani dördüncü perdesinde görünür. Diğer yardımcı karakterler gibi önemli bir görevi yoktur. Piyeste sadece isim olarak yer alan ve kendilerine verilen kısa görevleri yerine getiren bu karakterler olayların gidişatına etki etmez, görevleri son bulunca sahneden çekilirler.

“*Eniler ve Bebiler*” piyesinin yardımcı karakterlerini kadınların eşleri ve Dilemma’nın annesi ile kayınvalidesi oluşturur. Yardımcı karakterler arasında önem sıralaması yapacak olursak Dilemma’nın annesi ve kayınvalidesi diğer yardımcı karakterlerden biraz daha önde gelir. Çünkü bu iki kadın hastaneye gelir. Ayzare Ehetovna ile görüşürler ve olayların aydınlatılmasına yardımcı olurlar. Görevleri bittiğinde ise sahneden çekilirler ve bir daha piyese girmezler. Diğer erkek karakterler ise sahnede hiç görünmezler. Bu karakterlerin piyeste önemli bir görevi yoktur. Saşa ve Zarifulla eşlerini görmek için hastanenin bahçesine gelirler ve eşleriyle iletişim kurmaya çalışırlar. Fakat onların ne söyledikleri piyeste geçmez. Okuyucu/izleyici kadınların duyduğu ve gördüğü kadarını bilir. Piyenin son sahnesinde Dilemma’nın eşi annesi ile birlikte hastaneye gelir. Ama hastaneye neden geldikleri

bilinmez. Yazar bunu okuyucunun/izleyicinin hayal gücüne ve düşünce dünyasına bırakmıştır.

3.3.5.Olumlu Özelliklere Sahip Olanlar

“Eniler ve Bebiler” piyesinde olumlu özelliklere sahip kişiler Gölfine, başhekim, Ayzare Ehetovna, Nina, Valentina ve Altınçeç’dir. Bu karakterlerden Gölfine, Ayzare Ehetovna ve Nina piyeste oldukça baskındır. Valentina ve Altınçeç daha çok Gölfine’nin çabaları sonucu konuşan silik tiplerdir. Ayzare Ehetovna ise piyese ikinci perdenin sonlarına doğru dâhil olur. Gölfine piyeste diğer anneler ile bir yakınlık bağı kurmaya çalışır. Herkesle arası iyidir. Hayatlarında sorunlar yaşayan annelere elinden geldiğince yardımcı olur. Kendi hayat tecrübelerini onlarla paylaşır. Çok anaç bir karaktertir ve odada bulunan anneler ondan yaşça küçüktür. Bu sebeple Gölfine odada bulunan anneleri koruyup kollar. Gölfine çok pozitif bir karakter olduğu için sadece odada birlikte kaldığı anneler ile değil hastanede çalışan doktor ve hemşireyle de arası çok iyidir. Hatta yine olumlu fakat bir o kadar da katı bir karakter olan Ayzare Ehetovna’yla bile hiç kimsenin konuşamadığı bir samimiyet ile konuşur:

“Gölfine- Evet, haklısınız. Artık hepimiz beşik ninnilerini unutuyoruz Sizin için burada çalışmak zor oluyor, öyle değil mi? Çocuklarınız var mı?

Ayzare- Var.

Gölfine- Bir tane mi?

Ayzare- Üç tane çocuğum var.

Gölfine- Ne güzel.

Ayzare- Öyle mi düşünüyorsun? Oğlumun kızımın başlarını okşayacak vaktim yok. Sürekli bir koşturma halindeyim.

Gölfine- Çocuklarınızın başını okşamak için vakte ihtiyacınız yok. Çocuklar zaten başlarının okşanmasını sevmezler. Çocuklarınız sizin kalbinizdeki sevgiyi hissederler, merak etmeyin. Aynı şekilde babalarının kalplerindeki sevgiyi de hissederler.

Ayzare- Muhtemelen öyle, siz benden daha tecrübelisiniz.”(EVB, s.148)

Gölfine, piyeste Ayzare ile bu derece samimi konuşan tek kadındır. Çünkü o on iki tane çocuğa sahiptir ve Ayzare’nin de söylediği gibi oldukça tecrübelidir.

Gölfine her zaman eşitlikten ve adaletten yana bir karakter olarak karşımıza çıkar. Yeri geldiği zaman annelere Doktor Ayzare Ehetovna ile Hemşire Nina'nın çok zor şartlar altında çalıştığını söyleyerek onları anlamaları gerektiğini belirtir, yeri geldiği zaman ise ilk defa karşılaştığı bir kadının psikolojik durumunu görüp üzülerken onu doktora karşı savunur:

“Nina- Doktor biliyor mu? Neden söylemiyorsun? (Dilemma cevap vermez.) İyi. Ben şimdi doktora söylemeye gidiyorum. (Nina gider.)

Gölfine- Kardeşim, onlarla daha kibar konuşmalısın. Onlar senin bebeğine bakıyorlar. Meme uçların mı çatladı? Çocuğunu doğurana kadar ne yapacağını bilemezsin. Memelerine masaj yapman gerek. Kimsin sen, kardeşim? Büyük bir patronun çocuğu falan mı? Bizi neden görmezden geliyorsun?

Gölfine- Çocuğun olmuyor mu? Sana söylüyorum... Üzülme. Çocuklardan kim hayır görmüş ki? Acı çekerek büyütüyorsun da büyütüyorsun... Bizim komşumuz Hatice ablanın çocukları onu bırakıp gitti. Adreslerini de bilmiyoruz. (EVB, s.142)

Koridordan Ayzare Ehetovna gelir.

Ayzare- (İsimsiz Kadına). Siz hala burada mısınız? Son kez uyarıyorum, eğer bir daha bu odaya girerseniz...

Kadın- Gidiyorum, gidiyorum... (Gözden kaybolur.)

Ayzare- (Gölfine'ye) Burada ne yapıyorsunuz? Odalarınıza girin!

Gölfine- Çocuğunun olmayacağını söylüyor.

Ayzare- Olmazsa, siz mi ona çocuk bulup vereceksiniz?

Gölfine- O kadının teselliye ihtiyacı vardı.

Ayzare- Teselli etmek... Yatın yerlerinize. (Odalarına girerler.)

Gölfine- (Ayzare'yi takip eder.) Siz bir doktorsunuz, böyle konuşmak size yakışmıyor.” (EVB, s.139)

Farklı sayfalardan alınan örneklerde görüldüğü gibi Gölfine karakteri her zaman mazlumun yanındadır. Karşısında kim olursa olsun haksız korumaktan çekinmeyen ve oldukça cesaretli bir kadındır. O anaç karakteri, empati yapabilmesi ve olaylara duygusal açıdan bakabilmesi sebebiyle piyesin en olumlu karakterleri arasında yer alır. Gölfine'nin tüm bu özelliklerini dikkate alınırsa onun ortahalli ve koruyucu kadın tipine sahip olduğu

söylenabilir. Bu kadın tipini, Sevdâ Şener *Türk Tiyatrosu* adlı kitabında şöyle açıklamıştır: Ortahalli ve koruyucu kadın tipi, geleneksel değerlerine bağlı, annelik ve ev kadınlığı görevlerinin sorumluluğunu taşıyabilen aile kurumunun yapıcı ögesidir. Kocasına karşı oldukça sadık ve çocuklarına karşı fedakârdır. Tüm ilişkilerine sevgi ve bağlılık ile yaklaşır. Para sıkıntısına ve karşılaştığı türlü zorluklara göğüs gerer. Ev işlerinde ise temiz ve çalışkandır (Şener, 1972:667).

Piyeste, Gölfine karakterinin Dilemma ile konuşmaları da dikkat çeker. Hastanede Dilemma'yı anlamaya çalışan tek kadın Gölfine'dir. Dilemma'ya ısrarla bebeğini kucağına alıp emzirmesi gerektiğini söyler. Çünkü bir anne bebeğini emzirirse bebeğinden vazgeçemez. Gölfine bunu çok iyi bildiği için Dilemma'yı bebeğini emzirmesi için ikna etmeye çalışır:

“Gölfine- Siz daha dünyanın nasıl bir yer olduğunu bilmiyorsunuz. Daha ne duydunuz ki? Yatın yataklarınıza eğer yatmak istemiyorsanız koridorda yürüyün. İki kişi birden onun üstüne gidiyorsunuz. Bir insanı suçlamak kolay tabii. (Dilemma'nın yatağının yanına oturur.) Aldatıldın mı, kardeşim? Çok fazla üzülme. Onlara da kızma, seni kendilerine yakın gördükleri için kızıyorlar. Otur biraz. Ablam lezzetli atıştırmalıklar getirdi. Birlikte yiyelim, tatlı tatlı konuşalım. Rahatlarsın biraz, konuş kardeşim üzüntünü içine atma. Çocuğunu da emzir. İstesende istemesende emzir. Emzirdikten sonra tekrar düşün. Eşini de bırakma. Bir erkek erkektir. Arka bahçedeki horoz gibi. Çocuğunu gördüğünde fikrini değiştireceksin. Şimdi söyle bana, evli misin? Annen baban var mı?” (EVB, s.144)

Ayzare Ehetovna, piyesteki olumlu karakterlerdendir. Hastanenin doktoru olduğu için anneler ile arasında her zaman belirli bir mesafe bulundurur. İşinde oldukça iyidir. Tüm hastaları ile tek tek ilgilenir. Her ne kadar işine duygularını karıştırmaması gerektiğinin farkında olsa da bir annedir ve Dilemma'nın bebeğinin durumuna çok üzülür. Piyes boyunca çeşitli çareler arar. Tek istediği bebeğin sağlıklı bir ailenin yanında büyümesidir. Ayzare'nin bu konu ile ilgili olan duyguları şu cümlelerden anlaşılabilir:

“Dilemma- Siz bir doktor gibi değil de köylü bir abla gibi konuşuyorsunuz. Neden onu emzireyim ki? Emzirmek falan istemiyorum. Çok yorgunum, dinlenmem gerek. Gayet açık konuşuyorum. Artık gerisine siz karar verin.

Ayzare- Sen biraz düşün, kardeşim. Gözlerimin içine bak. Belki de kalbinin bir köşesinde biraz merhamet kalmıştır. (Dilemma sessiz kalır. Ayzare yavaşça kalkar ve kapıya doğru yürür.)” (EVB, s.146)

Verilen örnekte Ayzare’nin çaresizliğine şahit oluyoruz. Bir annenin evladını reddetmesi Ayzare’yi o kadar yıkmıştır ki, en sonunda çaresizce bu durumu kabul etmek zorunda kalmıştır.

Nina ise piyeste Ayzare’nin sağ kolu olarak karşımıza çıkar. Hem çok genç hem de çok çalışkan bir hemşiredir. Tüm dikkati annelerin ve bebeklerinin üzerindedir. Hatta Dilemma’nın bebeğini emzirmediğini bile ilk o farkeder. Belki de gençliğinden ve henüz annelik duygusunu tatmadığından Nina, Gölfine ve Ayzare gibi duygusal bir karakter değildir. Olaylar karşısından daha soğukkanlıdır.

Valentina anne olmak için tam yedi yıl bekleyen bir karakterdir. Hastane odasında, diğer anneler ile birlikte hayatının en mutlu günlerini geçirmektedir. Çünkü yıllardır hayalini kurduğu bebeği sonunda kucağındadır. Bu mutluluğunu ve neşesini tüm odaya hatta hastaneye saçar. Piyesin en mutlu karakteri olduğunu söylenebilir. Eşi ile arasında herkesi imrendirecek cinsten bir aşk vardır. Eşi ile hastane odasının penceresinden yaptığı kaçamak konuşmalar birbirlerinden asla ayrı kalamadıklarının bir kanıtıdır:

Altınçeç piyesteki en hüznü karakterlerden biridir. Çok çirkin olduğu için hayatı boyunca hiçbir erkek ile birlikte olamaz. Bu dünyadan annelik gibi kutsal bir hissi tatmadan da gitmek istemez. Bu yüzden evlilik dışı çocuk sahibi olur. Kendi söylemiyle eksik bir kadındır. Fakat mutludur. Çünkü bir bebeği vardır. Tüm ömrünü bu bebeğe adamaya hazırdır. Kendisi bir bebek sahibi olmak için tüm bunları göze almışken Dilemma’nın evladını reddetmesini kabullenemez. Bu yüzden piyeste Dilemma ve Altınçeç arasında bazı tartışmalar geçer. Bu tartışmaların bir tanesinde Altınçeç’in hayat hikâyesine şahit oluruz:

“Altınçeç- Şaka yapmak mı? Bir çocuk şaka malzemesi olamaz. Çocuklar oyuncak da değildir! Çocuklar oyuncaklarını bile bırakmazken sen kendi çocuğunu bırakacağını söylüyorsun! Eşi yokmuş. Benimde eşim yok. Ama çocuğumun babası var. Şimdiye kadar kolumdan tutup da beni sevdiğini söyleyen bir erkek olmadı. Hiç kimse benimle evlenmek istemedi. Yaşlanmaya başladığımı fark ettiğimde bir erkeğe yalvardım. Beni anne yap, dedim. Bu dünyadan bir evlat sahibi olmadan gitmek istemiyorum, dedim. Ne yaptı, biliyor musunuz? Bana güldü. Söylediklerime inanmadı. Belki de korktu. İkinci erkeğe ise eğer

yüzüme bakmaktan korkuyorsan gece gel yüzümü görmezsin, dedim. Bebek sahibi olmak istediğimi söyledim. Korkma senin bebeğin olduğunu hiç kimseye söylemem, dedim. Bana gülmedi, anladı beni. Ona ne kadar teşekkür etsem az, o beni mutlu etti. Ben anneyim, benim bir çocuğum var. Ben öldükten sonra bile benim kanımı taşıyacak, ruhumun bir kısmı onda kalacak. Benim çocuğum benim sütümü emecek, benden daha mutlu kim olabilir ki bu dünyada? Peki ya sen? Sen nasıl dayanıyorsun?”(EVB, s.144)

Alıntılanan örnekte görüldüğü gibi Altınçeç’in hüzünlü bir hikâyesi vardır. Yaşadıklarının etkisiyle de Dilemma’nın evladını reddetmesine tahammül edemez. Onu kendine getirmek, bir ders vermek ve çocuğunu kabul etmesini sağlamak için kendi yaşadıklarını anlatır.

Piyesin bir diğer olumlu karakteri ise hastanenin başhekimidir. Oda tıpkı Ayzare Ehetovna gibi işinde başarılı ve profesyonel bir kadındır. Dilemma’ya ve bebeğine oda çok üzülür. Başhekim, Ayzare Ehetovna ile birlikte hareket eder ve Dilemma’nın ailesiyle görüşür. Fakat başhekiminde Ayzare Ehetovna’nın da bu çabaları maalesef sonuçsuz kalacaktır.

“*Eldirmişten Elmender*” piyesinin en olumlu karakteri ise Elmender’dir. Kendine has karakteri, üstün zekâsı, kendi jenerasyonundan ayrılan bakış açısı, herkese karşı iyi niyetle yaklaşmasıyla gönüllere taht kuran ihtiyar Elmender, Tufan Minnullin’in piyeslerinin en dikkat çeken karakterlerinden biridir. Muzip kişisinin yanında tertemiz bir kalbe de sahiptir. Ecel ile Elmender piyesin başlarında çok anlaşamamışlar da Ecel, Elmender’e git gide daha çok bağlanır ve onun canını almak istemez. Onun yerine zaten hasta olan oğlu İskender’in canını almak isteyince Elmender çok sinirlenir. Her ne kadar yaşamayı çok sevse de temiz kalpli Elmender kendi yerine bir başkasının ölmesine göz yumamaz ve bu dünyadan doksan bir yıllık hayatında yaptığı gibi insanları güldürerek ayrılır.

Piyesin bir diğer olumlu karakteri Hemdebanu’dur. Yetmiş yaşında olan bu kadın, oldukça namuslu, gelenek ve göreneklerine bağlı ve imsanlarla arasına mesafa koymayı bilen örnek bir karakterdir. Elmender’i bir büyüğü olarak görür ve ona her zaman saygı duyar. Bizim muzip ve yaramaz Elmender’in ona karşı olan ilgisini ilk başlarda anlamamazlıktan gelse de piyesin ilerleyen kısımlarında tamamen reddeder. Bunu da Elmender’i kırmayarak, güzel bir dille yapar. Karakter olarak Elmender’den tamamen ayrılır. Elmender ne kadar eğlenceli, çılgın ve enerjik bir tip ise Hemdebanu o kadar ağır, mesafeli ve yaşının insanıdır.

Mansur ve Gölfire karakterleri de piyesin olumlu karakterleri arasında yer alır. Mansur on sekiz yaşında, Gölfire ise on yedi yaşındadır. Bu iki genç birbirlerine âşıktırlar. Bu aşkın

farkında olan tek kişi ise tabii ki ihtiya Elmender'dir. Zaten piyeste aşkı daha iyi anlayan bir karakter de yoktur. Elmender bir yandan Ecel ile baş etmeye çalışırken bir yandan da bu iki gencin arasını yapmaya çalışır. Hatta bir gece Ecel ile birlikte bu iki gencin konuşmalarına bile şahit olurlar. Birbirlerine aşklarını ilan eden gençler farkında olmadan Elmender'i çok mutlu ederler ve Elmender ölmeden önce canından çok sevdiği torunu Gölfire'nin mutluluğunu da görmüş olur.

“Eldirmişten Elmender” piyesinin olumlu ve en minik karakteri ise İlsur'dur. Eldirmiş köyünün beş yaşındaki minik maskotu İlsur, tamamen saflığı ve temizliği temsil eder. Ayrıca Elmender ile çok iyi arkadaşlırlar. İlsur Elmender'in her yaştan insanla ne kadar güzel anlaştığının bir kanıtı gibidir:

“İlsur kapıdan girer ve dosdoğru tezgâhın yanına varıp, tezgâhın üstüne çıkıp oturur.

Hadi, İlsur, abi kardeş öpüşelim. Şapırdatarak öp. (Elini uzatır, İlsur onun eline şap diye vurur.) İşte böyle. Şimdi gel burnunu silelim. (Gömleğiyle İlsur 'un burnunu siler.) İşte böyle. Yoksa sümüklü burunla gezmek erkeklere yakışmaz, kızlar sevmez seni.

İlsur- Ben burnumu siliyorum, o tekrar çıkıyor.

Elmender- Yeni şarkılar öğrendin mi?

İlsur- (Bağırarak şarkı söyler.)” (EE, s.7)

İlsur'un kendisiyle yaşıt birçok arkadaşı vardır. Fakat o hergün mutlaka Elmender'in yanına uğrar. Elmender'in yaptığı şakalara güler, ona şarkılar söyler ve ikram ettiği şekerlemelerden yer.

3.3.6.Olumsuz Özelliklere Sahip Olanlar

Tufan Minnullin'in piyeslerinde idealize edilmiş karakterlerin yanı sıra olumsuz yapılarıyla dikkat çeken karakterler de vardır. Bunlar genelde toplumun gelenek ve göreneklerine göre davranmayanlar, dedikodu yapanlar, ara bozmaya çalışanlar, gelinini istemeyen kayıinvalideler gibi gerçek hayattan alınan tiplerdir. *Eniler ve Bebiler* piyesinin olumsuz karakterleri Dilemma ve Vazıyfa'dır.

Dilemma evladını reddedecek kadar bencil bir karakterdir. Bu bencilliği ile piyesteki herkes tarafından kınanır. Tek istediği bir an önce hastaneden çıkmak ve okuluna devam etmektir. Hayatta tek önem verdiği kişi eşidir. Kendi annesiyle küçüklüğünden beri yaşadığı ve çözemediği sorunlar vardır. Bu kadar sorunlu bir karakter olmasının asıl sebebi de budur. Çocukluğunda ve ergenliğinde yaşadığı sorunları kendi içinde çözememiş ve bu sorunlar ile büyümüştür. Tüm bunların sonucu olarak da kendi canından, kanından olan bebeğini bile istemeyen bir kadın olarak piyeste hayat bulur. Kendi annesi ile olduğu kadar kayınvalidesi ile de sorunları vardır. Hatta kayınvalidesi Dilemma'dan nefret eder. Onu yılan olarak nitelendirir. Oğlunu kandırdığını ve etkisi altına aldığını düşünür. Bir an önce boşanmaları gerektiğini savunur. Kendi problemleri kişiliği yetmezmiş gibi eşinin ailesiyle olan sorunları Dilemma'yı baş edilemeyecek kadar olumsuz bir karakter haline getirir. Dilemma bu tavırları yüzünden odada bulunan diğer kadınlarında tepkisini çeker:

“Altınçeç- O haklı değil! Haklı değil! Bir anne çocuğunu sırf başkası istemedi diye reddetmemeli! Çocuğun asıl sorumluluğu annededir, babada değil! Annenin böyle bir şey yapmaya hakkı olamaz! (Yatağında uzanan Dilemma'ya bakıp.) Başkaları için çocuğunu reddetmeye hakkın yok.

Gölfine- Altınçeç...

Altınçeç- Durdurmaya çalışmayın beni, sakın avutayım demeyin! Ben ona söyleyeceklerimi söyleyeceğim. Beni anlaması gerekiyor. (Dilemma'ya) Evren sana paha biçilemez bir mutluluk verdi. Bir evlat sahibi oldun! Sen ise teşekkür etmek yerine...

Gölfine- O sadece şaka yapıyor, kardeşim. (Dilemma'ya) Alınmıyorsun değil mi?

Dilemma- (Sessizliğini bozmaz) Kadınların söylediklerini duymaz, duymak da istemez. Kararını uzun zaman önce vermişti ve her türlü suçlamaya hazırды.”(EVB, s.144)

Vazıyfa, piyeste kötü bir kayınvalide karakteri olarak işlenmiştir. Dilemma'nın bebeğini istememesine hiç şaşırır. Onun gözünde Dilemma zaten böyle bir kadındır. Hayatta kendisinden başka hiç kimseyi düşünmeyen, bencil ve cahildir. Oğlunu kandırdığını ve hayatını mahvettiğini düşünür. Torununu da asla istemez. Oğluna ve özellikle de gelinine olan nefretini kendi torunundan çıkarır ve hiç acımadan onu hastane köşesinde bırakarak oradan arasına bile bakmadan ayrılır:

“Başhekim- Gelininizle konuşmak ister misiniz?

Vazıyfa- Ben mi? Onunla mı? Ben onunla cennette karşılaşsam bile ondan kaçıp cehenneme giderim.

Başhekim- Bizim yerimizde olsanız siz ne yapardınız?

Vazıyfa- Polisi çağırır ve onları buradan attırırdım. Çocuğu ile birlikte.

Başhekim- Anladım, demek çocuğu sizde istemiyorsunuz.

Vazıyfa- Hayır, istemiyorum.”(EVB, s.158)

Piyesten alıntılanan örnekte de görüldüğü gibi Vazıyfa’datorunun u istemeyecek kadar olumsuz bir tiptir.

“*Eldirmişten Elmender*” piyesinin en çok göze çarpan olumsuz karakteri Azrail’dır. Adından bile korkulan bu karakter, fantastik bir karakter olmak ile birlikte piyeste heyecanı da artırır. Çünkü biz insanların her zaman gizeme ve bilinmeyene merakı vardır. Azrail piyes boyunca Elmender’i ister. Bunun içinde Ecel’i görevlendirir. Emri altında bulunan Ecel’e ve Ferište’ye kötü davranır. Onun bu kötülüğü ve davranış tarzı hem Ecel’e hemde Ferište’ye bazı düşünceleri sorgulattırır. Hatta piyeste Ecel ve Ferište arasından geçen gizli bir konuşmada, Ecel Elmender’i öldürmek istemediğini bile dile getirir.

Piyenin bir diğer olumsuz karakteri Elmender’in gelini olan Ömmiye’dir. Ömmiye kaostan beslenen bir karakterdir. Ortada kavga çıkaracak herhangi bir şey olmasa bile o mutlaka bir huzursuzluk çıkarır. Özellikle Elmender ile karşılıklı diyaloglarından da anlaşılacağı üzere sürekli kavga eder. Eşi İskender’in hastalığı sadece fiziksel değil aynı zamanda psikolojiktir. Bunun sebebi ise Ömmiye’dir. Eşiyle de sürekli tartışan Ömmiye hayattan zevk almayan ve ailesine bile sevgi göstermeyen bir karakterdir.

Eldirmişten Elmender’in önemli karakterlerinden olan Ecel’e tam olarak olumsuz bir karakter demek doğru olmaz. Piyenin başlangıcında Eldirmiş köyüne Elmender’in canını almaya gelmiş olsa da zamanla bu karakter yumuşamıştır. Hatta Ecel, Elmender’e o kadar bağlanır ki onu öldürmek istemez. Elmender’in yaşamasını, hayallerini gerçekleştirmesini ister. Bu yüzden Elmender’e onun yerine, oğlu İskender’in canını almayı teklif eder. Aynı soyadını taşıdıkları için de Ecel’i kandırabileceğini düşünür. Tüm bunlar göz önüne alındığında Ecel’e tam olarak olumsuz bir karakter denilemez. Fakat yine de can almaktan vazgeçmiyor ve İskender’i öldürmek istiyor. Çünkü can almak Ecel’in görevi bu yüzden olumlu karakter başlığı altında da değerlendirilemez. Elmender, Ecel’in bile içinde olmayan insani duygularını ortaya çıkarmayı başarmıştır.

Piyesin bir diğerk olumsuz karakteri ise Elmender'in oğlu İskender'dir. İskender Elmender'in tam tersi bir karaktere sahiptir. Yaşamayı sevmez, ailesini sevmez, babasına karşı tahammülü yoktur. Bu durumun içinde bulunduğu savaşlarla da ilgisi vardır:

“Evden elinde fincanı ile İskender çıkar.

İskender- Öf, öf, sakince yatmama da izin vermiyorsun, baba. Ne yapıyorsun şimdi sen? İçeri girip içsen olmuyor mu?

Elmender- Olmuyor. Masa başında dünyasını unutup çay içmeye vaktim yok benim. Sen iç çayını yatarak.

İskender- Biliyorsun herhâlde, ben hastayım.

Elmender- Hastalıklı! Gencecik başınla... Yetmiş yaşında hastalanıp yatıyor.

İskender(Fincanı Elmender'e verip.) Benim gördüklerimi bir görseydin... (Kesilmiş bir odunun üzerine oturur.)

Elmender- Ne gördün?

İskender- Dört yıl boyunca savaştaydım.” (EE, s.8)

İskender'in hayattan bu derece bezmiş olmasının sebebi bulunduğu savaşlardır. Tufan Minnullin, İskender karakteri üzerinden savaşın insan psikolojisi üzerindeki yıkıcı etkisine de başarılı bir şekilde değinmiştir. Piyes boyunca İskender karakteri umutsuz, eşi Ömmiye'nin etkisi altında kalan pasif bir karakter olarak okuyucunun/izleyicinin karşısına çıkar.

3.3.7.Tarafsız Verilen Karakterler

Tufan Minnullin'in piyeslerinde olumlu ve olumsuz karakterlerin yanı sıra tarafsız olarak verilen karakterler de vardır. Bu karakterler iyi veya kötü yönleriyle ortaya çıkmaz. Genelde piyeste bulunan yardımcı karakterlerdir.

“Eniler ve Bebiler” piyesinin tarafsız verilen tek karakteri İsimsiz Kadın'dır. Piyeste bulunan diğerk karakterler nerdeyse tüm psikolojik yönleriyle tahlil edilmiştir. Fakat İsimsiz Kadın adlı karakter sadece bebeğinin olmamasıyla ön plana çıkar. Dilemma'nın bebeğini istemediğini duyar ve bu bebeğesi sahip olmak için piyes boyunca çabalayıp durur:

“Kadın- (Kulaklarından altın küpelerini, parmaklarından yüzüklerini çıkarıp masaya, Ayzare’nin önüne koyar.) Alın bunları.

Ayzare- Bunlar ne?

Kadın- Alın bunları, ama lütfen bana yardım edin.

Ayzare- Bunların hepsini alın ve gidin. Çıkıp gidin buradan, gözüme görünmeyin sakın!

Kadın- Durun biraz!

Ayzare- (Olduğu yerde durup.) Size söyledim!

Kadın- (Küpelerini ve yüzüklerini alır.) Tamam, tamam kızmayın. Sadece bana yardım edin. (Ayzare’nin karşısında diz çöker.) Yardım edin bana. Bana söylediler. Çocuğumu hastaneden alabileceğimi söylediler. Ben eşimi aldattım. Ona yalan söyledim, hamileyim dedim. Doğum yapmak için hastaneye gideceğimi söyledim. O hala görevde. Bana yardım edin lütfen!

Ayzare- Maalesef size hiçbir şekilde yardım edemem!

Kadın- Yapabilirsiniz. Ben her şeyi biliyorum. Çocuklarını almayacaklarını söylediler. Bana bu bebeği verin.”(EVB, s.151)

Hatta o kadar çaresiz kalır ki hastanenin doktoruna para teklifinde bile bulunur. Tabii ki tüm bu çabaları boşa çıkar ve Dilemma’nın bebeğini sahiplenemez.

“Eldirmişten Elmender” piyesinde birden fazla tarafsız karakter bulunur. Bu karakter Elmender’in Antonovka köyünden tanıdığı, eski bir dostu olan Evstigney’dir. Elmender, artık ölümü kabullenmiştir ve eski dostunu görmeden bu hayattan göçüp gitmek istemez. Bu yüzden Ecel’i kandırıp Antonovka köyüne Evstigney’i görmeye gider. Böylece *Eldirmişten Elmender*’in tarafsız karakteri olan Evstigney piyeste hayat bulur.

Piyenin bir diğer tarafsız karakteri ise Ferište’dir. Ferište, Azrail’in yanında çalışan bir sekreterdir. İyi veya kötü yönüyle ön plana çıkmaz. Piyesteki tek görevi Azrail’in emirlerini yerine getirmektir.

3.4. Hayali Figürler

“İnsan dışı, romancının hayalinde ürettiği, gerçekliği olmayan uydurma figürler. Gotik roman, fantastik roman gibi bazı roman türlerinde masallara özgü hayalet, hortlak, peri gibi

gerçekliği olmayan ya da cin gibi ola bile görülmeyen hayali figürlere yer verilir. Bunlar, genellikle korku, ürperti, merak ve heyecan sağlayıcı figürlerdir” (Çetin,2009:167).

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, yazarlar eserlerinde hayali figürleri kullanarak okuyucunun/izleyicinin merakını arttırmayı, esere bağlı kalmalarını sağlamayı, heyecan ve korku duyguları en yoğun şekilde yaşatmayı amaçlarlar. Hayali figürler her ne kadar eseri gerçeklikten uzaklaştırırsa da okuyucu/izleyici üzerinde dikkat artırıcı bir etkisi bulunur. Çünkü insanlık bilinmeyene karşı her zaman büyük bir merak duymuştur. Tufan Minnullin’de insan psikolojisinden çok iyi anladığı için okucusunu/izleyicisini neyin etkileceğinin farkındadır ve yazar Eldirmişten Elmender piyesinde bu hayali figürlerden yararlanmışır:

“Eldirmişten Elmender” piyesinde üç tane hayali figür bulunur. Bu hayali figürlerden ilki piyeste önemli bir ağırlığı bulunan, olayların gidişatını etkileyen ve piyes boyunca başkarakter olan Elmender’e eşlik eden onunla en çok diyalog halinde bulunan Ecel karakteridir. İkinci hayali figür ise daha önce nihilist tip olarak adlandırdığımız Azrail karakteridir. Üçüncü hayali figür ise Azrail’in asistanı olan Ferište ‘dir. Bu üç karakterin gerçeklik ile bir ilgisi yoktur. Piyeste gerçekleşen olaylara en çok katılan Ecel bile sadece Elmender tarafından görülür ve duyulur. Piyeste yer alan diğer karakterler Ecel’in varlığını hissetmezler, onu göremezler ve duyamazlar. Tufan Minnullin piyesinde bu hayali karakterleri kullanarak okuyucusu/izleyicisi üzerinde merak duygusu oluşturmayı başarmış ve piyesine gizemli bir hava katmıştır.

3.5. Kişilik Gelişimi

“Roman kişilerinin incelenmesinde dikkat edilecek ve üzerinde durulacak bir durum da roman kişilerinin geçirdiği değişim ve gelişim aşamalarıdır. Birçok romancı, bazı roman kişilerinin değişen farklı kişiliklerini sergilerler. Önce bir kişilik üzereyken bazı düşünce, duygu ve olaylar sonucu bambaşka ve değişik bir kişiliğe bürünür. Dolayısıyla biz, kişinin iki ya da daha çok sayıda farklı kişiliklerinin sergilenmesine ve bu farklı kişiliklerin karşılaştırılmasına tanık oluruz.(...)” (Çetin, 2009:162).

Bu bilgiler ışığında piyesler incelendiğinde kişilik gelişimine verilecek en güzel örnek “Eldirmişten Elmender” piyesindeki Ecel karakteridir. Ecel ilk perdede okuyucunun/seyircinin karşısına oldukça acımasız bir karakter olarak çıkar. Ecel’in piyesteki tek görevi insanların canını almaktır. Fakat Ecel Elmender ile vakit geçirdikçe katı

kişiliği yumuşamaya başlar. Elmender'in şakalarına güler hatta onun kendisi ile sohbet etmesini ister. Elmender'in ailesi ve sevdikleri ile olan ilişkisine imrenir. Kendi hayatı ile Elmender'in hayatını kıyaslar ve aslında ne kadar mutsuz olduğunu farkına varır. Piyes ilerledikçe Ecel'in Elmender'e olan sevgisi de büyür. Hatta Ecel Elmender için Azrail'i bile karşısına alır. Onun canını almak istemediğini söyler. Fakat Ecel'in bu isteği Azrail'i çok kızdırır. Buna rağmen Ecel sırf Elmender'i öldürmemek için zaten hasta olan oğlu İskender'in canını almayı planlar. Birinci perde de okuyucunun/seyircinin karşısına çıkan korkunç Ecel üçüncü ve dördüncü perdelerde Elmender'i gerçekten seven ona saygı duyan ve koruyan bir Ecel'dönüşür. Ecel'in kişilik değişimi okuyucuya/izleyiciye insanların mutlu oldukça ve etrafını mutlu ettikçe daha uzun yıllar yaşayacağını kanıtlar. Ecel insanlara bazı bahaneler ile gelir. Hastalık vs. Mutlu insan bu süreçleri yaşamaz.

“Eldirmişten Elmender” piyesinin kişilik gelişimi yaşayan bir başka karakteri ise Elmender'dir. Piyenin birinci ve ikinci perdesindeki o çocuk ruhlu, şakacı, herkesle dalga geçen ihtiyar söz konusu sevdikleri olunca ani bir değişim yaşar. Olgunlaşır ve büyür. Artık kendi yaşlıları olan insanlar gibi davranmaya ve düşünmeye başlar. Bir ailenin en büyük üyesinin görevi birleştirici olmak ve herkesi bir çatı altında toplamaktır. Elmender de dördüncü perdenin son sahnesinde bu görevi başarıyla yerine getirir. Tüm ailesini ve sevdiklerini yanına çağırır. Hepsiyle ayrı ayrı konuşur ve onlara akıl verip tecrübelerini paylaşır. Elmender'in birinci perde ve dördüncü perde arasındaki değişimi ve gelişimi bu açıdan oldukça önemlidir.

3.6. Mekân

Mekân, tiyatro, hikâye, roman gibi türlerde kullanılan oldukça önemli bir unsurdur. Mekânın güçlü olması, tasvirinin iyi yapılması eserin gerçekliği ve başarısını arttırır. Tiyatroda ise mekânın ayrı bir önemi vardır. Çünkü tiyatrodaki mekân, sadece okunmak ile kalmayıp görsel bir şölene dönüştürülecektir.

3.6.1 Somut Mekânlar

“Somut mekân, roman kişilerinin gerçek hayatta olduğu gibi içinde bulundukları, yaşayıp hareket ettikleri, gündelik yaşantılarını ve her çeşit faaliyetlerini sürdürdükleri, bu evrene ait somut, bildiğimiz mekânlardır” (Çetin, 2009:134).

Bu tanımdan yola çıkarak somut mekânların gerçekliğe daha yatkın ve tiyatro sahnesinde sergilenmesi daha kolay mekânlar olduğu söylenebilir. Gündelik yaşamda yer alan, vakit geçirilen mekânlar olduğu için daha çok hayali olmayan, konusunu gerçek yaşamdan alan tiyatrolarda kullanılan mekânlardır.

“Eniler ve Bebiler” piyesindeki tek somut mekân olayların yaşandığı hastanedir:

“Doğum hastanesinde, doğum yapan annelerin odası. Koridorun bir kısmı ve doktorun odası görünüyor. Etraf bembeyaz. Beyazlık, bu durumda tıp biliminde kabul edilen hijyen işareti olmakla birlikte ışığın da sembolüdür. Aydınlık dünyaya günahsız bebeklerin geldiği yer. İnsanın doğduğu yer. Sahnenin iki yanında iki beşik asılı. Beyaz renk zeminin üzerindeki beşikler çeşitli renklere boyalı, süslü yapılarıyla dikkat çekiyorlar. İki beşik yanında iki anne oturuyor. Hikâyeye katılanlardan farklı olarak, onların giysileri tıpkı beşiklerin deseni gibi süslü ve çiçekli. Diğerlerinin kıyafetleri elbette beyaz renkte. Perde açıldığında, beşiklerin yanındaki iki anne ninni söylüyor ve beşiklerini sallıyor.”(EVB, s.137)

Piyesten alınan örnekte görüldüğü gibi olaylar bir hastane ortamında geçer ve hastane ortamının tasviri en ince ayrıntısına kadar verilir:

“Dışarıdan erkek sesleri duyulur.

Valentina(Pencereye çıkıp bağırmaya başlar) Saşa! Saşenka!. Benim! Benim! Tanıdın mı beni? İyiyim. Endişelenme, Saşenka.

Ayzare(Valentina’nın yanına gelir) Şimdi düşeceksin!

Valentina- Doktor... Ayzare Ehetovna... Lütfen, Lütfen... Saşa geldi. Saşenka... Tek bir sözüm var... (Başını pencereye uzatıp) Saşa... Beni seviyor musun, Saşa?

Ayzare- Ne söylediğini anlıyor musun?

Valentina-(Pencereden iner) Anlıyorum, doktor, anlıyorum. (Ayzare Ehetovna’ya sarılıp) Ah bilseydiniz doktor bilseydiniz. Bizim bahçemiz var. Ayzare Ehetovna, çiçeklerimiz var. Size çiçekler getireceğim. Hepinize de, hepinize de...

Ayzare- İyi, iyi... Getirirsin. Sakin olun. Sakin olmanız gerek, çocuklarınızı besleyeceksiniz.

Valentina- Tamam, tamam doktor. Ne söylerseniz dinleyeceğim. (Yatağına gidip oturur) “
(EVB, s.140)

Birinci perdenin devamından alınan örnekte de görüldüğü gibi olaylar hastanenin odasında gelişmeye başlıyor.

“Eldirmişten Elmender” adlı piyeste de olaylar genel olarak Elmender’in evinde ve bahçesinde geçiyor:

“Elma bahçesi, bahçe çit ile çevrili. Çitin hemen yanından bir yol geçiyor. Yoldan geçenler Elmender’e selam veriyor. Elmender onlara cevap veriyor. Elmender ile Ecel bir kulübe inşa ediyorlar. Ecel çivileri çakıyor. Elmender ise tahtaları tutuyor.” (EE, s.13)

Piyenin ikinci perdesinden alınan örnekte görüldüğü gibi olay bir elma bahçesinde başlıyor. Elmender Ecel’i kandırıp kendisiyle birlikte bir kulübe inşa etmeye ikna ediyor.

“Ecel- Bir tek Âdemoğlunun bile dünyadaki işlerini yapıp bitirmişliği yoktur. Eğer bütün işleri sen yapıp bitirirsen, senden sonra gelenlere iş kalmazdı. İşsizlikten mustarip kişiler akıllarını yitirirler.

Elmender- Hemen şimdi mi diyorsun?

Ecel- Bu nasıl bir soru? Söylüyorum ya vaktim yok. Başka yerlere de yetişmem gerek.

Elmender- Öyleyse...

Ömmiye(Pencereyi açıp.) Baba gelsene.

Elmender- Ne oldu gene?

Ömmiye- İskender fenalaştı.(Pencereyi kapatır.)

Ecel- Bu yaşlı kadın kim?

Elmender- Beni tanıdığına göre onu da tanımalısın.

Ecel- Affet, şimdiye kadar ilgilenmemiştim.

Elmender- Gelinim.

Ecel- İskender dediği oğlun mu, hasta mı?

Elmender- Senin yelin değmiştir.

Elmender- Eve doğru gider. Ecel onu izler.

Elmender- Sakın eve girme!

Ecel- Bakıp çıkayım, belki yardımım gerekir.

Elmender- Eşikten geçeyim deme. Duyuyor musun? Benim yanıma gelmişsin, beni bekle.

Ecel- Sözünü dinleyeceğim, Elmender. Ama çok gecikme, çabuk çık.

Elmender eve girince, avlu boyunca yürür. Elmender'in düzgünce koyduğu tahtalara çevirip çevirip bakar, yavaşça pencerenin yanına gelir, pencereye uzanıp evin içine bakar, kapının açıldığı görüp çabucak pencerenin yanından uzaklaşır. Elmender evden çıkar.” (EE, s.10-11)

3.6.2 Açık Mekân

Açık mekân adı üzerinde açık alanlarda oluşan mekânlardır. Olaylar, şehir, ülke, dağ, ova, bahçe, deniz, köy, kasaba gibi açık alanlarda meydana gelir. Eserlerde kullanılan mekân türleri, karakterlerin psikojilerini tahlil etmemize yardımcı olur. Açık mekân karakterleri daha çok dışa dönük, sosyal, aktif, enerjik yapılarıyla dikkat çekerler. Bu karakterler hayatı yaşamayı seven, dinamik tiplerdir. Kapalı ortamlarda sıkılırlar, bunalırlar ve duramazlar. Ancak açık mekânlarda kendilerini gerçekleştirebilme potansiyeline sahiptirler (Çetin, 2009:134).

Tufan Minnullin'in, *“Eldirmişten Elmender”* adlı piyesi açık mekânların yer aldığı bir piyestir. Piyesteki ilk açık mekân ihtiyar Elmender'in evinin bahçesidir. Birinci perdede Elmender, bahçede çalışarak, yoldan geçen insanlar ile konuşarak ve şarkılar söyleyerek okuyucunun/izleyicinin karşısına çıkar:

“Eldirmişten köyünde Elmender'in kapısının önü görünür. Kapının önünde bir marangoz tezgâhı var. Tezgâhın hemen yanında yontulmuş ve yontulmaya hazırlanmış tahtalar yığını var.(...) (Çitin yanından geçen insanlar Elmender'e selam verirler, Elmender kendisine verilen selamları memnuniyetle alır. Hatta bazılarıyla konuşur.) İyiyiz şimdilik, Seyfulla... Sağ ol... Oturalım dersin otururuz da... İşin acele mi?” (EE, s.4)

Piyeste geçen ikinci açık mekânın dekoru ise şöyledir:

“Elma bahçesi, bahçe çit ile çevrili. Çitin hemen yanından bir yol geçiyor. Yoldan geçenler Elmender'e selam veriyor. Elmender onlara cevap veriyor. Elmender ile Ecel bir kulübe inşa ediyorlar. Ecel çivileri çakıyor. Elmender ise tahtaları tutuyor.” (EE, s.13)

Piyesin üçüncü perdesi farklı bir köyde fakat yine bir açık mekân olan bahçede başlar:

“Antonovka köyünde ihtiyar Evstigney’i bahçesi. Perde açıldığında Evstigney, arıları inceliyor.”

Piyenin son perdesi olan dördüncü perde de açık mekân olan Elmender’in bahçesinde başlar:

“İhtiyar Elmender’in bahçesi. Tamamlanmış kulübenin zemininde Elmender ve Ecel birlikte oturuyorlar. Vakit gece. Akordeon eşliğinde şarkı sesleri duyuluyor.” (EE, s.27)

Elmender piyenin son perdesinde, yıldızlı bir gecede, şarkı sesleri eşliğinde sevdiklerinin yanından sessizce ayrılır. Piyeste, Azrail’in odası dışında kalan tüm mekânlar açık mekândır. Bu durum Elmender’in hareketli ve dinamik kişiliği ile bağdaştırılabilir. Çünkü Elmender karakter olarak yerinde duramayan yaşına rağmen sürekli bir iş peşinde koşan oldukça hareketli bir kişiliktir. Çayını bile bahçede açık havada içmek ister. Hatta bu yüzden gelini Ümmiye ile sık sık tartışır:

“Elmender- Güle güle, oğlum. (Mansur gidince, Elmender kapıyı kapatır ve pencerenin yanına gelir.) Hey! Hey diyorum. Ne yapıyorsunuz orada, yoksa uyuyor musunuz? Çay getirin!(Cevap veren olmayınca pencereye vurmaya başlar.)

Pencere açılır ve Ömmiye görünür.

Ömmiye- Ne oldu yine?

Elmender- Kulağınıza reçine mi sürdünüz? Yarım saattir bağıriyorum!

Ömmiye- Haddini aşma, baba. Ne istiyorsun?

Elmender- Ne mi istiyorum, çay istiyorum...

Ömmiye- Semaver kaynamış, eve girip iç.

Elmender- Eve girip mi içeyim, benim işim bitti. Ben sizin gibi yatıp durmuyorum.

Ömmiye- Kim iş yap dedi sana... Gerekli bir iş yapmıyorsun. Tahtaları boşu boşuna oradan oraya taşıyorsun.

Elmender- Dilin uzamasın! Gelinsen, diline sahip çık.”(EE, s.6)

Elmender gibi özgür ruhlu bir karakterin olduğu piyeste açık mekânların kullanılmış olması gayet doğal bir durumdur. Elmender’in eve girdiği tek bir sahne vardır. Çok sevdiği ama kendisinden farklı oluşu için pek anlaşılamadığı oğlu hastalanınca ona bakmaya gider:

“Ömmiye(Pencereyi açıp.) Baba gelsene.

Elmender- Ne oldu gene?

Ömmiye- İskender fenalaştı.(Pencereyi kapatır.)

Ecel- Bu yaşlı kadın kim?

Elmender- Beni tanıdığına göre onu da tanımalısın.

Ecel- Affet, şimdiye kadar ilgilenmemiştim.

Elmender- Gelinim.

Ecel- İskender dediği oğlun mu, hasta mı?

Elmender- Senin yelin değmiştir.

Elmender eve doğru gider. Ecel onu izler.

Elmender- Sakın eve girme!

Ecel- Bakıp çıkayım, belki yardıma gerekir.

Elmender- Eşikten geçeyim deme. Duyuyor musun? Benim yanıma gelmişsin, beni bekle.

Ecel- Sözüünü dinleyeceğim, Elmender. Ama çok gecikme, çabuk çık. ” (EE, s.10-11)

Elmender’in eve girdiği tek sahne yukarıda örneği verilen sahnedir. Bu sahne ve Azrail’in odasının yer aldığı sahne dışında piyes tamamen bahçede, açık mekânda geçer.

3.6.3 Kapalı Mekân

Kapalı mekân, gündelik hayatta daha çok kullanılan mekânlardır. Ev, oda, işyeri gibi açık olmayan kapalı yerler. Kapalı mekânların kullanıldığı eserlerdeki karakterler içe dönük, pasif, çok sosyal olmayan, daha çok yalnız vakit geçirmeyi isteyen sakin insanlardır.

Tufan Minnullin, “*Eniler ve Bebiler*” piyesini kapalı mekân yöntemini kullanarak oluşturmuştur. Yapaylıktan uzak gerçekliğe oldukça yakındır. Günümüzde bir hastane nasılsa, Tufan Minnullinde piyesinde böyle bir hastane ortamı yaratmıştır. Ayrıca bu hastane ortamını ayrıntılı bir şekilde tasvir etmiştir:

“Doğum hastanesinde, doğum yapan annelerin odası. Koridorun bir kısmı ve doktorun odası görünüyor. Etraf bembeyaz. Beyazlık, tıp bilminde kabul edilen hijyen işareti olmakla birlikte ışığın da sembolüdür. Aydınlık dünyaya günahsız bebeklerin geldiği yer. İnsanın doğduğu yer. Sahnenin iki yanında iki beşik asılı. Beyaz zeminin üzerindeki beşikler çeşitli renkleriyle ve süslü yapılarıyla dikkat çekiyorlar. İki beşiğin yanında iki anne oturuyor. Hikâyeye katılanlardan farklı olarak, annelerin giysileri tıpkı beşiklerin deseni gibi süslü ve

çiçekli. Diğerlerinin kıyafetleri elbette beyaz renkte. Perde açıldığında, beşiklerin yanındaki iki anne beşik ninnisini söylüyor ve beşiklerini sallıyorlar.” (EVB, s.136)

Birinci perdeden alınan başka bir örnekte ise annelerin hastane odasında oldukları ve pencereden onları görmeye gelen aileleri ile konuştukları görülür:

“Valentina- Benimki tam olarak kayınvalidem. (Ses duyunca aniden pencereye atladı.) Oh, kızlar gelin, gelin. Benimkiler. (Pencereye tırmanıp çığlık atar.)Anne! Merhaba anne. Merhaba Antonia, Sergevna! (Kadınlara bakıp.)Kayınvalidem.(Sokaktakilere) Endişelenmeyiniz! Ah, ne hoş. Aldım, hepsini de aldım. Antonia Sergevna torununuz size benziyor. Gerçekten! Efendim? Hayır, hayır iyiyim. Saşa’yı aç yürütmeyin olur mu? Saşa sana iyi bakıyorlar mı? Sakın aç kalma, Saşa!

Gölfine- (Valentina’nın eteğinden tutup.) Valentina, sor bakalım bizimkiler orada mı? Zarifulla görünüyor mu?

Valentina- Gulya abla... Saşa, Zarifulla orada mı? Gulya ablanın kocası.

Gölfine- Gölfine de Valentina, Gulya deme. Zarifulla anlamaz şimdi.

Valentina- Saşa, Gölfine ablanın kocası oradaysa, Gölfine ablanın onu aradığını söyle. Tamam mı? (Gölfine’ye) Nasıl biri, Gölfine abla?

Gölfine- Köylü bir adam nasıl tanıtılır ki? Siyah saçları var. Bıyığı var. Burnunun sol kanadında küçük bir ben var. Sağ kolunu sallayarak yürüyor. Kirpikleri uzun. Orta boylu. Ne giyindiğini bilmiyorum

Valentina- Saşa, dikkatlice dinle. Siyah saçlı, burnunda beni var, uzun kirpikli, orta boylu, sağ kolunu sallayarak yürüyor. Anladın mı? Anladın mı? Saşenka? Bulursan, bu pencereye getir. Senin olduğun yere gelsin. (Aniden Gölfine’ye dönüp.) Gulfine abla! Bak, şu gelen değil mi?

Gölfine- (Pencereden bakar.) Evet, o.(Valentina’nın yanına çıkar. İkisi birbirleriyle konuşur.)” (EVB, s.140)

“Eniler ve Bebiler” piyesinden verilen bu alıntıda hastane penceresi açık mekân ile kapalı mekân arasında bir eşik görevi görür. Pencereden odaya sızan gün ışığı, kadınların kocalarının seslerini duyması ve onlarla konuşması kapalı mekâna bir hareket kazandırır. Böylece kapalı mekânın kasvetli ortamı yumuşar

Piyesin ikinci perdesinin son sahnesinden alınan başka bir örnekte ise anneler artık hastaneden ayrılırlar ve aileleri ile kavuşurlar:

“Gölfine(Pencereye çıkar ve bağırmaya başlar.) Zarıfulla! Kapıya git, kapıya...(Gözyaşlarını siler ve pencereden iner.) Aydar’ın burnunu bile silmediler.

Nina- Pekâlâ, hadi bakalım gidiyoruz.

Odadan çıkıyorlar. Koridordan geçerken, başhekim ile karşılaşıyorlar.

Başhekim- Gidiyor musunuz, güzel kızlar? İyi yolculuklar!

Gölfine, Altınçeç- Çok teşekkür ederiz, hepinize. (Hastaneden ayrılırlar.)” (EVB, s.164)

Tufan Minnullin “*Eldirmişten Elmender*” piyesinden farklı olarak *Eniler ve Bebiler* piyesini tamamen kapalı mekânda oluşturmuştur. Piyeslerin farklı mekânda oluşmasının konularıyla bağlantılı olduğunu söylenebilir. Çünkü *Eniler ve Bebiler* piyesi dram tarzında yazılmış bir piyestir. *Eniler ve Bebiler* piyesinin asıl konusu çocuğunu reddeden bir anne ve hayatı boyunca çocuk sahibi olamayacak bir kadının acısıdır. Bu bakımdan konu olarak “*Eldirmişten Elmender*” piyesinden oldukça farklıdır. *Eldirmişten Elmender* piyesi okuyucuyu/izleyiciyi güldürürken, Anneler ve Bebekler okuyucuyu/izleyiciyi hüzünlendirir. *Eldirmişten Elmender* daha hayali bir piyesken *Anneler ve Bebekler* konusunu hayatın içinden alır.

3.6.4. Soyut Mekânlar

“Romanlarda, genellikle mekânlar, gerçekçi özellikler gösterir. Yani bilinen, görülen, içinde yaşanılan bu dünyaya ait somut mekânlardır. Ancak bazı romanlarda özelliklerine göre somut mekanların dışında soyut planda kalan, hayali, ütöpk, dünya dışı mekanlarda olabilmektedir” (Çetin, 2009:135).

Bu açıklamadan yola çıkarak soyut mekânların gerçeklikten tamamen uzak, bu dünyaya ait olmayan mekânlar olduğu söylenebilir. Okucuyu/izleyici üzerinde merak duygusunu arttırsa da gerçeklikten kopuktur. Genelde hayali figürlerin kullanıldığı eserlerde soyut mekânlar da kullanılır.

Tufan Minnullin’in “*Eldirmişten Elmender*” adlı piyesinde soyut mekânlara rastlanılır. Piyesin başlangıç ve bitiş bölümünde bu dünyaya ait olmayan bir mekân ve hayali figürlerin

kullanıldığı bir sahne görülür. Eldirmişten Elmender piyesi bu yönüyle okuyucu/izleyici üzerinde merak duygusu uyandırır:

“Birinci perde açılır. Işık ikinci perdeyi aydınlatır. Sahnede, yeryüzünün iki yarımküreye bölünmüş haritası asılı. Haritanın karşısında elinde bir değnek ile Azrail duruyor. Azrail anlaşılmayan bir şarkı mırıldanarak haritada Eldermeş köyünü arıyor. Bulamayınca birden döner ve cebinden telefonunu çıkarır.

Azrail(Telefon ahizesine) Siz misiniz? Benim yanıma giriniz.

Ferişte girer.

Ferişte-Dinliyorum sizi, Azrail Efendi.

Azrail(Haritayı göstererek) Ne bu?

Ferişte- Yeryüzünün haritası.

Azrail- Yeryüzünün haritasıysa, nerde bunda Eldermeş? ” (EE, s.3-4)

Eldirmişten Elmender piyesinin son sahnesi de bu dünyaya ait olmayan bir mekânda geçer. Bu mekân Azrail’in odasıdır. Ecel istemeyerekde olsa Elmender’in canını almıştır ve Elmender’i Azrail’e teslim etmek için bu dünyaya ait olmayan mekâna getirir:

“Sahnenin bir yanında Azrail bir yanında Ecel var.

Azrail- Elmender nerede?

Ecel(Kâğıdı uzatır) Buyrun, istediğiniz gibi oldu.

Azrail- Kendisi nerede?

Ecel- Ön tarafta oturuyor.

Azrail- Yanıma getir.

Ön taraftan Feriştinin çığlığı duyulur ve Ferişte, Azrail’in odasına hızlıca girer.

Azrail- Ne oldu?

Ferişte(Bağırarak) O, o bana sarılmaya çalıştı.

Azrail- Kim?

Ferişte- İhtiyar adam.

Ecel- İhtiyar değil, Elmender. Eldirmişten Elmender. ” (EE, s.38)

Verilen örnekte görüldüğü gibi Eldirmişten Elmender piyesinin son sahnesi de soyut bir mekânda geçer.

3.6.5. Metafizik Mekânlar

Metafizik mekânlar, bu dünyaya ait olmayan, gerçeklikten kopuk mekânlardır. Daha çok din konulu eserlerde ele alınan bu mekânlar fizik ötesidir. Olayların cennet, cehennem gibi gerçeklikten uzak ortamlarda geçtiği eserlerde görülen mekân tipidir:

“Azrail- Senin görevlendirmeye gitmen gerekiyor.

Ecel- Ne tarafa?

Azrail (Değneğiyle haritadaki Eldermeş köyünü gösterip) İşte buraya, Eldermeş’e.

Ecel- Kim var orada?

Azrail- Elmender ihtiyarı.

Ecel- Sağlığı nasıl, kötü mü?

Azrail- Tam tersine, çok iyi!

Ecel- Öyleyse neden...

Azrail- Dinle. Ben bugün yeryüzündeki Âdemoğullarının isimlerine baktım. Elime Eldermeş köyünde yaşamış olanların ve şu an yaşayanların isimleri geçti. Eldermeş köyünde eskiden beri doksan yaşını geçip de yaşayan bir kişi bile olmamış. Çünkü yüce Allah o köyün insanlarını doksan yaşından fazla yaşamasınlar diye yaratmış. Anladın mı şimdi? Yüce Allah bu durumu öğrenirse, bana ne der? Kısacası derhal Eldermeş köyüne yola çık. Yarım saat vakit veriyorum, Elmender’i al ve benim yanıma gel.

Ecel- Baş üstüne. Emrinizi yerine getireceğim. İsmi neydi?

Azrail- Elmender, Eldermeştan Elmender. ”(EE, s.3)

Azrail ve Ecel’in konuşmalarından da anlaşılacağı gibi bulundukları ortam gerçek dünyaya ait bir ortam değildir. Piyeste bu mekânın neresi olduğuna dair net bir bilgi olmasa da fizik ötesi bir mekân olduğunu söyleyebiliriz.

Piyesin ilk perdesinin başlaması ile birlikte Ecel, soyut mekândan ayrılmış ve Elmender'in yaşadığı Eldirmiş köyüne gitmek üzere yola çıkmıştır.

Piyesin ikinci perdesinin bitiminden sonra olaylar yine metafizik bir ortamda geçer. Ecel saatler geçmesine rağmen Eldirmiş köyünden dönmemiştir ve Azrail artık sinirlenmeye başlamıştır:

“Giriş sahnesi görünür. Sahnede Azrail ile Ferište var.

Azrail- Bin beş yüz elli numaralı Ecel'den haber yok mu?

Ferište- Yok.

Azrail- Yürüyerek mi gitti? On iki saate geçti. Elmender' de hala yaşıyor. Nerede bu Ecel?

Ferište- Bilmiyorum. Belki Eldirmiş köyünü bulamamıştır.

Azrail- Mümkün değil! Ecel'de yeryüzünün haritası var. Bulması gerekiyor.

Ferište- Sizde de harita vardı ama sizde Eldirmiş'in yerini bulamadınız.

Azrail- Çokbilmişlik yapma, git işine bak!” (EE, s.23)

Piyesin bu bölümü giriş sahnesi ile aynı yerde başlar. Gerçek dünya ile alakası olmayan, soyut bir mekândır. Bu sahneden sonra üçüncü ve dördüncü perdeler somut mekânda, bir bahçe ortamında gerçekleşir. Fakat piyesin son sahnesi yine soyut bir mekân olan Azrail'in odasında geçer.

3.7. Zaman

Tufan Minnullin'in “*Eniler ve Bebiler*” piyesinde zaman kronolojiktir. Zaman, piyesin başladığı andan itibaren hep ileriye doğru gider. *Eldirmişten Elmender* adlı piyesin II. Dünya Savaşından, *Eniler ve Bebiler* adlı piyesin ise Sovyetler Döneminden izler taşıdığı söylenebilir.

Eniler ve Bebiler'in ilk perdesi, sabaha karşı bir hastane odasında başlar:

“İki anne ninniye mırıldanarak devam ediyor. Bu ninni ile annelerin odası aydınlanıyor. Vakit sabah. Anneler uykularından uyanıp yıkanıp kıyafetlerini giyip bebeklerini emzirmek için bekliyorlar.” (EVB, s.136)

Yukarıda verilen alıntıda, sabahın erken saatlerinde annelerin bebeklerini emzirmek için bekledikleri belirtilmiştir. Bu alıntıda kapalı mekânın insana rahatlık verecek şekilde insanın ruhuna hitap etmesi bu mekânın kapalı da olsa algısal olarak açık mekân özelliği gösterdiğini ifade eder.

Bu piyeste geriye dönüş tekniğinden yararlanılmaz. İkinci perde zaman olarak birinci perdenin devamıdır. Zamanda herhangi bir değişiklik olmaz. Tüm olaylar kaldığı yerden devam eder.

“İki anne ninniye devam ediyor:

Yüreğimin parçası,

İki gözümün karası,

Aşkımın kaynağı,

Gönlümün ışığı

Elli Belli, belli beç

Elli belli, belli beç.

Elli belli, belli beç... ” (EVB, s.151)

Bu melodi ile birinci perde tamamlanır ve aynı ritimle salondaki ışıklar yanar.

İkinci Perde

Birinci perdeden bir sahne. Sahnenin iki yanındaki iki beşik daha yükseğe çıkartılmış. ”

Alıntılanan örnekte görüldüğü gibi tarihsel olarak belirli bir zaman dilimi söz konusu değildir. Fakat piyeste zaman kronolojik olarak ilerler. Beşik ninnisi ile kapanan birinci perde, beşik ninnisi ile tekrar açılır. Ayrıca annelerin konuşmalarından hastanede yaklaşık on gün kalacakları anlaşılır:

“Gölfine- Git deme... Gitmeyeceğim. Biz burada hayatımız boyunca kalmayacağız. En fazla on gün daha buradayız. Yanına gelenlere git deme. Yoksa hiç kimse gelmez. Yalnız başına ne yapacaksın? Kalk haydi. Bize seni aldatan kişinin adresini söyle, ona bir mektup yazalım. Henüz çok gençsin, ne yapacağını bilmiyorsun. Ben geceleri uyanıp tüm çocuklarımın başlarını okşamaya, onları sevmeye gidiyorum. Bir düşün ya onları sevecek kimse olmasa?” (EVB, S.144-145)

Tufan Minnullin “*Eldirmişten Elmender*” piyesinde geriye dönüş tekniğinden faydalanmıştır. Minnullin’in geriye dönüş tekniğinden faydalanmasının amacı hikâyenin

arka planını doldurmaktır. Çünkü Ecel ile Elmender geçmişte üç defa karşılaşmışlardır. Yazar da okuyucu/izleyicinin kafasında soru işareti bırakmamak ve hikâyenin bütünlüğünü kaybetmemesi için bu teknikten faydalanmıştır. Piyesin birinci perdesinin sonlarına doğru Ecel ile Elmender arasında geçen konuşmalarda geriye dönüş tekniği görülür:

“Elmender- Kimsin peki sen?

Ecel- Ben seni görür görmez tanıdım. Biraz değişmişsin değişmesine ama böylede tanıdım. Biz seninle ilk defa bin dokuz yüz beş yılında karşılaşmıştık. Japon savaşı sırasında. Sen yaralanmış yatıyordun. Ben seni almaya gelmiştim. Fakat sen gelmek istemedin. Uzun uzun güreştik. Gençtin, güçlüydün. Beni yendin. Kızdım kızmasına ama yapacağım bir şey yoktu. Bende geri döndüm, hatırlıyor musun?

Elmender- Hatırlamıyorum.

Ecel- Güzel. İkinci karşılaşmamız bin dokuz yüz doksan beş yılında oldu. Sen ormanın içinde beline kadar sazlığa batmıştın, esirlikten kaçmıştın. Ben geldim. Bana, sazlıktan çıkayım da sonra beni al, dedin. Ben bekledim, sen çıktın. Çıkar çıkmaz koşmaya başladın. Beni aldattın.

Elmender- Sen...

Ecel- Üçüncü defa, bin dokuz yüz otuz yılında, kolhoz oluşturmaya çalıştığın için birileri sana yaba saplamıştı. Ormanın keçi yolunda yatıyordun. Ben tekrar geldim. Fakat Evstigney adlı bir kişi geldi ve seni beni elimden çekip aldı. Tanıdın mı şimdi?” (EE, s.10)

“Eldirmişten Elmender” piyesinin diğer perdelerinde zaman kronolojiktir. Hep ileriye doğru akar.

3.8. Anlatım Teknikleri

Roman ve hikâye gibi diğer türler ile karşılaştırıldığında tiyatrodaki anlatım teknikleri daha sınırlı bir şekilde kullanılır. Çünkü tiyatro diyaloglar üzerine kurulan bir türdür. Buna rağmen her türde olduğu kadar tiyatrodaki anlatım teknikleri çok önemlidir.

3.8.1 Diyalog

Tufan Minnullin piyeslerinde iki ya da daha fazla kişinin karşılıklı konuşmasından yararlanılan diyalog tekniğini sıkça kullanmıştır. Minnullin piyeslerindeki karakterleri

konuştururken günlük konuşma dilini tercih etmiştir. Çünkü onun piyeslerinde yarattığı karakterler hayatın içinden özenle seçilen karakterlerdir. Günlük konuşma dilini kullanmasının bir diğer sebebi ise piyeslerinde samimi, sıcak bir ortam oluşturmak istemesidir. Roman ve hikâyelerde alıntılı diyaloglara yer verilirken piyeslerde sahneleme tekniğine uygun olmadığı için alıntılı diyaloglara yer verilmez. Piyelerde anlatıcı kendisini görünmez kılmak ister.

“*Eldirmişten Elmender*” piyesinden alınan örnekte Ecel ile Elmender’in günlük konuşma dili ile gerçekleştirdikleri diyaloglarını görebiliriz:

“Ecel- Sen niçin kendin yapıyorsun? Başkaları yapardı tabutunu.

Elmender- Kendi işimi başkasına bırakmam.

Ecel- Bakıyorum da çok şey görünüyorsun...

Elmender- Ne görünüyorum?

Ecel- Çok şey, öyle çok da şey yapma, senin gibilerini çok gördüm ben.

Elmender- Ben de seni gördüm.

Ecel- Aha! Hoşuma gitmeye başladın benim, moruk. Bazıları beni görünce bayılırlar. İmza atarken elleri titrer. Onları alıp götürmesi de heyecanlı olmaz. Görüyorum ki, seninle epey eğleneceğiz. Böyle olduğu için bekliyorum, güzelce yont tabutunu.

Elmender- Vırlayıp durma yanımda, sokağa çık otur.

Ecel- Yok, ben senin yanından gitmem.” (EE, s.13)

Yine Eldirmişten Elmender piyesinden alınan başka bir diyalogda bu sıcak ve samimi hava göze çarpar:

“Ecel- Nasıl şimdi git? Anlamadım?

Elmender- Şöyle, kâğıda imza falan atmıyorum. Azrail’in kendisi gelsin.

Ecel- Öyle olmaz.

Ecel- Elmender- Olur. Benim oraya gitmeye vaktim yok. Evlenmek istiyorum.

Ne yapmak istiyorsun?

Elmender- Evlenmek.

Ecel(Tekrar rahat bir şekilde güler.) Soytarısın sen!

Elmender- Niye ağzını açıyorsun? Eğer çok bilmek istiyorsan, savaşta ölen dört oğlumun ikisi evlenmemişti. Kendim için bir defa evlendim. Bir oğlum için ikinciye evlendim. İkinci oğlum içi, bir kere daha evlenesim var. Peki, sen, deli, canımı verip vermeyeceğimi sormaya gelmişsin.

Ecel- Affet, ben sormuyorum, Elmender, istiyorum” (EE, s.13)

“Eniler ve Bebiler” piyesinden alınan örnekte ise annelerin hastane odasındaki konuşmaları diyalog tekniğine örnek olarak gösterilebilir. Altınçeç ve Gölfine piyes karakterleri gibi değil gerçek hayattaki iki kadın gibi sohbet ediyorlar:

“Gölfine- (Altınçeç’in yanına gelip). Kazan’da mı oturuyorsun, Altınçeç?

Altınçeç- Yok, Ulba’da.

Gölfine- Ulba mı? Nerede?

Altınçeç- Kazakistan’da.

Gölfine- Buraya neden geldin?

Altınçeç- Tesadüfen geldim. Moskova’ya kız kardeşlerimin yanına gidiyordum.

Gölfine- Eşin biliyor mu senin burada doğum yaptığını?

Altınçeç- Hayır, bilmiyor.

Gölfine- Eşine mutlaka haber ver, Kazan’da kardeşlerin var mı?

Altınçeç- Yok.

Gölfine- Kaçınıcı çocuğun?

Altınçeç- Birinci.

Gölfine- Kaç yaşındasın?

Altınçeç- Otuz iki.

Gölfine- Geç mi evlendin?

Altınçeç- Evet, geç evlendim. Çok çirkin olduğum için beni isteyen olmadı.

Gölfine- Öyle söyleme, öyle konuşma. Doğum yapan bir kadın çirkin olmaz. İkinci kere bu dediğini tekrarlama Altınçeç, lütfen.” (EVB, s.137)

3.8.2. Monolog

Monolog kişinin tek başına konuşmasıdır. Bu yöntem piyesteki karakterlerin iç dünyasında neler yaşadığının anlaşılmasına yardımcı olan bir yöntemdir. Piyeslerde bu tekniğin kullanılmasının amacı karakterlerin o an ne düşündüğünü, neler hissettiğini

okuyucuya/izleyiciye aktarmaktır. Tufan Minnullin piyeslerinde bu tekniği kullanmayı tercih etmemiştir. Sadece *Eldirmişten Elmender* piyesinde monolog yöntemine rastlanır:

“Ömmiye kaybolur ve kaşıkla bal alıp gelip Elmender’e uzatır. Elmender İlsur ‘un yanına gelip.

Haydi, dostum, at ağzına,

İlsur- İstemiyorum.

Elmender- Nedenmiş? Sen öyle çabuk öfkelenme... Yiğit ol, al ağzına. Aç bakalım ağzını. (İlsur ağzını açar, Elmender balı ağzına verir.) Tatlı mı?

İlsur- Hı, hı.

Elmender- Hı,hı olmaz mı, bal bu. Şimdi şöyle yapıyoruz, balı kaşığa batırıp buraya koyuyoruz. Ağzına alıp yutunca çabuk bitiyor, böyle uzun uzun yalarsın. (Kaşığa bulaşan balı İlsur’un dudaklarının kenarına sürer.) Şimdi git, arkadaşlarının yanına koş.

İlsur- Sağ ol, dede. (Dudağının kenarlarını yalaya yalaya koşar.)

Ömmiye(Elmender’in davranışlarını pencereden izliyor.) Çocuk da çocuk, sen de çocuk.”
(EE, s.8)

Alıntılanan örnekte Elmender çok sevdiği İlsur’a bal yedirirken gelini Ümmiye’nin onun hakkındaki düşüncelerini sesli bir şekilde dile getirir.

3.8.3. Özetleme

Özetleme tekniğinde ise piyesteki karakterler başlarından geçen olayları uzun uzun anlatmak yerine bu olaylar hakkında kısaca bilgi verirler. Bu teknik piyesler açısından oldukça önemlidir. Çünkü piyeslerde yan olayların uzun uzun anlatılması okuyucunun ve seyircinin dikkatini dağıtabilir. Bu sebeple piyeslerde bu tekniklerden faydalanılır ve bu teknik sayesinde zamandan tasarruf edilmiş olur.

Yazar, “*Eniler ve Bebiler*” piyesinde Altınçeç’in hayat hikâyesini anlatırken özetleme tekniğinden faydalanmıştır:

“Altınçeç- Şaka yapmak mı? Bir çocuk şaka malzemesi olamaz. Çocuklar oyuncak da değildir! Çocuklar oyuncaklarını bile bırakmazken sen kendi çocuğunu bırakacağını söylüyorsun! Eşi yokmuş. Benimde eşim yok. Ama çocuğumun babası var. Şimdiye kadar

kolumdan tutup da beni sevdiğini söyleyen bir erkek olmadı. Hiç kimse benimle evlenmek istemedi. Yaşlanmaya başladığımı fark ettiğimde bir erkeğe yalvardım. Beni anne yap, dedim. Bu dünyadan bir evlat sahibi olmadan gitmek istemiyorum, dedim. Ne yaptı, biliyor musunuz? Bana güldü. Söylediklerime inanmadı. Belki de korktu. İkinci erkeğe ise eğer yüzüme bakmaktan korkuyorsan gece gel yüzümü görmezsin, dedim. Bebek sahibi olmak istediğimi söyledim. Korkma senin bebeğin olduğunu hiç kimseye söylemem, dedim. Bana gülmedi, anladı beni. Ona ne kadar teşekkür etsem az, o beni mutlu etti. Ben anneyim, benim bir çocuğum var. Ben öldükten sonra bile benim kanımı taşıyacak, ruhumun bir kısmı onda kalacak. Benim çocuğum benim sütümü emecek, benden daha mutlu kim olabilir ki bu dünyada? Peki ya sen? Sen nasıl dayanıyorsun?” (EVB, s.144)

“Eldirmişten Elmender” piyesinde ise Ecel ve Elmender’in karşılaşmaları sırasında özetleme tekniğinden faydalanılmıştır. Ecel ve Elmender daha önce defalarca karşılaşmalarına rağmen Ecel Elmender’in canını bir türlü alamamıştır. Elmender her seferinde bir fırsatını bulup Ecel’in elinden kurtulmayı başarmıştır. Yazar okuyucuya/seyirciye Ecel ve Elmender’in geçmişini özetleme tekniğinden faydalanarak açıklamıştır:

“Elmender şaşırarak Ecel’e bakar ve birden geriye çekilir.

Yoksa tanıdın mı, Elmender?

Elmender- Görmüş gibiyim.

Ecel- Yanılmıyorsun, Elmender. Biz seninle üç defa karşılaştık. Bu dördüncüsü ve sonuncusu.

Elmender- Kimsin peki sen?

Ecel- Ben seni görür görmez tanıdım. Biraz değişmişsin değişmesine ama böylede tanıdım. Biz seninle ilk defa bin dokuz yüz beş yılında karşılaşmıştık. Japon savaşı sırasında. Sen yaralanmış yatıyordun. Ben seni almaya gelmiştim. Fakat sen gelmek istemedin. Uzun uzun güreştik. Gençtin, güçlüydün. Beni yendin. Kızdım kızmasına ama yapacağım bir şey yoktu. Bende geri döndüm, hatırlıyor musun?

Elmender- Hatırlamıyorum.

Ecel- Güzel. İkinci karşılaşmamız bin dokuz yüz doksan beş yılında oldu. Sen ormanın içinde beline kadar sazlığa batmıştın, esirlikten kaçmıştın. Ben geldim. Bana, sazlıktan çıkayım da sonra beni al, dedin. Ben bekledim, sen çıktın. Çıkar çıkmaz koşmaya başladın. Beni aldattın.

Elmender- Sen...

Ecel- Üçüncü defa, bin dokuz yüz otuz yılında, kolhoz oluşturmaya çalıştığın için birileri sana yaba saplamıştı. Ormanın keçi yolunda yatıyordun. Ben tekrar geldim. Fakat Evstigney adlı bir kişi geldi ve seni beni elimden çekip aldı. Tanıdın mı şimdi?

Elmender- Sen Ecel misin?

Ecel- Ta kendisi!” (EE, s.10)

3.8.4. Mektup

Tufan Minnullin mektup tekniğinden “*Eniler ve Bebiler*” piyesinde yararlanmıştır. Piyesin ikinci perdesinde son sahnede Altınçeç’e gizemli bir mektup gelir:

“Hemşire Nina girer.

Nina- Kalaybekova, bu size geldi. (Altınçeç’e bir not verir.)

Gölfine- Eğer Valentina olsaydı, Estağfurullah derdi. Oku, oku çabuk, Altınçeç aynalaem.

Altınçeç ne yapacağını bilmeden elinde bir not tutuyor.

Ayzare- Sabır, sabır. Sakin ol, Altınçeç. İşte böyle.

Gölfine- Ver, Altınçeç, ben okuyayım.

Altınçeç- Ben okurum. (Notu dikkatlice açar ve okur.)” (EVB, s.163)

Bu gizemli mektup Altınçeç’e ablası ve eniştesinden gelmiştir. Fakat mektupta ne yazdığı bilinmez. Tufan Minnullin bunu da okuyucuların/izleyicilerin hayal gücüne bırakmıştır.

3.8.5. Leitmotiv

Leitmotiv eserlerde sık sık tekrarlanan bazı kelimeler, dizeler veya söz gruplarıdır. Bu tekniğin asıl amacı okuyucunun/izleyicinin dikkatini tekrarlanan kelimeler, dizeler veya söz gruplarına çekmektir.

Tufan Minnullin'in "*Eniler ve Bebiler*" piyesinde kullandığı leitmotiv beşik ninnisidir. Her iki perdede sıkça kullanılmıştır. Piyeste bulunan olgun ve bilgili karakterler bu ninniye bilir ve her fırsatta bu ninninin artık unutulduğunu, kimse tarafından söylenmediğini dile getirir. Piyesteki genç ve cahil karakterler ise bu ninniye bilmez ve öğrenmekte istemezler. Tufan Minnullin bu ninniye birçok anlam yüklemiştir. Sadece basit bir anne- bebek ninnisi olmaktan çıkmıştır. Bu ninni geçmiş, geçmişte yaşanan güzel günleri, saflığı, iyiliği ve aile ortamının simgeleri. Piyeste farklı sayfalardan alınan örneklerde de görüldüğü gibi bu ninni "*Eniler ve Bebiler*" piyesi için oldukça önemli bir leitmotiv haline gelmiştir:

*“Uyu, çocuğum, annem
Tatlım, uyu, bebeğim
Nöbet tutuyor annen
Birinci anne, uyu, oğlum, kahramanım.
İkinci anne, uyu, kızım, güzelim.
İkisi birlikte, uyu, benim bir tanem.
Yüreğimin parçası,
İki gözümün karası,
Aşkımın kaynağı,
Gönlümün ışığı.” (EVB, s.136)*

3.8.6. Montaj

Montaj, herhangi bir metine, şiire, türküye eser içinde yer verilmesidir. Tufan Minnullin her iki piyesinde de montaj tekniğinden sıkça faydalanmıştır. Tatar halkının şarkılarını, türkülerini, şiirlerini bu teknik yardımıyla okuyucuya/izleyiciye sunmuştur.

Montaj tekniği, "*Eniler ve Bebiler*" piyesinde daha çok ninni olarak verilmiştir:

*“Ömrünün zorlu yolları boyunca,
Ümit yıldızım,
Büyüyecek misin, sen?
Ülkesinin şanı,
Namusu, vicdanı,
Çocuğum devam,
Devam edecek misin, sen?” (EVB, s.162)*

“Eniler ve Bebiler” piyesinde dikkat çeken bir başka ninni ise odada bulunan tüm annelerin bebeklerini büyük bir huzur içinde emzirildiği fakat Dilemma’nın bebeğini emzirmeyi reddettiği sahnede, iki annenin ateşin başında söylediği ninnidir:

“Sadece bebek emzirildiğinde meydana gelen ilahi bir sessizlik vardır. Sessizliği sadece bebeklerin hıçkırıkları bozuyor. Ateş sadece beşiği sallayan iki anneyi aydınlatıyor. Onlar da ninnilerine devam ediyorlar:

*Birinci ana. Kuşların ötüşleri sessizleşti,
Esen rüzgârlar dinlendi:
Bu dünyadaki kutsal sessizlik,
Bebeğini emziren ana,
Bebeğini emziren ana.
İkinci ana. Sular sessizce akıyor,
Orman sessizce dinliyor:
Bu dünyadaki kutsal sessizlik
Bebeğini emziren ana,
Bebeğini emziren ana.
Birlikte. Ateş etmesin toplar,
Yanmasın tehlikeli ışıklar,
Bu dünyanın sessizliğe ihtiyacı var.
Bebeğini emziren ana,
Bebeğini emziren ana.” (EVB, s.141)*

“Eldirmişten Elmender” piyesinde ise Elmender karakterinin söylediği türküler ve şiirler piyese ayrı bir hava katar:

*“Alakarga denen, ey asil kuş,
Hangi meşeye konup öttün?
Sen ötmesen de ben öttüm,
Güzel güzel kızlar seçtim.” (EE, s.4)*

Piyesin birinci perdesinden alınan başka bir örnek ise yine Elmender’in yaramaz kişiliğini ortaya koyar:

“Saçık kıvırcık, saçın kıvırcık,

*Kıvırcıklarına rüzgâr üflüyor,
Döne döne yürüyerek,
Kızlar kendini sevdireyor.” (EE, s.5)*

3.9. Tufan Minnullin’in Piyeslerindeki Karakterlerin İncelemesi

3.9.1. Eniler ve Bebiler

Gölfine, “*Eniler ve Bebiler*” piyesinin en olgun kadın karakterlerinden biridir. Yaş olarak da piyeste canlandırılan diğer kadınlardan büyük olan Gölfine, ağırlığını daha ilk perdeden belli eder. On üç çocuk annesi olan Gölfine’nin, eşi Zarifulla ile okuyucuyu/seyirciyi gülümseten diyalogları vardır. Eşi ve çocukları ile birlikte köyde yaşayan Gölfine oldukça mutlu bir hayat sürer. Hem anaç hem de otoriter bir karaktere sahiptir. Otoriter bir karaktere sahip olduğu, eşi Zarifulla ile aralarında geçen diyaloglardan anlaşılır. Anaç karakterli bir kadın olması sebebiyle de odada bulunan diğer anneleri kendi çocuğu gibi görür ve onlara kol kanat gerer. Hayat tecrübelerini paylaşır, yanlışlarını görür ve onları kırmadan söylemeye çalışır, en ufak bir tartışmada orta yolu bulur ve kimsenin kırılıp incinmesini istemez.

Valentina, Anne olmak için tam yedi yıl bekleyen ve en sonunda bir evlat sahibi olan Valentina piyesteki en heyecanlı ve en mutlu kadındır. Aynı zamanda yeni anne olmuş bir kadının yersiz korkularına da sahiptir. Bebeği gayet sağlıklı olmasına rağmen onun için sürekli endişelenir. Oğlunu kendi gözünden bile sakınır. Eşi Saşa ile çok zor günler atlatmışlar, ama bu zor günler onları birbirlerine daha çok bağlamıştır. Birbirlerine olan sevgileri ve aşkları hastane odasının penceresinden yaptıkları kaçak konuşmalardan bile anlaşılır. Hatta Saşa’ya o kadar âşıktır ki oğlunun adını bile Saşa koyar.

Altınçeç, Duygusal, olaylardan çok fazla etkilenen, özgüveni düşük, kendini beğenmeyen ve çirkin olarak tanımlayan ama annelik duygusunu tattığı için de kendini dünyanın en şanslı insanı olarak gören bir karakterdir. Altınçeç’e göre, evren anne olan herkese paha biçilemez bir mutluluk verir. Annelerin asıl görevi de çocuklarına en iyi şekilde bakmak ve şükretmektir.

Dilemma, “*Eniler ve Bebiler*” piyesinde bebeğini emzirmeyi istememesiyle olayları başlatan karakterdir. Dilemma bebeğini emzirmek istemez. Çünkü eğer bir defa bebeğini kucağına alıp emzirirse bebeğinden vazgeçemez. Bu sebeple bebeğini görmeyi bile reddeder. Piyesin en genç ve en toy karakteridir. Yirmi yaşın vermiş olduğu cahil cesareti ile piyesteki herkese kafa tutar. Odada birlikte kaldığı ve kendisinden yaşça büyük olan diğer kadınlarla tartışmalar yaşar. Doktoru Ayzare Ehetovna, hemşiresi Nina, kayınvalidesi Vazıyfa hatta annesiyle bile anlaşamaz. Bu tartışmaların tek sebebi ise Dilemma’nın öz evladını reddetmesidir. Piyesteki herkes bu durumun sebebini anlamaya ve Dilemma’yı bebeğini alması için ikna etmeye çalışır.

Ayzare Ehetovna, Piyesin doktoru, işinde oldukça başarılı, bilgili annelerin her biriyle tek tek ilgilenen, onların dertleriyle dertlenen, duygusal ama aynı zamanda profesyonel bir karakter olarak karşımıza çıkar. Kendisi de piyesteki diğer kadınlar gibi bir annedir.

Nina, Ayzare Ehetovna’nın sağ kolu, on dokuz yaşında gencecik bir hemşiredir. Genç yaşına rağmen oldukça bilgili çalışkan ve disiplinli bir karakterdir.

İsimsiz Kadın, Piyesteki en gizemli karakterdir. Adı, yaşı ve hikâyesi bilinmez. Onun hakkında bilinen tek şey hayatı boyunca çocuk sahibi olamayacağıdır. Bir çocuğu olmadığı için piyeste adı bu şekilde kullanılmıştır. Ayzare Ehetovna ve Nina’nın tüm uyarılarına rağmen, doğum yapan annelerin odasının bulunduğu koridorda gezer. Onların konuşmalarını dinler. Dilemma’nın bebeğini istemediğini duyunca bebeği sahiplenmek ister. Bu konuda Ayzare Ehetovna ve Nina ile sürekli karşı karşıya gelirler.

Vazıyfa, Dilemma’nın kayınvalidesidir. Tipik bir kayınvalide karakteridir. Gelinini sevmez ve istemez. Gelinin oğlu ile olan ilişkisini desteklemez. Hatta torununu almayı bile kabul etmez.

Rimma, Dilemma’nın annesidir. Pasif bir karakterdir. Kızını sever fakat ona sözünü geçiremez. Geçmişte kızıyla yaşadığı sorunlar yüzünden anne-kız birbirinden uzaklaşmışlardır.

Başhekim, Asıl adı Zeytüne Zakirovna’dır. Hastanenin başhekimidir. Doktor Ayzare Ehetovna ile birlikte Dilemma’nın bebeğinin geleceği için birlikte hareket ederler.

3.9.2. Eldirmişten Elmender

Elmender, Eldirmiş köyünün ihtiyarı, köy halkı tarafından çok sevilir. Şakalarıyla herkesi güldürür. Özellikle çocuklar ve gençler ile arası çok iyidir. Bu durumda aslında Elmender'in çok yaşlı olsa da ruhunun hala genç kalabildiğini gösterir. Ailesini çok sever fakat oğlu ve gelini ile problemleri vardır. Eğlenceli kişiliği sayesinde bu durumu çok önemsemediği düşünülse de aslında içten içe üzülmemektedir. Elmender'in doksan yaşına kadar yaşamadaki en büyük etkenler belki de çok çalışkan olması ve eğlenceli bir karaktere sahip olmasıdır. Doksan yaşına rağmen piyesin başlangıcı Elmender'in bahçesindeki çalışmalarını anlatarak başlamaktadır. Piyes boyunca hem Ecel ile uğraşan Elmender bir yandan da ev ve bahçe işlerini aksatmadan çalışmaya devam eder. Elmender, eğlenceli ve hafif hınzır kişiliğinin yanında aynı zamanda saf duygulara sahip bir piyes karakteridir. Hemen hemen çevresindeki herkes Elmender'den bir şekilde etkilenir. Yılların korkunç Ecel'i bile Elmender ile bir süre vakit geçirdikten sonra düşüncelerini değiştirmeye başlar. Hatta Elmender'in o kadar etkisinde kalır ki Azrail'e bile karşı gelir.

Ecel, "*Eldirmişten Elmender*" piyesinin en korkunç karakterlerinden biridir. Bu dünyada vakti dolan insanların canını almakla görevlendirilir. Piyesteki tek görevi ise Eldirmiş köyündeki yaşlı Elmender'in canını almaktır. Fakat işler Ecel'in istediği gibi gitmez. Çünkü Elmender Ecel'in daha önce karşılaşmadığı bir karaktere sahiptir. Karşılaştıkları an Ecel her ne kadar Elmender'in davranışlarına ve konuşmalarına sinirlense de piyesin ilerleyen zamanlarında Elmender'e alışır. Ona zarar vermek istemez. Elmender yerine zaten hasta olan oğlu İskender'in canını almak ister. Çünkü bir görevi vardır ve bunu yerine getirmek zorundadır.

Azrail, "*Eldirmişten Elmender*" piyesinin bir başka korkunç karakteri. Bu dünyaya ait olmayan, soyut-metafizik mekân olarak adlandırdığımız odada yaşar. Bu odada büyük bir dünya haritasından insanları takip eder ve kimin ölmek için vakti geldiğini belirler. Ardından yardımcısı ferişte ve insanların canını almak için görevlendireceği Ecel ile iletişime geçip emirler yağdırır. Piyes boyunca değişmeyen ve yumuşamayan bir karakteri vardır. Emirleri yerine getirilmediği zaman çok sinirlenir. Ferişte ve Ecel'e çok kötü davranır.

Ferişte, Azrail'in yardımcısıdır. Özünde kötü biri değildir. Piyesteki tek görevi Azrail'in isteklerini yerine getirmektir. Azrail'in sekreterliğini yapar. Yanında çalışan Ecel ile arkadaşır. Hatta Ecel, Elmender'in canını almak istemediğini ve onun gibi olmak istediğini

ilk olarak Ferište'ye söyler. Ferište ve Ecel'in dertleştikleri bir sahne bile vardır. Çünkü ikisi de Azrail'in onlara çok kötü davrandığını düşünür ve bu durumdan şikâyetçilerdir.

İskender, Elmender'in oğlu. Umutsuz, karamsar ve isyankâr bir karakter. Bu yönüyle babasıyla asla benzemez. Karısından çok etkilenir. Elmender ile aralarındaki tartışmayı kızıştıran her zaman İskender'in karısıdır. Fakat İskender bunun farkına varmaz. Savaştan yeni döndüğü için psikolojisi bozuktur. Bu kadar karamsar ve umutsuz bir ruh halinde olmasını bu duruma bağlayabiliriz. Tufan Minnullin İskender'i örnek vererek savaşın askerler üzerindeki psikolojisini ele almış.

Ümmiye, Elmender'in gelini, İskender'in eşi. Biraz sıkıntılı bir karakterdir. Çevresindeki kimseyle anlaşılamaz. Özellikle Elmender ile sık sık tartışır. Piyes boyunca evden dışarı çıkmaz. Eşi İskender hasta olduğu için onunla ilgilenir. Torunu Gölfire ile Elmender arasındaki sevgiyi ve bağlılığı biraz kıskanır.

İlsur, Eldirmiş köyünün en küçüklerinden. Elmender'in arkadaşı. Çocukların masumluğunu temsil eden bir karakter. İlsur ve Elmender'in tatlı diyalogları okuyucunun/izleyicinin yüzüne tatlı bir tebessüm kazandırmaktadır.

Mansur, "*Eldirmişten Elmender*" piyesinin delikanlısı. Elmender'in torunu Gölfire ile birbirlerini çok severler. Piyeste bu durumun farkında olan tek kişi ise tabii ki de Elmender. Hatta Elmender bir yandan Ecel ile uğraşırken bir yandan da Mansur ve Gölfire'nin arasını yapmaya çalışır. Birlikte olmalarını çok ister. Neyse ki Elmender bu hayata veda etmeden önce Mansur ve Gölfire'nin ılık bir yaz akşamında birbirlerine aşklarını açıklamalarına şahit olur.

Gölfire, İskender ve Ümmiye'nin torunu. On yedi yaşında gencecik ve çok güzel bir genç kız. Eldirmiş'e anneannesini ve dedesini görmeye gelir. Ama en çok da Elmender'i görmek için can atar. Eldirmiş köyünün delikanlısı Mansur ile aralarında masum bir aşk vardır. Bu aşkın farkında olan tek kişi ise ihtiyar Elmender'dir. Mansur ve Gölfire arasındaki bu tatlı ilişki Elmender'in hoşuna gider. Hatta Mansur ve Gölfire'nin aralarını yapmaya çalışır.

Hemdebanu, Eldirmiş köyü sakinlerinden olan Hemdebanu yetmiş yaşındadır. Elmender, Hemdebanu ile evlenmek istese de Hemdebanu bu evliliğe razı olmamıştır. Çünkü oda Eldirmiş köyündeki herkes gibi Elmender'i bir büyük, bir ağabeyi olarak görür. Onu çok sever ve bu sevgisini her fırsatta dile getirir. Fakat bu sevgi bir büyüğe duyulan sevgiden ibarettir. Bu sebeple Hemdebanu'nun Elmender ile evlenmek gibi bir düşüncesi hiçbir zaman olmamıştır.

4. SONUÇ

Tufan Minnullin, Çağdaş Tatar Tiyatrosunun önemli yapıtaşlarından biridir. Tatar edebiyatına kazandırdığı birbirinden değerli piyesleri ve farklı tarzda eserleri ile hem Tatar tiyatrosunun gelişmesine katkı sağlamış hem de gerek kendi döneminde hem de kendi döneminden sonra gelen sanatçılara önemli bir yol gösterici olmuştur.

Döneminin şartlarına göre eğitilmiş bir ailede dünyaya gelmiştir. Gençlik dönemlerinde yaşadığı tüm zorluklara rağmen eğitiminden ve kendini geliştirmekten asla vazgeçmemiş, örnek bir sanatçı olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra sosyal ve edebi hayattaki baskı azalır. Yazarlar daha rahat bir ortamda eserler üretirler ve Tatar edebiyatı farklı türler ile tanışır. Yazarlar kendi düşüncelerini eserlerine yansıtarak halkı aydınlatma fırsatı bulur. Bu dönemin edebi eserlerinde hak, özgürlük, adalet, kadın, medreselerin ıslahı gibi konular işlenir.

Tufan Minnullinde eserlerinde Tatar halkının sosyal ve siyasi yönlerini eleştirir. Eserlerinde gerçekçi sorunlar üzerinde durur ve bu sorunlara kendi üslubunu kullanarak cevaplar arar. Halkın eğitim seviyesini yükseltmek ister. Tatar gençlerinin eğitilmiş ve kültürlü olması gerektiğini düşünür. Tatar halkının geleceğinin, Tatar gençlerinin elinde olduğuna inanır ve onlara güvenir.

Bu tez çalışmasında incelenilen “*Eniler ve Bebiler*” ve “*Eldirmişten Elmender*” piyeslerinde Tatar halkının saf kültürü başarılı bir şekilde ortaya konmuştur.

Yazarın, “*Eldirmişten Elmender*” adlı piyesi onun en başarılı eserlerinden biridir. Hüzünlü komedi tarzında bir piyestir. Yazar okuyucusunu/izleyicisini aynı anda güldürmeyi ve hüzünlendirmeyi başarmıştır. Tufan Minnullin piyeste özellikle aile hayatı ve arkadaşlık ilişkileri gibi konulara değinmiştir. Minnullin piyeste felsefi ve psikolojik konuları okuyucuyu/seyirciyi bunaltmadan hatta yeri geldiğinde güldürerek işlemiştir. Her ne kadar daha çok komedi özelliği baskın olsa da piyeste üzerinde düşünülmesi gereken ciddi konular da vardır. Soyut kavramlar başarılı bir şekilde somutlaştırılmıştır. Bu piyeste yazar birçok tekniği harmanlayarak başarılı bir şekilde ortaya koymuş ve Tatar edebiyatına kazandırmıştır.

“*Eniler ve Bebiler*” adlı piyes daha çok dram özelliği ile dikkat çeken bir piyestir. Bebeğini istemeyen bir anne ve hayatı boyunca çocuk sahibi olamayacak bir kadın etrafında şekillenen piyes, hayatın gerçeklerini acı bir şekilde gözler önüne serer. Yazarın her iki piyesinden de çıkarılacak çok önemli dersler vardır. Zaten Tufan Minnullin’in de amacı budur. Eserleri üzerinden okuyucularına/izleyicilerine hayat dersleri vermek ve onları bilinçlendirmek.

Tufan Minnullin, karakterlerini genellikle gerçek hayattan hatta yaşadığı çevreden seçer. Yazar kendi düşüncelerini ve Tatar halkını anlatmak için karakterlerini kullanarak oldukça başarılı eserler ortaya koymuştur. Kullandığı dil herkesin anlayabileceği, sade ve günlük dildir. Bunun yanı sıra edebi sanatlardan da faydalanır. Yazarın incelemeye çalıştığımız eserlerinde betimlemeler oldukça başarılıdır. Realist bir yazar olan Tufan Minnullin’in bu yönü betimlemelerine de yansır. Sanki eseri izliyormuşuz gibi, anlattığı karakterin her hareketi zihnimizde canlanır

Tufan Minnullin’in kendine has tarzı Tatar yazarları üzerinde etkili olmuş, kendisinde önceki ve sonraki nesli etkisi altına almayı başarmıştır.

Çağdaş Tatar Tiyatrosu, geçmişten günümüze uzanan edebi eserler ile dolu zengin bir köprü görevi görmektedir. Yazarlar toplumda meydana gelen değişimleri başarılı bir şekilde eserlerinde işlemeye devam etmektedirler.

Sonuç olarak denilebilir ki Tufan Minnullin, kırktan fazla piyesi ve edebiyata kazandırdığı farklı türlerdeki eserleriyle Çağdaş Tatar Tiyatrosunun en önemli yapı taşlarından biridir. Tufan Minnullin’in eserlerinde Tatar halkının tüm acılarını, sevinçlerini, mücadelelerini bulmak mümkündür.

Çalışmada Tufan Minnullin’in önemli iki piyesi değerlendirilmiştir. Bu çalışma Tatar edebiyatı üzerinde çalışmak isteyen araştırmacılar için önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Bayram, A. ve G. Stoletneya. (2006). Rusça Modern Sözlük, Rusça-Türkçe/Türkçe-Rusça, Fono Yayınları Sözlük Dizisi, İstanbul.
- Buran, A. ve E. Alkaya. (2013). *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Buran, A. ve E. Alkaya. (2014). *Çağdaş Türk Yazı Dilleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Buttanrı, M. (2011). *Çeşitli Yönleriyle Tiyatro*, Eskişehir Osmangazi Yayınları, Eskişehir.
- Çalışkan, S. (2020). Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyet’inde Propaganda Posterleri Üzerinden Stalin’in Liderlik Kültünün İnşası, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı 2.
- Çamurdan, E. (2015). *Tanzimat Dönemi Türk Tiyatrosu*, Habitus Yayınları, İstanbul.
- Çetin, N. (2009). *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap Yayınevi, Ankara.
- Ehmedullın A.G., F.G. Galınullın, T.H. Galınullın, F.E. Ganıe, N.G. Vayuzıev. (2005). *Edebiyat*, Megarif Yayınevi, Kazan.
- Ehmetyanov, R., R. Möhemmetdinov, F. Nurieva ve F. Ganiev. Türkçe-Tatarca Sözlük, Akt: M. Öner. (2014). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ganieva, F., R. Yarullina, A. Sammarova. (2007). *Tatar Oyun Yazarları*, Kazan Tataristan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- İbrahimova. (2001). *Tatar Edebiyatı Tarihi*, Rannur Yayınevi, Kazan.
- Kamalieva, A. (2009). *Romantik Milliyetçi Ayaz İshaki*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Kamalieva, A. (2009). Çağdaş Tatar Tiyatro Yazarlarından Tufan Minnullin’in Piyeslerine Genel Bir Bakış, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Sayı 4.
- Kamalieva, A. (2010). Çağdaş Tatar Şiirinde İdeolojik Yaklaşımların Tükenişi ve Hasan Tufan, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 184.
- Kamalieva, A. (2011). Musa Celil’in Moabit Defterleri Üzerine Bir İnceleme, *Erdem Dergisi*, Sayı 60.
- Kamalieva, A. (2020). Tatar Edebiyatında İkinci Dünya Savaşı’nın Yansımaları (1940-1950’li Yıllar), *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 184.
- Minnullin, T. (1985). *Әниләр һәм бәбиләр (Eniler hem Bebiler)*, Kazan Utları, Kazan.
- Minnullin, T. (2021). *Piyesler*, Tataristan Kitap Neşriyatı, Kazan.

- Mostafin, R., R. Davutov. (1997). Repressiya Kurbanı Tatar Yazarlar, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 3.
- Muzafarov, R., N. Muzafarov. (2018). Kırım Tatar Türkçesi-Türkiye Türkçesi-Rusça Sözlük, Akt: N. Seyityahya (Seytyagyayev) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Nutku, Ö. (2013). *Dram Sanatı Tiyatroya Giriş*, Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- Oflazoğlu, A.T. (2001). *Mutlak Avcıları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Öner, M. (2015). Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özkan, N. (1997). *Türk Dünyası (Nüfus, Sosyal Yapı, Dil, Edebiyat)*, Geçit Yayınları, Kayseri.
- Şener, S. (1971). *Çağdaş Türk Tiyatrosunda İnsan*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Şener, S. (1972). *Türk Tiyatrosu*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Şener, S. (2010). *Tiyatroda Yaşam-Oyun İlişkisi*, Dost Kitabevi, Ankara.
- Şen, C. (2023). *Dramatik Türlerde Anlatıcı*, Çizgi Kitabevi,
- Şirin, H. (2003). Tatar Kazak Yazarı İbrahim Salahov'un (1911-1988) Trajik Hayatı, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 15.
- Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü, "İdil Bulgar Türkleri", Akçağ Yayınları, Ankara 2015.
- Url-1, (2023), İbrahim Türkoğlu, Tatar Edebiyatı ,https://www.academia.edu/5934483/Tatar_Edebiyat%C4%B1_D%C4%B0A_cilt_41_sayfa_509_511 (1.10.2023)
- Url-2, (2011), İbrahim Güner, Tataristan <https://islamansiklopedisi.org.tr/tataristan&lang=en> (04.05.2023)
- Url-3, (1970), Metin And, Tiyatroda Açık Biçim ve Türk Tiyatrosu Bakımından Önemi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118413> (05.06.2023)
- Url-4, (1935), Tufan Minnullin, Eldermeştin Elmender, <https://paperzz.com/doc/5081555/tufan-mi%C3%B1nullin---e> (22.04.2022)
- Yarullına, R. (2007). Doğumunun 120. Yılında Büyük Tatar Yazarı Alimcan İbrahimov, *Türk Dünyası Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı 23.
- Yarullına, R. (2022). XX. Yüzyıl Başı Tatar Dram Türü Üzerine Bir İnceleme, *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2.
- Zarıpova Çetin, Ç. (2006). Tatar Edebiyatının Gelişimi, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-dergisi*, Sayı 9.

Zarıpova Çetin, Ç. (2008). Kazan Tatarlarında Giyim Kuşam Kültürü, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Volume 1/2 Winter.

Zarıpova Çetin, Ç. (2018). “*Tatar Edebiyatı*” *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatları El Kitabı*, Kesit Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Tufan Minnullin'in “Eniler Ve Bebiler”, “Eldirmişten Elmender” Piyeslerine Ait Görseller

(<http://diary-culture.ru/upload/blogs/c47a85bc353b5976f308a5981aefd38f.jpg>)

(<http://diary-culture.ru/upload/blogs/3807fea0297e84b6bad64fb723e3e8e9.jpg>)

(<https://saby-rt.ru/images/uploads/news/2019/12/5/211c2f38f893f64ab85018997f4a7fec.jpg>)

(<http://diary-culture.ru/upload/blogs/124b07b4345836af395a76f22672e782.jpg>)

(<https://kukmor-rt.ru/images/uploads/news/2019/12/19/0584ace5cd7ddd5390ee108c4487c7c2.jpg>)

(http://театрсалават.рф/images/article_slider/starik_izderevni/STARIKK.jpg)

(<https://cdn.culture.ru/images/2eeaf53c-1053-5b39-94a9-da6f5a2f2c88>)

(http://театрсалават.рф/images/article_slider/starik_izderevni/STARIK.jpg)

Ek 2. Tufan Minnullin'in “Eniler ve Bebiler” Piyesinin Türkiye Türkçesine Aktarımı

ANNELER VE BEBEKLER

(Dramatik Hikâye)

İki Perdeli

Ana,
Büyük isim,
Anne olmak için yeterli olan nedir?

И. Такмау

Danışman Doktorlar: Mingalieva Peysen, Minpeahtemovna Jepeeve, Peniza Şakirovna

KATILIMCILAR

Gölfine- 45 yaşında.

Valentina- 30 Yaşında.

Altınçeç- 32 yaşında.

Dilemma- 20 yaşında.

Başhekim- Yaşlı bir kadın.

Ayzare Ehetovna- Oda doktoru, 50 yaşlarında.

Nina- Hemşire, 19 yaşında.

İsimsiz Kadın- 30 yaşlarında.

Vazıyfa- Dilemma'nın kayınvalidesi.

Rimma- Dilemma'nın annesi.

Çocuklarını beşikte sallayan iki anne. Keşke daha fazla çocuk sahibi olabilseydik.

Olay, günümüzde şehirdeki doğum hastanelerinden birinde geçiyor.

Birinci Perde

Doğum hastanesinde, doğum yapan annelerin odası. Koridorun bir kısmı ve doktorun odası görünüyor. Etraf bembeyaz. Beyazlık, tıp biliminde kabul edilen hijyen işareti olmakla birlikte ışığın da sembolüdür. Aydınlık dünyaya günahsız bebeklerin geldiği yer. İnsanın doğduğu yer. Sahnenin iki yanında iki beşik asılı. Beyaz zeminin üzerindeki beşikler çeşitli renkleriyle ve süslü yapılarıyla dikkat çekiyorlar. İki beşiğin yanında iki anne oturuyor. Hikâyeye katılanlardan farklı olarak, annelerin giysileri tıpkı beşiklerin deseni gibi süslü ve çiçekli. Diğerlerinin kıyafetleri elbette beyaz renkte. Perde açıldığında, beşiklerin yanındaki iki anne beşik ninnisini söylüyor ve beşiklerini sallıyorlar.

*Elli belli belliem*¹⁶

Uyu, çocuğum, annem

Tatlım, uyu, bebeğim

Nöbet tutuyor annen

Elli belli, belli beç,

Elli-belli, belli beç

Birinci anne, uyu, oğlum, kahramanım.

İkinci anne, uyu, kızım, güzelim.

İkisi birlikte, uyu, benim bir tanem.

Çiçek gibi gül gibi

Elli belli, belli beç,

Elli belli, belli beç

Yüreğimin parçası,

İki gözümün karası,

Aşkımın kaynağı

Gönlümün ışığı

Elli belli, belli beç,

Elli belli, belli beç

İki anne ninniye mırıldanarak devam ediyor. Bu ninni ile annelerin odası aydınlanıyor. Vakit sabah. Anneler uykularından uyanıp yıkanıp kıyafetlerini giyip bebeklerini emzirmek için bekliyorlar. Altınçeç ile Valentina yataklarında oturuyor. Dilemma yatıyor. Gölfine ayakta.

¹⁶ Tatar Türkçesinde bebeklere ninni ünlemi olarak kullanılıyor.

Gölfine- (Dilemma'nın yatağının yanına gelir.) Kalk haydi, kızım, kalk. Senin yaşında bu kadar uzun süre uyumak uygun değil. (Dilemma kıvrılıp yatar.) Çok şımarık bir ailede büyüdün, muhtemelen hayatın çok zor olacak. (Altınçeç'in yanına gelir.) Nasılsın Altınçeç?

Altınçeç- İyiyim.

Gölfine- İsmi çok güzel.

Altınçeç- Ben güzel değilim, öyle mi?

Gölfine- Çirkin değilsin, Altınçeç. Güzellik sadece düğünde gerekli. Sen kendi güzelliğini buldun. Çocuğunuz var. Güzellik böyle olur, Altınçeç aynalaem?

Altınçeç- Bizim dilimizi biliyor musun?

Gölfine- Kazakça mı? Bilmiyorum, Çimkent'e misafirlige gittiğimizde oradaki Kazak bir abladan duydum. Çok güzel bir söz-aynalaem. Güzel kelimeleri severim, Altınçeç... Sana bir tavsiye vereyim mi, Altınçeç? Sen her zaman gülümse, gülümsediğinde çok güzel oluyorsun. Çirkinsin diyenlere inanma, çok tatlısın, çok güzelsin sen, aynalaem.

Altınçeç- (Gülümseyerek). Teşekkür ederim.

Gölfine- (Yatağında ağlayan Valentina'nın yanına gelir.) Ne oldu, Valentina, niye ağlıyorsun?

Valentina- Korkuyorum.

Gölfine- Neden?

Valentina- Eğer benim sütüm yetmezse? Bebeğim açlıktan ölürse, hayır o ölürse ben de yaşamayacağım. O benim son umudum.

Gölfine- (Gülüp). Dur, deli. Neden ağlıyorsun? Doğumdan kolayca kurtulduğun için sevinmelisin. Ağlayarak çocuk büyütemezsin canım. Gül ki, çocuğun da senden gülmeyi öğrensın.

Valentina- Göğüslerime bak, çok küçükler. Sütüm bebeğime nasıl yetsin?

Gölfine- Öyle deme Valentina, dur nazar değmesin. Bu memeler ile çocuğunu emzirebilirsin. Ben ilk çocuğumu doğurduğumda hiç yoktu, öyle emzirdim. Sadece izleri vardı. Evlendiğimiz ilk geceyi hatırlıyorum, eşim Zarifulla benim göğüslerimi tutmaya çalışıyordu. Ama bir türlü tutamıyordu. İşte buradalar, Valentina canım ben bu memeler ile

on bir tane çocuk emzirip büyüttüm. On ikincisi ise yolda, kavuşmamıza çok az kaldı. Oğullarım Gazinur ve Gafiyatullin gibi, kızlarım ise Galiyabanu kadar değildir. Onları bölge hastanesinde doğurdum. On ikinci çocuğumu daha hızlı kucağıma alabilmek için, Kazan hastanesine geldim. Zarifulla, beni kabul etmeyeceklerini çünkü burada kaydımın olmadığını söyledi. Ben de ona acele etmemesini söyledim ve kardeşlerimin yanına geldim. Doğum sancılarım başlayınca ambulansı aradılar. Onlar da ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Ama doğum yapan bir kadını geri çeviremezlerdi.

Dilemma- Biraz sessiz olun!

Gölfine- Ne dedin kardeşim?

Dilemma- Çok fazla konuşuyorsunuz!

Gölfine- (Dilemma'nın yanına gelip). Zarifulla'da bunun için beni azarlıyordu. Ne yapalım yani? Senin gibi birbirimize sırtımızı dönüp yatsak da hoş olmaz. (Altınçeç'e) Öyle değil mi, aynalaem?

Altınçeç- Evet.

Gölfine- (Altınçeç'in yanına gelip). Kazan'da mı oturuyorsun, Altınçeç?

Altınçeç- Yok, Ulba'da.

Gölfine- Ulba mı? Nerede?

Altınçeç- Kazakistan'da.

Gölfine- Buraya neden geldin?

Altınçeç- Tesadüfen geldim. Moskova'ya kız kardeşlerimin yanına gidiyordum.

Gölfine- Eşin biliyor mu senin burada doğum yaptığını?

Altınçeç- Hayır, bilmiyor.

Gölfine- Eşine mutlaka haber ver, Kazan'da kardeşlerin var mı?

Altınçeç- Yok.

Gölfine- Kaçınıcı çocuğun?

Altınçeç- Birinci.

Gölfine- Kaç yaşındasın?

Altınçeç- Otuz iki.

Gölfine- Geç mi evlendin?

Altınçeç- Evet, geç evlendim. Çok çirkin olduğum için beni isteyen olmadı.

Gölfine- Öyle söyleme, öyle konuşma. Doğum yapan bir kadın çirkin olmaz. İkinci kere bu dediğini tekrarlama Altınçeç, lütfen.

Altınçeç- Kızım da çirkin olur mu? Çocuğumun erkek olmasını isterdim.

Gölfine- Şimdi erkek çocuk ile kız çocuk arasında bir fark yok. Bütün bebekler kendi şansları ile doğuyorlar. Bak bana, on iki tane çocuğum var, on iki. Çok fazla değil mi?

Valentina- Çok değil, Gulya abla. Ben yirmi tane çocuk doğurmak isterdim.

Gölfine- Yirmi tane çocuğa bir kadının sabrı yetse de ömrü yetmez Valentina. Kadınların ömrü kısadır.

Valentina- Biz yedi yıl bekledik. Ah bilseniz... Saşa, ben, Saşa'nın ailesi, benim ailem, hepimiz bekledik. Gitmediğimiz hastane, görünmediğimiz doktor kalmadı. Yedi yıl! Saşa ile birlikte söylenen hiçbir sözü duymadık. Nasıl koruduk biz onu Gulya abla!

Gölfine- Bu yüzden büyük doğdu.

Valentina- Üç kilo altı yüz elli gram.

Gölfine- Doktorlar iri doğan bebekleri sevmezler.

Valentina- Yaşayacak mı? Ah, korkuyorum... Biliyorsunuz korktuğumu. Yaşayacak mı Gulya abla?

Gölfine- Eğer davet edersen buradaki kızlar ile toplanıp oğlunun düğününe geleceğiz.

Valentina- Çağırırım, Gulya abla, hepinizi de çağırırım. Ah, kızlar! Kızlar! Bilmiyorsunuz sevincimi, bilmiyorsunuz mutluluğumu! Beni ancak yedi yıl bebek bekleyen bir kadın anlar. Bir çocuğum var benim, oğlum var! İsmi Saşa olacak. Babası da Saşa, oğlum da Saşa! Aleksandr Aleksandroviç. Ah ne çok seviyorum onun babasını kızlar. Onu ne kadar sevdiğimi tahmin bile edemezsiniz!

Gölfine- Bizim de eşimiz var. Eğer sevmeseydik ondan on iki çocuk doğurmazdık.

Kapıya İsimsiz bir kadın yaklaşır ve konuşulanları dinler.

Valentina- Siz şanslısınız, Gulya abla. On iki çocuğunuz var.

Gölfine- Bizim neslimiz böyle. Zarifulla'nın rüzgârı değse hamile kalırım. Sadece Kazan'da yaşayan kız kardeşimizin bir tane çocuğu var.

Valentina- Ah, beni de göreceksiniz Gulya abla...

Gölfine- Olur, olur... Bir kere açıldığında olur, Valentina. Çok güzel isim, Valentina. Ama Valentina bana Gulya deme, olur mu? Benim adımlı söyle tamam mı?

Valentina- Söylemesi çok zor, Gulya abla.

Gölfine- Hiç de zor değil. Göl-fi-ne. Göl, göl, göl. Çiçek, çiçek... Çiçeği biliyor musun? İşte bu kadar. Gölfine.

Valentina- Gulfina, Gulfina abla.

Gölfine-İşte bu kadar, sakın yine unutma. Gölfine böyle söylenir, biraz zor isimler bunlar. Konuşa konuşa alışırsın. Savaş zamanında bizim köye tahliye edilenler geldi. Bize de bir aile yerleşti. Ben onları çok az hatırlıyorum. Annem hep anlatırdı. Birbirimize çok çabuk alışmışız. Konuşmayı da öğrenmişim. Sadece büyükbabamın ismini söylerken zorlanıyordum. Kendimce Samet Babay diyordum Tam iki ay boyunca çalışmışım. En sonunda öğrenmişim. Heceleri yavaş bir şekilde söyleyebilirsin ama hızlıca telaffuz edemezsin. Söyleyebilir misin, Valentina? Sa-mu-il So-lo-mo-no-viç.

Valentina- Samuil Solomonoviç.

Gölfine- Sizin diliniz bu isimlerle uyumlu. Her halkın kendi dili var. Hepsi de güzel. Valentina, sevgilim, tatlım, şu sözlerin güzelliğine bak. Valentina canım, demek de çok güzel.

Dilemma- Tanrı aşkına!

Gölfine- Susuyorum, susuyorum, kardeşim, sinirlenme, lütfen... Senin adın ne? (Dilemma'ya seslenerek.) Kazan Doğum Hastanesinde üçüncü çocuğumu doğurduğumda, Malaevka köyünden bir kadınla aynı yatakta yatıyorduk. Onunla birlikte konuşup rahatlıyorduk. (Kapıda İsimsiz Kadını görür ve yanına gider.) Öylece durmuş bizi izliyorsun. Ne içeri giriyorsun ne de gidiyorsun. Ya girip oturun ya da...

Kadın- Benim oraya girmem yasak.

Gölfine- Neden yasak olsun? Burada hepimiz eşitiz.

Kadın- Ben başka bölümden geliyorum.

Gölfine- Hangi bölümden geliyorsun? Bizde bulaşıcı hastalıklar yatmıyor. Senin odan nerede?

Kadın- Üstte.

Gölfine- Orada kimler yatıyor?

Kadın- Benim gibi olanlar.

Gölfine- Senin gibi olanlar mı?

Kadın- Çocuğu olmayan kadınlar!

Gölfine- Çocuğun olmuyor mu? Sana söylüyorum... Üzülme. Çocuklardan kim hayır görmüş ki? Acı çekerek büyütüyorsun da büyütüyorsun... Bizim komşumuz Hatice ablanın çocukları onu bırakıp gitti. Adreslerini de bilmiyoruz.

Koridordan Ayzare Ehetovna gelir.

Ayzare- (İsimsiz Kadına). Siz hala burada mısınız? Son kez uyarıyorum, eğer bir daha bu odaya girerseniz...

Kadın- Gidiyorum, gidiyorum... (Gözden kaybolur.)

Ayzare- (Gölfine'ye) Burada ne yapıyorsunuz? Odalarınıza girin!

Gölfine- Çocuğunun olmayacağını söylüyor.

Ayzare- Olmazsa, siz mi ona çocuk bulup vereceksiniz?

Gölfine- O kadının teselliye ihtiyacı vardı.

Ayzare- Teselli etmek... Yatın yerlerinize. (Odalarına girerler.)

Gölfine- (Ayzare'yi takip eder.) Siz bir doktorsunuz, böyle konuşmak size yakışmıyor.

Ayzare- Onların buraya girmelerine izin verilmiyor, anlıyor musunuz? Sizin de herhangi bir yere gitmeniz yasak.

Gölfine- Kötü bir haldeydi. Böyle olmaz, böyle olmaz. Onun ağır bir kederi var. Ruhu yaralanmış. Konuşup rahatlaması gerek.

Ayzare- Buradan çıktığınızda özgürce konuşursunuz.

Gölfine- Onu ne zaman görürüm ben?

Ayzare- Sakin olun. O kadına siz de biz de yardım edemeyiz. Bundan on yıl önce kürtaj yaptırdı, ilk çocuğuna. Bundan sonra başka çocuğu olmadı. O zamanlar doktorlarını dinlemedi. Şimdi iyi bir durumda. Biz ne yapabiliriz? Kolunuzu verin. (Gölfine'nin nabzını dinledikten sonra) İyi. Ama yine de çok fazla yürümeyin. (Valentina'nın yanına gelip.) Ya sizin durumunuz nasıl?

Gölfine- Korkuyor.

Ayzare- (Valentina'ya) Neden

Valentina- Sütüm yeter mi?

Ayzare- Yetmezse söylerler. Endişelenmeyin. Hepiniz iyi olacaksınız. (Dilemma'nın yanına gelip.) Bugün hiç yürüdünüz mü?

Dilemma- Hayır.

Ayzare- Biraz yürümeniz gerekli.

Dilemma- Yürümek bana iyi gelmiyor.

Ayzare- Neden?

Dilemma- Siz doktorsunuz, bilmelisiniz. Koca bir göbeğimin olmasını istemiyorum.

Ayzare- Çok biliyorsunuz siz! (Gölfine'yi göstererek) Şu kız kardeşe bakın, on iki çocuk anası, fidan gibi incecik.

Gölfine- Bizim yağ depolayıp, yatmaya vaktimiz yok!

Dilemma- Onlara söyleyin. Benim iyileşmeye ve dinlenmeye ihtiyacım var. Burası pazar yeri değil!

Ayzare- (Kadınlara) Neden bu kadar gürültü çıkarıyorsunuz?

Valentina- Kim gürültü çıkarıyor? Biz mi? Biz sadece konuşuyoruz, Ayzare Ehetovna.

Ayzare- Daha yavaş konuşmalısınız.

Gölfine- (Valentina'ya yavaşça) Sinek gibi vızıldamamızı istiyor herhalde.

Ayzare- (Altınçeç'in yanına gelip.) Siz nasılsınız?

Altınçeç- İyiyim.

Ayzare- Aferin. Yürümek için acele etmeyin, sizin için erken.

Altınçeç- Kızlar babalarına mı benziyorlar, yoksa annelerine mi benziyorlar?

Ayzare- Siz kime benzemelerini isterdiniz?

Altınçeç- Bana benzemesinler. Ben çirkinim, görüyorsunuz.

Ayzare- Bunu size kim söyledi?

Altınçeç- Benim yanıma şimdiye kadar hiçbir erkek yaklaşmadı.

Ayzare- Demek ki salaklar.

Gölfine- Bende öyle söyledim. Erkeklerle niçin ihtiyacın olsun, kocan varken...

Ayzare- (Gölfine'ye) Oturun yerinize. Her yere yetişiyorsunuz, her şeyi görüyorsunuz, her şeyi duyuyorsunuz.

Gölfine- Kazandaki ilçe hastanesinde çok daha iyi vakit geçirmiştım.

Dışarıdan erkek sesleri duyulur.

Valentina- (Pencereye çıkıp bağırmaya başlar.) Saşa! Saşenka! Benim! Benim! Tanıdın mı beni? Efendim? İyiyim. Endişelenme, Saşenka.

Ayzare- (Valentina'nın yanına gelir.) Şimdi düşeceksin!

Valentina- Doktor... Ayzare Ehetovna... Lütfen, Lütfen... Saşa geldi. Saşenka... Tek bir sözüm var... (Başını pencereye uzatıp.) Saşa... Beni seviyor musun, Saşa?

Ayzare- Ne söylediğini anlıyor musun?

Valentina- (Pencereden iner.) Anlıyorum, doktor, anlıyorum. (Ayzare Ehetovna'ya sarılıp.) Ah bilseydiniz doktor bilseydiniz. Bizim bahçemiz var. Ayzare Ehetovna, çiçeklerimiz var. Size çiçekler getireceğim. Hepinize de hepinize de...

Ayzare- İyi, iyi... Getirirsin. Sakin olun. Sakin olmanız gerek, çocuklarınızı emzireceksiniz.

Valentina- Tamam, tamam doktor. Ne söylerseniz yapacağım. (Yatağına gidip oturur.)

Ayzare- Kıymetli anneler, pencere erkekler ile konuşmak için tasarlanmamıştır. Eğer bir daha böyle davranırsanız, sizin için iyi olmaz. Evlerinize döndüğünüzde konuşursunuz. Anlaşıldı mı?

Valentina- Anlaşıldı, doktor, anlaşıldı.

Gölfine- Eve döndüğümüzde erkekler ile konuşmaya vaktimiz olacak mı?

Ayzare- Haydi, tamam... Lütfen, yavaş! (Odadan çıkar.)

Çocukların ağlaması duyulur. Hemşire Nina bebek arabasını sürerek odaya girer.

Nina- Haydi bakalım. Alın bebeklerinizi. Sadece sabır, sabır... Acele etmeden. (Çocuklarını annelerine verir. Valentina'ya) Çocuk öyle tutulmaz. Ben sana göstereyim.

Valentina- Ya düşerse?

Nina- Düşmez. İşte kardeşine bak! (Altınçeç'e) Önce bebeğini doyurmalısın, ne arıyorsun onun yüzünde? Hepsinin yüzü aynı renkte!

Valentina- Benimkinin değil...

Nina- Konuşmayın! (Dilemma'ya) Neden emzirmiyorsun?

Dilemma- Emzireceğim, endişelenme.

Nina-Ben endişelenmek için eğitildim. (Bebek arabasını sürerek odadan çıkar.)

Sadece bebek emzirildiğinde meydana gelen ilahi bir sessizlik vardır. Sessizliği sadece bebeklerin hıçkırıkları bozuyor. Ateş sadece beşiği sallayan iki anneyi aydınlatıyor. Onlar da ninnilerine devam ediyorlar:

Birinci ana. Kuşların ötüşleri sessizleşti,

Esen rüzgârlar dinlendi:

Bu dünyadaki kutsal sessizlik,

Bebeğini emziren ana,

Bebeğini emziren ana.

İkinci ana. Sular sessizce akıyor,

Orman sessizce dinliyor:

Bu dünyadaki kutsal sessizlik

Bebeğini emziren ana,

Bebeğini emziren ana.

*Birlikte. Ateş etmesin toplar,
Yanmasın tehlikeli ışıklar,
Bu dünyanın sessizliğe ihtiyacı var.
Bebeğini emziren ana,
Bebeğini emziren ana.*

Ninninin son satırlarında Hemşire Nina karınları doyan ve uyuyakalan bebekler ile birlikte dışarı çıkar. Odanın içi ve koridor aydınlanır.

Gölfine- Muhtemelen, bebeğim çok inatçı olacak.

Valentina- Nereden biliyorsun, Gulfine abla?

Gölfine- Bilmiyorum... Ben onların hangisinin nasıl olduğunu henüz karnımdalarken biliyorum. Nurislam'ım hiç kıpırdamadı, şimdi de uyumayı seviyor. Alfiya'm her zaman tekme atıyordu, şimdi de üstünde yorgan durmuyor. Ferite'm kıpırdıyordu da kıpırdıyordu, hala yerinde duramıyor, kıvranıp duruyor.

Altınçeç- Kızım bana benzemiyor. Ablasına benziyor. Çok güzel. Ona hayran olmayacak erkek yok.

Valentina- Benimki tam olarak kayınvalidem. (Ses duyunca aniden pencereye atladı.) Oh, kızlar gelin, gelin. Benimkiler. (Pencereye tırmanıp çığlık atar.) Anne! Merhaba anne. Merhaba Antonia, Sergevna! (Kadınlara bakıp.) Kayınvalidem. (Sokaktakilere) Endişelenmeyiniz! Ah, ne hoş. Aldım, hepsini de aldım. Antonia Sergevna torununuz size benziyor. Gerçekten! Efendim? Hayır, hayır iyiyim. Saşa'yı aç yürütmeyin olur mu? Saşa sana iyi bakıyorlar mı? Sakın aç kalma, Saşa!

Gölfine- (Valentina'nın eteğinden tutup.) Valentina, sor bakalım bizimkiler orada mı? Zarifulla görünüyor mu?

Valentina- Gulya abla... Saşa, Zarifulla orada mı? Gulya ablanın kocası.

Gölfine- Gölfine de Valentina, Gulya deme. Zarifulla anlamaz şimdi.

Valentina- Saşa, Gölfine ablanın kocası oradaysa, Gölfine ablanın onu aradığını söyle. Tamam mı? (Gölfine'ye) Nasıl biri, Gölfine abla?

Gölfine- Köylü bir adam nasıl tanıtılır ki? Siyah saçları var. Bıyığı var. Burnunun sol kanadında küçük bir ben var. Sağ kolunu sallayarak yürüyor. Kırpikleri uzun. Orta boylu. Ne giyindiğini bilmiyorum

Valentina- Saşa, dikkatlice dinle. Siyah saçlı, burnunda beni var, uzun kirpikli, orta boylu, sağ kolunu sallayarak yürüyor. Anladın mı? Anladın mı? Saşenka? Bulursan, bu pencereye getir. Senin olduğun yere gelsin. (Aniden Gölfine'ye dönüp.) Gölfine abla! Bak, şu gelen değil mi?

Gölfine- (Pencereden bakar.) Evet, o. (Valentina'nın yanına çıkar. İkisi birbirleriyle konuşur.)

Valentina- Saşa... Saşa... Yapma. İşte kendisi burada.

Gölfine- Zarif, neden yürüyorsun? Efendim? Eğer buraya yürüyerek gelirsen köyde işlerin biter mi? Ne dedin? Bir şey anlatıyor bana. Neden işleri bıraktın? Çantayı getirdin mi? Çocuklar nasıl?

Valentina- Saşa! Anne! Çiçekler getirin. Çok fazla çiçek getirin. Efendim? Yakında... Her şeyin yolunda olduğunu söyleyeceğim.

Gölfine- Zarifulla beni duyuyor musun? Gölsine ineği sağarken sende yanında dur, ineğin alışkanlıklarını biliyorsun. Ayrat'tan mektup yok mu? Aydar'a dikkat et, suya girecekse dikkatli girsin. Kazları geri vermeyi unutma.

Valentina- Saşa... Beyaz gömleğim gardiobun altında. Bizi almaya geldiğinizde kravatını da tak.

Gölfine- Zarifulla, Zarifulla... Geri dön, buralarda oylanma, laf etmesinler. Hasata henüz başlamadınız mı? Biçerdöveri dikkatli kullan. Geçen sene üç gün boyunca biçerdöverin tamiriyle uğraştın.

Valentina- Antonia Sergeevna!

Gölfine- Zarifulla dört gün sonra çıkıyorum. Sen gelme, ben gelirim.

Valentina- Anne!

Gölfine- Zarifulla, dur nereye koşuyorsun?

Valentina- Anne!

Gölfine- Zarifulla!

Hemşire Nina girer.

Nina- Siz, çabuk aşağı inin!

Gölfine- Pekâlâ, git şimdi, git Zarifulla. (Pencereden iner, pencereyi kapatıp oturur.)

Nina- Kime söylüyorum? (Valentina'nın eteğini çeker.)

Valentina- Saşa... Anne... Antonia Sergeevna! Hoş çakalın! (Pencereden iner.)

Nina- Açık pencerenin yanında durup, göğüslerinizi üşütüyorsunuz... Çocuk değilsiniz, size söylenenleri dinlemeniz gerek. Bunları doktora söyleyeceğim.

Gölfine- Doktor zaten biliyor. Ben üşümüyorum, kardeşim.

Nina- Son kez uyarıyorum.

Valentina- Lütfen, özür dileriz.

Nina- (Dilemma'nın yanına gelip.) Neden çocuğunu emzirmedi?

Dilemma- Emzirmediğimi nereden biliyorsunuz?

Nina- Bilmeseydim, burada çalışmazdım. Neden emzirmedi?

Dilemma- Neden benimle bu şekilde konuşuyorsun?

Nina- Normal bir şekilde konuşuyorum. Çocuğunu emzirmedi, sebebini öğrenmem gerek.

Dilemma- Göğüslerim ağrıyor.

Nina- Doktor biliyor mu? Neden söylemiyorsun? (Dilemma cevap vermez.) İyi. Ben şimdi doktora söylemeye gidiyorum. (Nina gider.)

Gölfine- Kardeşim, onlarla daha kibar konuşmalısın. Onlar senin bebeğine bakıyorlar. Meme uçların mı çatladı? Çocuğunu doğurana kadar ne yapacağını bilemezsin. Memelerine masaj yapman gerek. Kimsin sen, kardeşim? Büyük bir patronun çocuğu falan mı? Bizi neden görmezden geliyorsun?

Valentina- Hepimiz burada anneyiz.

Gölfine- Valentina haklı, burada hepimiz eşitiz. Eğer konuşursan bizde senin karşında gülelim o zaman, böyle olmaz.

Dilemma- Konuşman bitti mi?

Gölfine- Henüz değil.

Ayzare Ehetovna ile Nina girer.

Nina- Kontrol ettim, Ayzare Ehetovna, çocuğunu emzirmede.

Ayzare- (Dilemma'ya) Göğüslerinizi gösterin. (Yatağa eğilip Dilemma'nın göğüslerine bakar.) İkisi de normal. Nasıl ağrıyorlar? Emzirirken mi? Her zaman mı?

Dilemma- Her zaman.

Ayzare- Tekrar bakalım.

Dilemma- Baktınız, yeter.

Ayzare- Üzgünüm ama göğüslerinizin neden ağrıdığını bilmem gerekiyor.

Dilemma- Bilin öyleyse, ağrııyorlar.

Ayzare- Ağrııyorlar mı? Peki, neden çocuğunuzu emzirmiyorsunuz?

Dilemma- Gerek yok.

Ayzare- Ne demek, gerek yok?

Dilemma- İstemiyorum.

Ayzare- Daha açık konuşun lütfen.

Dilemma- Emzirmek istemiyorum.

Ayzare- Neden?

Dilemma- İstemiyorum işte. Neden beni azarlıyorsunuz?

Ayzare- Sabır... Sabır... Bakın sakın bir şekilde konuşalım Ben sizin bölümünüzde doktorum, bu yüzden bilmem gerekiyor. Neden bebeğinizi emzirmek istemiyorsunuz?

Bir sessizlik olur.

Dilemma- Ben o bebeği istemiyorum!

Şimdiye kadar konuşmayı dikkatle dinleyen üç kadın Gölfine, Valentina, Altınçeç ayağa kalkar.

Ayzare- (Kadınlara) Oturun, hanımlar. Sabır. (Dilemma 'ya) Bebeğinizi istememenizin bir sebebi olmalı, durumunuz ciddi mi?

Dilemma- Ciddi.

Ayzare- Eşiniz var mı?

Dilemma- (Bir süre sessiz kaldıktan sonra) Yok benim eşim!

Beşiklerini sallayan anneler ninnilerine başlıyorlar:

*Elli belli bebeğim,
Şarkılar söyler, annesi
Annesinin yanında
Babasının bebeği.
Elli belli, belli beç,
Elli belli, belli beç.*

Oda aydınlandığında, Ayzare Ehetovna 'da Nina da yok. Altınçeç yatağında ağlıyor. Onun iki yanında Gölfine ile Valentina oturuyor.

Gölfine- Altınçeç, aynalaem, neden, neden şimdi ağlıyorsun?

Valentina- Altınçeç, tatlım, güzelim...

Gölfine- Biz de o çocuğa üzülüyoruz. Ama ne yapalım Belki de kadınlar aldatmak için yaratılmışlardır.

Valentina- Ağlama Altınçeç. Göreceksin her şey yoluna girecek. O şimdi çok öfkeli. Sakinleştiği zaman ve mantıklı düşünmeye başladığı zaman her şey yoluna girecek. Ağlama yoksa bende şimdi ağlayacağım. Böyle bir durumda herkes ağlayıp yas tutamaz. Biz onunla konuşuruz.

Gölfine- (Altınçeç'in ağlaması durduğunda) İşte böyle. Sabır, sabır sarı altındır. Sizde de böyle derler mi?

Altınçeç- Evet

Valentina- Siz çocuklarınıza nasıl seslenirsiniz, Altınçeç?

Altınçeç- Işığım, bebeğim, sevgilim...

Valentina- Bunlar ne kadar güzel sözler böyle!

Altınçeç- Evet.

Valentina- Bizde sevgilim, güneşim, oğlum, kızım, canım, aşkım...

Gölfine- Hepsi de çok güzel kelimeler. Güzel kelimeleri çok seviyorum. Güzelim, tatlım, gözümün karası, altınım, güneşim, dünyam... Dünyada bu güzel kelimeleri söylemeye çekinen insanlar var. Konuşmak istemeyenler de var.

Altınçeç- O haklı değil! Haklı değil! Bir anne çocuğunu sırf başkası istemedi diye reddetmemeli! Çocuğun asıl sorumluluğu annededir, babada değil! Annenin böyle bir şey yapmaya hakkı olamaz! (Yatağında uzanan Dilemma'ya bakıp.) Başkaları için çocuğunu reddetmeye hakkın yok.

Gölfine- Altınçeç...

Altınçeç- Durdurmaya çalışmayın beni, sakın avutayım demeyin! Ben ona söyleyeceklerimi söyleyeceğim. Beni anlaması gerekiyor. (Dilemma'ya) Evren sana paha biçilemez bir mutluluk verdi. Bir evlat sahibi oldun! Sen ise teşekkür etmek yerine...

Gölfine- O sadece şaka yapıyor, kardeşim. (Dilemma'ya) Alınmıyorsun değil mi?

Dilemma- (Sessizliğini bozmaz.) Kadınların söylediklerini duymaz, duymak da istemez. Kararını uzun zaman önce vermişti ve her türlü suçlamaya hazırды.

Altınçeç- Şaka yapmak mı? Bir çocuk şaka malzemesi olamaz. Çocuklar oyuncak da değildir! Çocuklar oyuncaklarını bile bırakmazken sen kendi çocuğunu bırakacağını söylüyorsun! Eşi yokmuş. Benimde eşim yok. Ama çocuğumun babası var. Şimdiye kadar kolumdan tutup da beni sevdiğini söyleyen bir erkek olmadı. Hiç kimse benimle evlenmek istemedi. Yaşlanmaya başladığımı fark ettiğimde bir erkeğe yalvardım. Beni anne yap, dedim. Bu dünyadan bir evlat sahibi olmadan gitmek istemiyorum, dedim. Ne yaptı, biliyor musunuz? Bana güldü. Söylediklerime inanmadı. Belki de korktu. İkinci erkeğe ise eğer yüzüme bakmaktan korkuyorsan gece gel yüzümü görmezsin, dedim. Bebek sahibi olmak istediğimi söyledim. Korkma senin bebeğin olduğunu hiç kimseye söylemem, dedim. Bana gülmedi, anladı beni. Ona ne kadar teşekkür etsem az, o beni mutlu etti. Ben anneyim, benim bir çocuğum var. Ben öldükten sonra bile benim kanımı taşıyacak, ruhumun bir kısmı onda kalacak. Benim çocuğum benim sütümü emecek, benden daha mutlu kim olabilir ki bu dünyada? Peki ya sen? Sen nasıl dayanıyorsun?

Valentina- (Ağlayarak.) Hayır, ben bu anlattıklarına inanmıyorum. Siz isterseniz inanın ama ben inanmıyorum, inanmakta istemiyorum.

Gölfine- Siz daha dünyanın nasıl bir yer olduğunu bilmiyorsunuz. Daha ne duydunuz ki? Yatın yataklarınıza eğer yatmak istemiyorsanız koridorda yürüyün. İki kişi birden onun

üstüne gidiyorsunuz. Bir insanı suçlamak kolay tabii. (Dilemma'nın yatağının yanına oturur.) Aldatıldın mı, kardeşim? Çok fazla üzülme. Onlara da kızma, seni kendilerine yakın gördükleri için kızıyorlar. Otur biraz. Ablam lezzetli atıştırmalıklar getirdi. Birlikte yiyelim, tatlı tatlı konuşalım. Rahatlarsın biraz, konuş kardeşim üzüntünü içine atma. Çocuğunu da emzir. İstesende istemesende emzir. Emzirdikten sonra tekrar düşün. Eşini de bırakma. Bir erkek erkektir. Arka bahçedeki horoz gibi. Çocuğunu gördüğünde fikrini değiştireceksin. Şimdi söyle bana, evli misin? Annen baban var mı?

Dilemma- Gidin başımdan!

Gölfine- Git deme... Gitmeyeceğim. Biz burada hayatımız boyunca kalmayacağız. En fazla on gün daha buradayız. Yanına gelenlere git deme. Yoksa hiç kimse gelmez. Yalnız başına ne yapacaksın? Kalk haydi. Bize seni aldatan kişinin adresini söyle, ona bir mektup yazalım. Henüz çok gençsin, ne yapacağını bilmiyorsun. Ben geceleri uyanıp tüm çocuklarımın başlarını okşamaya, onları sevmeye gidiyorum. Bir düşün ya onları sevecek kimse olmasa?

Dilemma- Gidin, dedim.

Gölfine- Senin kalbin katı, canım, zor olacak. Hem kendin için hem başkaları için. Kalbi katı olan insan korkak olur, kardeşim. Ne iyilik yapar, ne de yapılan iyiliğin değerini bilir. Annenin üzüntüsü bebeğe, bebeğin üzüntüsü ise anneye geçer, derdi, benim annem. (Ayzare Ehetovna'nın girdiğini görerek.) Ben onunla konuşuyorum, doktor. Çok güzel konuşuyoruz.

Ayzare- (Dilemma 'ya) Neden yalan söylüyorsun, Mengliçeva? Sizin eşiniz var... Neden sessiz kalıyorsunuz?

Dilemma- Bana bunları neden soruyorsunuz?

Ayzare- Ben sizin doktorunuzum.

Dilemma- Eğer doktorsanız kendi işinizle ilgilenin. Bana bunları sormak sizin işiniz değil.

Ayzare- Eşinizin olmadığını söylediniz. Sizin eşiniz var. Resmi olarak evlisiniz. Neden sessiz kalıyorsunuz? (Konuşmayı merakla dinleyen kadınlara) Hanımlar siz biraz dışarı çıkar mısınız? (Kadınlar dışarı çıktıktan sonra) Siz resmi olarak evlisiniz. Eşiniz var, Mengliçeva.

Dilemma- Evet, var.

Ayzare- Eşiniz ile birlikte mi oturuyorsunuz?

Dilemma- Evet, birlikte oturuyoruz.

Ayzare- Neden yalan söylüyorsunuz?

Dilemma- Size bunu söyleyemem.

Ayzare- Çocuğu istemediğinizi eşiniz biliyor mu?

Dilemma- Kendisine sorun.

Ayzare- Eşiniz görevde.

Dilemma- O öğrenci. Bizden ne istiyorsunuz?

Ayzare- Ben sizden bir şey istemiyorum, Mengliçeva. Çocuğunuzun geleceği beni endişelendiriyor.

Dilemma- Onun için neden endişeleniyorsunuz?

Ayzare- Çocuğun annesi endişelenmiyorsa, birinin onun için endişelenmesi gerekiyor. Ben sizi hiç anlamıyorum, Mengliçeva.

Dilemma- Anlamayacak ne var. Çocuğu almayacağım, eşim de, resmi eşimde benimle aynı fikirde.

Ayzare- Neden almıyorsunuz çocuğunuzu?

Dilemma- Çocuğa ihtiyacımız yok. Bizi engelliyor.

Ayzare- Nasıl yani?

Dilemma- Çocuk bakmaya vaktimiz yok. İkimizin de okulu bitirmesi gerekiyor.

Ayzare- Anneleriniz var mı?

Dilemma- Biz onlara borçlu olmak istemiyoruz, ikimiz de.

Ayzare- Öyleyse neden çocuk yaptınız.

Dilemma- O bizim hatamız.

Ayzare-Neden kürtaj yaptırmadınız?

Dilemma- İlk çocuğumu düşürdükten sonra ikinci çocuğumu aldıramayacağımı söylediler. Kim bilir belki ilerde bir çocuğa ihtiyacımız olur.

Ayzare- Bu durumu çok sakın karşılıyorsunuz!

Dilemma- Neden sakın olmayayım ki? Fazla duygu sağlığa zararlı.

Ayzare- Söz konusu olan sizin çocuğunuz.

Dilemma- Biliyorum.

Ayzare- Anlamıyorsun, kardeşim.

Dilemma- Yeter artık! Kardeşim de kardeşim. Size söyledik, bizim bir çocuğa ihtiyacımız yok. Kim istiyorsa o alsın. Benim... Bizim bir şikâyetimiz yok olmayacak da.

Ayzare- Eşinizi çağırmanız gerekecek.

Dilemma- Bir faydası olmaz. İkimiz de prensip sahibi insanlarız ve kararlıyız.

Ayzare- O zaman anneleriniz ile konuşmalıyız.

Dilemma- Konuşun. Eğer istiyorlarsa bebeği alsınlar. Ama bize bir şikâyetleri olmasın.

Ayzare- Korkunç! İlk defa böyle bir durumla karşı karşıya kalıyorum.

Dilemma- Eğer tekrar karşılaşırsanız ikinci bir durum olacak. Neden bana öyle bakıyorsun? Utanmamı mı istiyorsun? Boşuna bekleme.

Ayzare- Okuduğunuz kurumu bilgilendireceğiz.

Dilemma- Bunu yapacağınızı tahmin etmiştik. Ama biz bir suç işlemiyoruz. Kürtaj ile cinayet aynı şey değil mi? Ne farkı var?

Ayzare- Kim bakacak çocuğunuza? Bunu da düşündünüz mü? Kimin bakması gerekiyor?

Dilemma- Tekrar ediyorum: Kimin ihtiyacı varsa, kim bir bebek istiyorsa o baksın. Bebekler için yaşlı insanlar için özel yerler var.

Ayzare- Tüm yükü devletin omuzlarına sırtlayacaksın yani...

Dilemma- Devletin omuzları yoktur. Devletin kendisi insanların omuzlarında oturur. Devletin hizmet etmek için insanlara ihtiyacı vardır. Gerekirse büyüsünler.

Ayzare- İmanınız var mı sizin?

Dilemma- Ne söylediğinizi anlamıyorum.

Ayzare- Beşik ninnisini bilir misiniz?

Dilemma- Hayır, bilmiyorum.

Ayzare- Siz bir annesiniz.

Dilemma- Ben sadece bir kadını. O bebeğe daha karnımdayken bile bir yabancıydım.

Ayzare- Siz bir insan ismi taşıyorsunuz!

Dilemma- Bir kişinin ismini taşıyan milyarlarca insan vardır. Her şey sizin hayal ettiğiniz gibi olmayabilir. Siz hayata kendi bakış açınızla bakıyorsunuz, ben ise kendi bakış açımı. Benim gibi düşünmüyorsunuz ve bu umurumda değil, siz neden beni kendi reçetenizle rahatsız ediyorsunuz?

Ayzare- Durun, belki de siz gerçek değilsiniz. Belki de buraya sadece bizi test etmek için geldiniz.

Dilemma- Sizi neden test edeyim. O benim görevim değil. Beni test etmekte sizin göreviniz değil. Ben istediğimi yaparım, istediğim gibi yaşarım.

Ayzare- Eğer benim elimde olsaydı, sizi buradan hemen kovardım.

Dilemma- Eğer kovabilirsen kov!

Ayzare- Ne yazık ki bu dünyada insanlık denen bir şey var.

Dilemma- Evet, ne yazık ki var!

Ayzare- Çocuğunu artık emzirmen gerekiyor.

Dilemma- Siz bir doktor gibi değil de köylü bir abla gibi konuşuyorsunuz. Neden onu emzireyim ki? Emzirmek falan istemiyorum. Çok yorgunum, dinlenmem gerek. Gayet açık konuşuyorum. Artık gerisine siz karar verin.

Ayzare- Sen biraz düşün, kardeşim. Gözlerimin içine bak. Belki de kalbinin bir köşesinde biraz merhamet kalmıştır. (Dilemma sessiz kalır. Ayzare yavaşça kalkar ve kapıya doğru yürür.)

Ayzare’yi koridorda kadınlar karşılıyor.

Valentina- Doktor...

Ayzare- Hepiniz, gidin. (Odasına gider. Çaresizlik içinde sandalyeye oturur.)

Hemşire Nina girer.

Nina- Ayzare Ehetovna... Size ne oldu, Ayzare Ehetovna? Neden öyle duruyorsunuz, Ayzare Ehetovna?

Ayzare- Erkek arkadaşın var mı, Ninočka?

Nina- Neden sordunuz, Ayzare Ehetovna? Var.

Ayzare- İyi mi?

Nina- Hangi anlamda?

Ayzare- Ninočka, bana böyle anlamsız bir soru sorma.

Nina- Affedersiniz, beni sevip sevmediğini mi soruyorsunuz. Kim bilebilir ki bunu?

Ayzare- Kim bilmeli?

Nina- Ben bilmeliyim.

Ayzare- Burayı seviyor musun?

Nina- Hangi anlamda, Ayzare Ehetovna? Kusura bakmayın, Ayzare Ehetovna, burayı sevmeseydim, çalışmazdım. Neşeli çocuklar, mutlu anneler.

Ayzare- Peki ya mutsuz olanlar ve mutlu olmak istemeyenler?

Nina- Hayat bu Ayzare Ehetovna, farklı şeyler olabilir. Ama mutlu insanlar daha fazla...

Ayzare- Beşinci odadaki Mengliçeva'ya çocuğunu göstermeyin.

Nina- Tamam, Ayzare Ehetovna.

Ayzare- Dur biraz... Belki siz bebeği alırsınız? Ne düşünüyorsun, Ninočka?

Nina- Bilmiyorum.

Ayzare- Kim bilmeli?

Nina- Siz iyi misiniz, Ayzare Ehetovna?

Ayzare- Ben o kadın ile konuştum.

Nina- Neden onunla konuşuyorsunuz?

Ayzare- Sonuçta oda bir insan.

Nina- İnsan mı? Böyle bir insan olamaz, Ayzare Ehetovna.

Ayzare- Nasıl olur?

Nina- İnsanlar farklıdır.

Ayzare- Onun annesini çağırın. Eşinin annesini de çağırın.

Nina- Tamam, Ayzare Ehetovna.

Ayzare- Sen beşik ninnisini biliyor musun?

Nina- Ne demek istiyorsunuz? Özür dilerim...

Ayzare- Tamam, beni yalnız bırak. Biraz dinleneceğim.

Nina gider. Eşikte Gölfine görünür.

Gölfine- Girebilir miyim?

Ayzare- Ne var?

Gölfine- Böyle mi çağırıyorsunuz?

Ayzare- Sonra gelin öyleyse, böyle çağırıyorum.

Gölfine- (Girip oturur.) Hala midem bulanıyor.

Ayzare- Neden?

Gölfine- Bilmiyorum.

Ayzare- Geçmiş olması gerek.

Gölfine- Her yerde böyle mi?

Ayzare- Nasıl?

Gölfine- Biliyorsunuz.

Ayzare- Hepiniz gidip yatın. Siz hep ayaktasınız.

Gölfine- Ne yapalım? Canımız sıkılıyor.

Ayzare- Burada komedi gösterisi yapılmıyor.

Gölfine- Köye döndüğümde söylesem inanmazlar bana.

Ayzare- Köyde her şey yolunda mı?

Gölfine- Farklı şeyler oluyor. Erkekler her yerde yoldan çıkmış, kadınlar öyle değil.

Ayzare- İyi insanlar artık kalmadı. Bu durum tehlikeli görünüyor. Keşke hiç alışmasaydık.

Kocasız çocuk büyütenlere alıştık, kocasız çocuğu olanların, çocuklarını almamalarına

alışıyoruz. Erkeklerde kadında ikisi de soğukkanlı... Bu duruma alıştırsak biz kim olacağız, çocuklarımız kim olacak?

Gölfine- Evet, öyle.

Ayzare- Beşik ninnilerini hepimiz unutuyoruz.

Gölfine- Evet, haklısınız. Artık hepimiz beşik ninnilerini unutuyoruz Sizin için burada çalışmak zor oluyor, öyle değil mi? Çocuklarınız var mı?

Ayzare- Var.

Gölfine- Bir tane mi?

Ayzare- Üç tane çocuğum var.

Gölfine- Ne güzel.

Ayzare- Öyle mi düşünüyorsun? Oğlumun kızımın başlarını okşayacak vaktim yok. Sürekli bir koşuşturma halindeyim.

Gölfine- Çocuklarınızın başını okşamak için vakte ihtiyacınız yok. Çocuklar zaten başlarının okşanmasını sevmezler. Çocuklarınız sizin kalbinizdeki sevgiyi hissederler, merak etmeyin. Aynı şekilde babalarının kalplerindeki sevgiyi de hissederler.

Ayzare- Muhtemelen öyle, siz benden daha tecrübelisiniz.

Gölfine- Çocuklarımızın insanlığa, ülkemize faydası olsun. Zarifulla en büyük oğluna, eğer insanlara yanlış bir şey yaparsan sana tek kelime etmem çıkıp kendimi asarım, der. Bizler ise tüm bunların yerine gülmekten ve sıkıcı şeylerden bahsediyoruz, değil mi? Bakın, Dilemma'yı bizim odadan çıkarsanız çok iyi olacak.

Ayzare- Nereye yerleştirelim? Tüm odalarda sizin gibi hastalar var.

Gölfine- İkimiz de bebeklere çok değer veriyoruz.

Valentina acele ile gelir.

Valentina-Doktor! Haydi, çabuk olun... Altınçeç! Altınçeç!

Herkes acele ile odaya doğru koşar. O sırada beşik ninnisi devam eder:

*Elli belli, bebeğim,
Nereye gitti annen?*

*Bebek almaya gitti,
Biraz bekle annem.
Elli belli, belli beç,
Elli belli, belli beç.*

Oda aydınlandığında, odada Gölfine, Valentina, Altınçeç ve hemşire Nina görünüyor. Dilemma yok. Yatağında yatan Altınçeç'e hemşire Nina az önce bir iğne yaptı.

Nina- (Gölfine ile Valentina'ya) Biraz yavaş yürüyün, uyusun.

Gölfine- Bebeğimi emzirdim kardeşim. Sütüm yeterince var.

Nina- Yerlerinize oturun. Eğer acıkırsanız sütünüz olmaz.

Gölfine- Oturdum kardeşim oturdum. (Yatağına gidip oturur. Nina odadan gider.) Gördün mü Valentina? Çok fazla şey yapmamalıyız.

Valentina- Altınçeç'in çocuğuna çok üzülüyorum.

Gölfine- Üzülme, Valentina. Eğer üzülürsen sütün gelmez. Çocuğunun açlıktan ölmesini mi istiyorsun. Doktor her şey geçecek dedi.

Valentina- Hepsi bu iğrençlik yüzünden!

Gölfine- Bu kadarı yeter!

Kısa bir aradan sonra, dışarıdan bir adamın çığlığı duyulur.

Valentina- Saşa... (Pencerenin yanına gelir ve eliyle Saşa'ya ses çıkarmaması için işaret eder. Saşa anlamayınca pencereye çıkıp, kafasını dışarı doğru uzatır.) Saşa... Buradakiler uyuyorlar. Geri dön, canım. İyiyim her şey yolunda. (pencereden iner.) Kızma, Gulfine abla. Kendisi geldi.

Gölfine- Sorun değil, Valentina. Bazen neden sinirlendiğimi bende bilmiyorum.

Valentina yatağına gidip yatar. Dilemma odaya girer. Pencereyi kapatır ve yatağına uzanır. Valentina yerinden kalkıp pencereyi açar.

Dilemma- Kapat şu pencereyi!

Gölfine- Altınçeç'in hava alması gerek.

Dilemma- Kapat, dedim. (Ayağa kalkar.)

Valentina- Şimdi gel ve izle. Pencereyi tutup nasıl fırlatıyorum. Buraya senin pis kokunu koklamaya gelmedim. Lanet olası!

Dilemma- Kapa çeneni!

Valentina- Sen kapa çeneni!

Gölfine- Valentina kime söylüyorum? (Dilemma'ya) Sana söylüyorum! Altınçeç'in halini görmüyor musunuz?

Dilemma yorganına sarılıp yatar. Gölfine kalkıp Valentina'nın yanına gelir, yatağının kenarına oturur.

Sen küfür etme, Valentina. Kötü sözler söyleme.

Valentina- Ona az bile söyledim.

Gölfine- Gerek yok, Valentina. Bir insanı kötü sözler söyleyerek düzeltemezsin. Söylediğin bu kötü sözleri oğlunda duyar. Sakın duymadığını düşünme, çocuklar kalpleri ile duyar. Tüm çocuklar annelerinin ne düşündüklerini duyarlar ve kötü dilli kadınların çocukları da kötü dilli olur.

Valentina- Sen hiç kötü sözler söylemez misin, Gulfine abla?

Gölfine- Hayır Valentina, söylemem.

Valentina- İşte de mi?

Gölfine- Hayır, ne işte ne de evde. Kötü sözler kullanmam.

Valentina- Bizim iş yerinde, iki laflarından biri kötü söz!

Gölfine- Bizde de öyle. On iki sene inek sağdım. Söylüyorlar, kadınlar da söylüyor, Valentina canım. İneği sağdıktan sonra, sütü almaya gelen şoförde söylüyor. Eve gittiğinde de söylüyor. Kötü sözleri biliyorlar, güzel kelimeleri bilmiyorlar. Doktor da söylüyor, beşik ninnisini unutuyoruz, diyor. İçten içe utanıyorum. Ben de uzun zamandır ninni söylemiyorum. Söylemezsen unutursun. Sen beşik ninnisini biliyor musun, Valentina?

Valentina- Beşik ninnisi... Beşik ninnisi... Bilmiyorum, Gulfina abla

Altınçeç- Ben biliyorum.

Gölfine- Uyandırdık onu. (Altınçeç'in yanına gelir.) Sen uyu, Altınçeç aynalaem, uyu... Şu dilimi bir türlü tutamıyorum.

Altınçeç- Uyumuyordum, siz konuşun. Ben sizi dinliyorum.

Gölfine- Hayır, hemşire konuşmamamızı söyledi.

Altınçeç- Ben sizi dinlemek istiyorum.

Valentina- (Altınçeç'in yanına gelir.) Korkuttun bizi, Altınçeç. Şimdi daha iyi misin?

Altınçeç- Konuşun siz. Dinlemek istiyorum.

Gölfine- Konuşun diyorsun ama sen tek kelime etmiyorsun. İyileştiğinde sana ninniler söyleyeceğiz. Köye döndüğümde köydeki çocuklara da söyleyeceğim. Hepsi çok şaşırarak.

Valentina- Bende Saşa'ya bana mektup yazmasını söyleyeceğim.

Dilemma yerinden kalkar ve gider.

Gölfine- Aklıma bir fikir geldi. Üçümüz bir şarkı söyleyeceğiz. Bir zamanlar köyümüzde böyle bir durum yaşandı. Bir genç kız annesini istemiyordu. O sıralarda köyde bir konser yapıldı. Konserde şarkıcı Annem Gözümün Nuru isimli bir şarkı söyledi. Bu şarkıyı dinledikten sonra annesini istemeyen genç kız ağlamaya başladı. Annesinin yanına gitti ona sarıldı ve özür diledi. Sonra komşu köyde...

Gölfine konuşmaya devam ediyor. Fakat ne söylediği duyulmuyor. İsimsiz kadın koridorda ansızın beliriyor. Odadaki konuşmaları dinliyor. Hemşire Nina'nın geldiğini görünce kaçmayı düşünüyor ama sonra vazgeçip Nina ile konuşmaya karar veriyor.

Nina- Yine mi sen? Bugün burayı terk ediyorsun! Seni uyarmaktan yoruldum.

Kadın- Lütfen! Bağırmayın. Sadece bir şey soracağım.

Nina- Hiçbir şey sorma, seni dinlemiyoruz da. Hemen buradan git!

Kadın- Kardeşim...

Nina- Git buradan! (Koridordan gelen Ayzare Ehetovna'ya) Ayzare Ehetovna artık yapabileceğim hiçbir şey yok. Polisi de arayamıyorum.

Ayzare- Onu buraya kim gönderdi?

Nina- Kim bilir. Kaç defa sordum. Hiç kimse bilmiyor.

Kadın- Doktor lütfen!

Ayzare- Söylediklerimizi anlamıyor musun?

Kadın- Anlıyorum. Lütfen dinleyin beni!

Ayzare- Dinliyorum, dinliyorum. (Odasına girer. İsimsiz kadın onu takip eder.) Evet, dinliyorum. Nasıl bir insansın sen? Evet, konuş.

Kadın- Jinekoloji bölümünden geliyorum.

Ayzare- Biliyorum.

Kadın- Çocuğum yok benim. Tedavi oluyorum.

Ayzare- Biliyorum.

Kadın- Ben bilmiyordum. Çok gençtim. Kürtaj olmamı istediler. Doktorlar söyledi, dinlemedim. Onlara inanmadım. Çok gençtim. Bu olaydan sonra çocuğum olmadı. Çocuğum yok benim!

Ayzare- Ben ne yapabilirim?

Kadın- Bir bebeğe ihtiyacım var. Yardım edin!

Ayzare- Yardım mı? Nasıl bir yardım?

Kadın- Bana bir bebek gerekli!

Ayzare- Söyleyin! Nasıl yardım edebilirim size?

Kadın- Kocam boşanacağımızı söylüyor. Ben onu çok seviyorum. Onsuz duramam. Önce kürtaj olmamı istedi. Şimdi ise boşanmak istiyor. Bir bebeğe ihtiyacım var. Lütfen!

Ayzare- Seni anlıyorum, canım. Fakat senin için yapabileceğim hiçbir şey yok.

Kadın- Yardım edebilirsiniz bana, duydum.

Ayzare- Ne duydun?

Kadın- İsterseniz yardım edebilirsiniz.

Ayzare- Söylesene, nasıl yardım edebilirim sana?

Kadın- (Kulaklarından altın küpelerini, parmaklarından yüzüklerini çıkarıp masaya, Ayzare'nin önüne koyar.) Alın bunları.

Ayzare- Bunlar ne?

Kadın- Alın bunları, ama lütfen bana yardım edin.

Ayzare- Bunların hepsini alın ve gidin. Çıkıp gidin buradan, gözüme görünmeyin sakın!

Kadın- Durun biraz!

Ayzare- (Olduğu yerde durup.) Size söyledim!

Kadın- (Küpelerini ve yüzüklerini alır.) Tamam, tamam kızmayın. Sadece bana yardım edin. (Ayzare'nin karşısında diz çöker.) Yardım edin bana. Bana söylediler. Çocuğumu hastaneden alabileceğimi söylediler. Ben eşimi aldattım. Ona yalan söyledim, hamileyim dedim. Doğum yapmak için hastaneye gideceğimi söyledim. O hala görevde. Bana yardım edin lütfen!

Ayzare- Maalesef size hiçbir şekilde yardım edemem!

Kadın- Yapabilirsiniz. Ben her şeyi biliyorum. Çocuklarını almayacaklarını söylediler. Bana bu bebeği verin.

Ayzare- Oturun. Şimdi beni dinleyin. Dinleyebilecek misiniz beni?

Kadın- Dinliyorum.

Ayzare- Küpelerinizi ve yüzüklerinizi takın.

Kadın- Taktım, taktım.

Ayzare- İşte böyle. Şimdi beni dinleyin. Kim size fazladan bir çocuk olduğunu söyledi, bilmiyorum. Ama bu durum o kadar kolay değil. Bahsettiğimiz bir çocuk, insanoğlu!

Kadın- Söylediler, mümkün dediler.

Ayzare- Bunu size kim söylediye gelip bize de öğretsin. Size şunu söyleyeyim, biz size bir çocuk versek bile eşiniz sizin o çocuğu doğurmadığınızı bilmeli.

Kadın- Eşimin bilmesine gerek yok. Zaten kabul etmez. Ben ona söyledim, bir çocuk sahiplenelim dedim ama kabul etmedi.

Ayzare- Mümkün değil. Kanun var!

Kadın- Yardım edin!

Ayzare- Nasıl bir insansın sen? Sana söylüyorum...

Kadın- Yardım edin. (Acıyla bağıarak.) Bir bebeğe ihtiyacım var! Bir bebeğe ihtiyacım var!
Benim bir bebeğe ihtiyacım var!

İki anne ninniye devam ediyor:
Yüreğimin parçası,
İki gözümün karası,
Aşkımın kaynağı
Gönlümün ışığı
Elli belli, belli beç,
Elli belli, belli beç.
Elli belli, belli belli beç...

Bu melodi ile birinci perde tamamlanır ve aynı ritimle salondaki ışıklar yanar.

İkinci Perde

Birinci perdeden bir sahne. Sahnenin iki yanındaki iki beşik daha yükseğe çıkartılmış. Beşikler, insan yavrusunun fark edilmeden nasıl büyüdüğünü ve annesinden ayrıldığını seyirciye hatırlatarak yavaş yavaş yükseliyorlar. Beşiklerini sallayan iki anne ninniye devam ediyor:

Sevincim, çocuğum,
Büyüyecek misin, sen?
Şarkım senin için çalıyor,
Gözümün nuru,
Görüyor musun, sen?

Koridor yavaşça aydınlanır. Hemşire Nina, çocukları doyurduğu odadan çıkarır. Onu Valentina takip eder.

Nina- Nereden geliyorsun?

Valentina- Ben sadece Saşenka 'ya bakıyordum.

Nina- Emzirirken yeterince bakmadın mı?

Valentina- Ah, Ninoçka ona bakmaya doyamıyorum ki. Senin henüz bir çocuğun yok. Bu yüzden beni anlamayabilirsin.

Nina- Bu çocuk oyuncağı değil!(Arabayı iterek odadan çıkar.)

Valentina- (Odaya girer.) Nina çok sinirli.

Gölfine- Böyle olması gerekiyor. Hastanedeki tüm kadınlarla samimi olamaz. Onun işini yapması gerek. Sen Valentina onun sinirli olduğunu söyleme, çocuklara nasıl davrandığına bak. Ben kendi çocuğumu bile onun kadar güzel tutamam.

Altınçeç- Doğru.

Altınçeç- Size de bu his oluyor mu? Çocuğunuzu emzirdiğinizde bir rahatlama geliyor mu?

Valentina- Sana da mı oluyor? Tüm bedenim rahatlıyor, ruhum sevinç ile doluyor. Haydi, kızlar şimdi biraz yemek yemeliyiz. Sizde acıktınız mı? Ben yedim ama doymadım.

Altınçeç- Ben aç değilim.

Valentina- Yalan söyleme, Altınçeç. Aç olduğunu biliyorum. Neden utanıyorsun? Ben bu yemekleri yesem bile doymam. Gelin, Gulfine abla, kontes Gulfine gelin.

Göline- Kontesin daha önce söylediği gibi...

Valentina- Mersi.

Gölfine- Merci Altınçeç.

Altınçeç- Ben kraliçe değil miyim?

Valentina- Sen bir prensessin, Altınçeç.

Gölfine- Hangisi daha güzel?

Valentina- Kim bilir? Ne güzel, kızlar. Yapacak bir şey yok. Sadece yemek ye ve yat. Yine de işimi özlüyorum.

Altınçeç- Ne iş yapıyorsun, Valentina?

Valentina- Sıva boyacıyım.

Gölfine- Özlenilecek bir iş değil.

Valentina- Öyle deme, Gölfine abla, her işin kendi güzelliği var. İşimden çok birlikte çalıştığım kızları özlüyorum. Onlar bana birer hediye. Niye durdun, Altınçeç. Utanma, ye.

Gölfine- Kazaklar öyle demezler.

Valentina- Aç değil misin, Altınçeç?

Altınçeç- Ben gerçekten de doydum. Teşekkür ederim.

Yemek yerken kadınlar yatağında kitap okuyan Dilemma'ya bakıyorlar. Hiçbiri Dilemma'ya karşı kayıtsız değil. Gölfine Dilemma'ya bakarak Valentina'ya fısıldar.

Gölfine- Çağırarak mıyız?

Valentina- Kitabını okusun.

Gölfine- Böyle bir zamanda kitap okunamayacağının farkında değil mi?

Valentina- Değil galiba, yemekten sonra uyuyacak mıyız?

Gölfine- Yemek yedikten hemen sonra uyumak iyi değil, diyorlar. Altınçeç'in beşik ninnisini öğrenelim. Ayrılma vakti geldi.

Valentina- Saşa'ya söyleyeyim, hemen gelmesin. Altınçeç, devam et.

Altınçeç- Burada söyleyebilir miyim?

Gölfine- Burada beşik ninnisini söylemen yasak... Haydi söyle!

Altınçeç- (Kazak halkının beşik ninnilerinden birini yavaşça söylüyor.)

Gözümün akı, karası,

Yüreğimin parçası,

Dünyamın tam ortası,

Gönlümün parçası.

Valentina- Sen ne iş yapıyorsun, Altınçeç?

Altınçeç- Anaokulunda öğretmenlik yapıyorum.

Gölfine- Belli oluyor.

Valentina- Artık çalışmıyor musun?

Altınçeç- Şimdi çalışmıyorum. Dört aydır. İşi öğrenince bıraktım.

Valentina- Öğrendin mi peki?

Gölfine- Öyle deme, Valentina. İnsanı bilirsin, birçok kadın düşünmeden duramıyor, konuşmuyor. Sen kimseden korkma da utanmada, Altınçeç. Sen onu zina ederken bulmadın.

Altınçeç- Annem kızdı.

Gölfine- Anneler zaten kızar. Ama anladıklarında kızmazlar. Sen on altı yaşındaki bir kız değilsin.

Valentina- Hayatın ne kadar ilginç olduğunu söylemiştin, değil mi? Duyuyorsun, dinliyorsun, görüyorsun... Kadınlar ile oturup konuşuyoruz, hepimiz şaşırıyoruz. Her şeyin sorumlusu erkekler.

Gölfine- Neden, erkekler suçlu?

Valentina- Erkekler tükeniyor- Gulfine abla. *Murzilka* dergisinin ücretsiz bir uygulaması var. Kimi dinlersen dinle aynı şeyi söylüyor. Bizim Sonya abla da söyledi, erkeklere güvenilmez, dedi. Evleneceğini ve hayatının geri kalanını da acı çekeceğini söylüyor.

Gölfine- Sonya abla kim?

Valentina- Bizim ustabaşı.

Gölfine- O kadar çok şey biliyor mu?

Valentina- Emekli olmak üzere, dünyayı gördü. Kocasını da çok içiyor.

Gölfine- Bir kere içtikten sonra zaten içiyorsun.

Valentina- Çocuklarını yetim bırakmak istemediğini söylüyor.

Gölfine- Sonya ablanı tanımıyorum, Valentina canım. Fakat kocası onu terk etmez.

Valentina- Benim bir arkadaşım vardı. Kocasını onu bırakıp başka bir kadınla kaçtı.

Gölfine- Senin Saşa'nı seni terk etmedi. Kaç yıl çocuğun olmadı, yine de seni bırakıp gitmedi. İçki de içmiyormuş.

Valentina- Saşa gibiler nadirdir. Saşa benim şansım.

Gölfine- Valentina, canım. Çünkü sen de Saşa'nın mutluluğu oldun. Arkadaşın senin için çok güzel olabilir. Belki de kocası için güzel değildi. Erkekler Valentina, onlar hayvanlar ile aynıdır. Eğer vaktinde onları beslersen senin peşinden koşarlar. Bir ineği alıyorsun önüne saman koyuyorsun ılık su isle besliyorsun. O ne yapıyor? Gözlerini devirmeye devam

ediyor. Meme ucunu ılık su ile yıkayıp yumuşak ve temiz bir havluyla silersen sağım sırasında tekme atmayacak ve daha fazla süt verecektir.

Valentina- (Rahatlayıp güler) Saşa, Samulya, doğru, doğru, doğru!

Altınçeç- Erkekler güzelleri arıyorlar, Gölfine abla.

Gölfine- Yok, aynalaem, Altınçeç. Biliyorsun, erkekler kadınları arıyorlar, biz onları arıyoruz.

Valentina- Doğru değil, Gulfine abla. Mesela ben aramıyorum.

Gölfine- Bende Zarifulla, Zarifulla diye bağırmadım. Zarifulla'yı aramaya çıkmadım. Zarifulla'yı gördüğümde gönlümün Zarifulla'yı aradığını anladım.

Valentina- Nasıl, Gulfina abla, nasıl?

Gölfine- Zarifulla, Mürşide isimli bir kızın peşindeydi, bana bakmıyordu bile. Mürşide başka birini arıyordu. Sonra ben Zarifulla'nın yumuşak tarafını hissettim. Ne dans etmeyi biliyordu ne de şarkı söylemeyi. Bende hem dans etmek hem de şarkı söylemek istiyordum. Kulüpteki partilerde Zarifulla dans edip şarkı söylemeye başlayınca kızlar buna gülüyordu. Mürşide'de katılarak gülüyordu. Zarifulla öküz gibi böğürmeye başladığı zaman ben gidiyordum. Benim sesim güzel ve güçlüdür. Bir defa Zarifullah'ı dans etmeye çağırdım. O ayı gibi dönerken ben onun etrafında kelebek gibi dönüyordum. Biz Zarifulla ile kaç yıldır ağız ağıza yaşarız. Mürşide ise erkekten erkeğe gider.

Altınçeç- Siz çok güzelsiniz, Gölfine abla.

Gölfine- Altınçeç, ne kadar güzelim? Sivri bir burun, geveze bir ağız, beyazımsı gözler, ne kadar güzelim? Sen kendini hafife alıyorsun. Kadının güzelliği onun yüzünde değil, aynalaem, kurnazlığında. Aynaya bak ben güzel değilim. Eğer güzel olduğuna inanıyorsan başkaları da inanır. Kendinin inanmadığına başkalarını nasıl inandırabilirsin? Bu yüzden ağzımı küçük görünmesi için bükmüyorum. Gülümsüyorum, gülümsüyorum, Zarifulla bana şaşkınlıkla bakıyor.

Valentina- Benim Saşa'm dondurmayı çok sever. O sevdiği için bende seviyormuş gibi yapıyorum. Yuri'nin dondurmacısının önünden geçerken Saşa, hadi biraz dondurma alalım diyorum.

Gölfine- İşte kurnaz bir tilki. Erkekler biz iyiysen iyiler, kötüysen kötüler. Dünyanın kolu kadınlardır. Krallar bile eşlerinin sözünün dışına çıkmazlardı. Eşi ona bir kanun mu yapmasını söyledi. Ertesi gün hemen o kanun çıkardı.

Valentina- Saça, Aleksandr Borisoviç!

Gölfine- Öyle değil, Valentina, bağırarak değil. Erkekler bağırmayı sevmezler.

Valentina ile Altınçeç gülerler.

Altınçeç- Öyle mi diyorsun, Gölfine abla.

Gölfine- İnanmıyor musunuz? Söyle bana, senin kızının babası evli bir adam mı? Söyle şimdi, söyle, onun için utandığını söyle.

Altınçeç- Evli değil.

Valentina- Öyleyse neden seninle evlenmedi?

Altınçeç- Neden evlensin? O güzel ve genç. Ben onun yerinde olsam, bende kendime bakmazdım.

Gölfine- Neden?

Altınçeç- Bunun için de teşekkürler...

Gölfine- Sen, aptal, aptal, aptalsın... Sizin halkınız çok ciddi. Onunla evlen!

Altınçeç- Sen ne diyorsun?

Gölfine- Valentina ile anlaşsak karşında diz çökecek.

Valentina- Gulfına abla... Gerçekten de çok iyi...

Gölfine- Çalışalım, Valentina, çalışalım. Biz onun umurunda değiliz ama... O iyi bir insan mı?

Altınçeç- Nasıl söylenir ki...

Gölfine- İçki içiyor mu?

Altınçeç- Sanırım içiyor.

Gölfine- Çok mu içiyor?

Altınçeç- Onu sık sık sarhoş görüyorum.

Valentina- Öyleyse gerekmiyor. Sen çocuğuna hamile kaldığından sarhoş muydu?

Altınçeç- Yok, onu ben biliyorum. Benim sağlıklı bir bebeğe ihtiyacım var.

Gölfine- İçkisini bıraktırırız. Erkekleri düzeltmek kolaydır. Zinaları bile düzeltilir. Bir erkek ne yaptığını bilmeden acı çeker. Kadın ise bilerek, zekâyla, cesaret ile acı çeker. (Dilemma'nın yanına gelip). Sen ne düşünüyorsun?

Valentina- Kocası ile konuşup içebilirler.

Gölfine- Kocası ile konuşur, bu kudurmuş.

Dilemma- (Atlayarak) Duruyor musun? Hayır mı? (Gölfine'nin karşısına gelip) Sen!

Valentina- (Onun yolunu kesip) Yaklaşma!

Dilemma- (Valentina'yı itip Gölfineye'ye). Domuzcuk! Gel buraya!

Valentina- (Dilemma'yı kapıya doğru iterek) Ne dedin sen ona? Ne söyledin?

Gölfine- Valentina, yapma. Yapma, Valentina.

Ayzare Ehetovna odaya girer. Valentina ile Dilemma'nın arasında durur.

Ayzare- Ne yapıyorsunuz? Durun hemen!

Valentina- Çıkarın onu buradan! Son kez söylüyorum, çıkarın o nu buradan yoksa sizin için çok kötü olacak. Bakanı bile çağırırım buraya!

Ayzare- Sakin olun.

Valentina-Asla sakinleşmeyeceğiz!

Ayzare- Sabır, lütfen biraz daha sabırlı olun. (Valentina'yı kollarından tutup yatağına oturtur.) Siz yetişkin insanlarsınız. Biz sizi anlamaya çalışıyoruz. Sizde bizi anlamaya çalışın.

Valentina- Hayır, siz bizi anlamıyorsunuz.

Başhekim- Biraz sakin olun. (Gölfine'yi göstererek.) Bakın, bu kardeşinizi örnek alın.

Gölfine- Benim arkamdan geldi. Görmedim bile onı.

Valentina- Kendini suçlama, Gulfina abla.

Ayzare- Tamam, dedim. Valya, sizin isminiz mi?

Valentina- Valya.

Ayzare- Senin çocuğunun ismi var, Valeçka. (Altınçeç'in yanına gelip.) Ya sen nasılsın Altınçeç?

Altınçeç- İyiyim

Ayzare- Aferin. Her şey güzel olacak.

Dilemma- (Kapıdan). Beni yazın, ben sağlıklıyım.

Ayzare- Sağlıklı olduğundan bir şüphem yok. Başhekim bugün geldi. O karar verecek.

İki anne beşik ninnisine devam ederler:

*Mutluluğum, mutluluk çiçeğim,
Yaşayacak mısın, sen?
Annem diyecek misin?
Bülbül gibi şarkılar söyleyecek misin?*

Doktor odası aydınlanır. Başhekim Zeytüne Zakirovna ile Ayzare Ehetovna görünür.

Başhekim- Siz daha iyi bilirsiniz, Ayzare Ehetovna. Biz böyle bir şey yapamayız.

Ayzare- Anlıyorum.

Başhekim. Bakın, çocuğun öz annesi ile birlikte hastaneden çıkması gerek. Onlara bu durumu iyice anlattınız mı?

Ayzare- Konuştum konuşmasına ama biraz bile yumuşamıyor.

Başhekim- Böyle davranmalarının sebebi ne tam olarak?

Ayzare- Hiçbir fikrimiz yok.

Başhekim- İsmi Dilemma'mı?

Ayzare- Evet

Başhekim- Peki çocuğun bir ismi var mı? Büyükannesi veya büyükbabasından bir haber var mı?

Ayzare- Sizin dönmenizi bekliyorduk, Zeytüne Zakirovna. Bugün çağırdık, yoldalar geliyorlar.

Başhekim- Beklenmedik durumlar ile karşılaşmaya başladık, Ayzare Ehetovna. Tek çocuğa yer bulunur. Fakat nasıl yetiştirilse yetiştirilsin yetim yetimdir. Yetim bir çocuğun psikolojik kusurları olur. Okula gittiğinde hem veliler hem diğerleri yetim olduğu için ona acıyacakalar. Bu çocuk ya hayatı boyunca kendisine acımalarını isteyecek ya da zalim ve kaba bir birey olacak. Bu tam anlamıyla bir sorumsuzluk. Bir şeyler yapmalıyız. Sağlıklı çiftlerin neden çocuğu olmuyor? Neden olmasın? Eğer değilse yasalara karşı neden sorumlu değiller?

Hemşire Nina girer.

Nina- Özür dilerim, Mengliçeva'nın kayınvalidesi geldi.

Başhekim- Gelsin.

Nina gider. Vazıyfa gelir.

Vazıyfa- Merhaba.

Başhekim- Merhaba. Oturun. Siz Mengliçeva Dilemma'nın kayınvalidesi misiniz?

Vazıyfa- Belki de...

Başhekim- Belki de mi?

Vazıyfa- Peki, kayınvalidesiyim

Başhekim- Soyadınız Mengliçeva mı?

Vazıyfa- Hayır, Sadrieva Vazıyfa. Dilemma soyadını değiştirmedim.

Başhekim- Gelininiz mi?

Vazıyfa- O benim gelinim değil. Ben onu kabul etmiyorum.

Başhekim- Nasıl kabul etmiyorsunuz? Oğlunuzun çocuğunu tanıyorsunuzdur.

Vazıyfa- Evet, tanıyorum.

Baş Hekim- Mengliçeva Dilemma, oğlunuzun resmi karısıdır.

Vazıyfa- Bilmiyorum.

Baş Hekim- Eğer öyleyse... Gelininizin bir çocuk doğurduğunu biliyor musunuz?

Vazıyfa- Duydum.

Baş Hekim- Neden birlikte yaşamıyorsunuz?

Vazıyfa- Onlar ayrı eve çıktılar.

Baş Hekim- Tamam. Gelininizin kendi çocuğunu almak istemediğini biliyor musunuz?

Vazıyfa- Ne demek, almak istemiyor?

Baş Hekim- Şöyle, oğlunuzun karısı, oğlunuzun çocuğunu yani sizin torununuzu almak istemiyor. Ben bebek istemiyorum, diyor.

Vazıyfa- Madem istemiyordu, o zaman neden doğurmuş.

Baş Hekim- O ikinci mesele. Gelininiz bebeğini emzirmiyor.

Vazıyfa- Bir yılan nasıl çocuk emzirebilir ki?

Baş Hekim- Durun biraz. Peki, gelininiz yılan ya oğlunuz? Sonuçta o kabul etti.

Vazıyfa- Çocuğu almalı mıyım?

Baş Hekim- Evet.

Vazıyfa- Evleri de yok, diyorlar.

Başhekim- Anlaştılar, oğlunuz bir telgrafta gönderdi.

Vazıyfa- Ne demiş?

Başhekim- Oğlunuz mu? (Vazıyfa sessiz kalır.) Şimdi ne yapacağız, Vazıyfa Hanım?

Vazıyfa- (Biraz sessiz kaldıktan sonra). Bilmiyorum.

Başhekim- Bu çocuk sizin torununuz!

Vazıyfa- Bilemiyorum.

Başhekim- Belki siz çocuğu alırsınız.

Vazıyfa- Ne yapacağım ben onunla

Başhekim- Eşiniz hayatta mı?

Vazıyfa- Evet, hayatta.

Başhekim- Başka çocuklarınız var mı?

Vazıyfa- Bu sorulardan bıktım.

Başhekim- Vazıyfa Hanım, size böyle bir durum anlatsalar inanır mıydınız?

Vazıyfa- Nasıl bir durum?

Başhekim- Bir adamın karısı çocuğunu kabul etmiyor. Adam bu duruma razı oluyor ve annesi de oturup sizin gibi konuşuyor...

Vazıyfa- Ben ne söyledim ki? En baştan oğluma o kızla evlenmemesini söyledim.

Başhekim- Siz gelininizi ne zamandan beri tanıyorsunuz?

Vazıyfa- Bilmiyorum.

Başhekim- Nerede çalışıyorsunuz?

Vazıyfa- Neden soruyorsunuz? Nerde çalışıyorsam çalışıyorum.

Başhekim- Çocuğa yazık, Vazıyfa Hanım.

Vazıyfa- Onlar kendi çocuklarına acımıyorlar. Ben niye acıyayım?

Başhekim- Sonra çok pişman olacaksınız.

Vazıyfa- Pişman olursam olurum. Bu buzağıyı bulduğuma şimdilik pişman olamayacağım.

Başhekim- Onlar çok gençler ve hala anlayamadıkları şeyler var.

Vazıyfa- Kendilerinin neye ihtiyacı olduklarını çok iyi anlıyorlar. Bu çocuğu bilerek bize vermeye çalışıyorlar. Bizimkinin kabul edeceğini biliyorlar.

Başhekim- Kimin?

Vazıyfa- Kim olsun, kocam.

Başhekim- Gelininizle konuşmak ister misiniz?

Vazıyfa- Ben mi? Onunla mı? Ben onunla cennette karşılaşsam bile ondan kaçıp cehenneme giderim.

Başhekim- Bizim yerimizde olsanız siz ne yapardınız?

Vazıyfa- Polisi çağırır ve onları buradan attırırdım. Çocuğu ile birlikte.

Başhekim- Anladım, demek çocuğu sizde istemiyorsunuz.

Vazıyfa- Hayır, istemiyorum.

Başhekim- Belki de daha iyi düşünmelisiniz.

Vazıyfa- Düşünmeme gerek yok. Bu bebek bir kedi yavrusu değil. Kendi bebeğine bakmak istemiyor. Ya bu bebek ölürse ne olacak? İşte o zaman mahkemelerde sürünür. Bırakın bu bebeği onun annesi aldın ne de olsa çok parası var.

Ayzare- Sizin yok mu?

Vazıyfa- Çok sıkıldım sizden! Yok diyorsam yok! Sözümnden de geri dönmem. Bensiz yaşayabileceklerini söylediler, yaşasınlar o zaman.

Bebeklerin ağlaması duyulur.

Başhekim- Duyuyor musun?

Vazıyfa- Duyuyorum.

Başhekim- Bebekler acıktıkları için ağlıyorlar. Birazdan annelerinin yanına götürülecekler. Birazdan karınları doycak, sakinleşecekler ve uyuyacaklar. Peki ya sizin torununuz?

Vazıyfa- Ne demek istiyorsunuz? (Yerinden kalkar.)

Başhekim- Bekleyin, siz biraz oturup dinleyin.

Vazıyfa- Dinlemek zorundayım. İki annenin ninnisi...

*Sevincim, mutluluğum,
Evladım, çocuğum,
Büyüyecek misin, sen?
Şarkılarımın hepsi senin için,
Duyuyor musun, sen?*

Valentina pencereden Saşa ile konuşur.

Valentina- Saşa taksiyle mi geldin, otobüsle mi? Aferin. Birazdan hazırlanmaya başlayacağım. Efendim? O kadar hızlı gelemem. Bekle gitme Nasıl? Aşağıdaki görevliye bir sor bakalım. Peki, söylerim. (Odadakilere dönerek.) Gulfina abla, Altınçeç Saşa size selam söylüyor.

Gölfine- Zarifulla görünüyor mu?

Valentina- Zarifulla abi görünüyor mu? Efendim? Tanımıyor musun? Gulfina ablanın eşi. (Gölfine'ye bakarak.) Henüz gelmemiş, Gulfina abla.

Gölfine- Kız kardeşime neden yürüdüğünü söyledim. Bırak görsün, çıkmıyorum.

Valentina- Saşenka beni seviyor musun? Bende seni seviyorum, Saşenka. Efendim? Hayır, Saşenka buraya tırmanamazsın, düşeceksin şimdi. Haydi, Saşenka git dedim benim hazırlanmam gerek. (Saşa'ya el sallayarak pencereden iner. Beşik ninnisini mırıldanarak odada dolaşmaya başlar.)

*Bayu – bayuşki, bayu
Ne lojisya na krayu,
Pridet serenkaa bolçok
İ utaşcit za boçok¹⁷*

(Yatağa oturur) Hadi kızlar, oturun. Prisyadem druzya pered dalney dorogoy, pust legkim okajetsya put¹⁸... İçimde olağanüstü bir sevinç olsa bile, sizden ayrıldığım için ağlamak istiyorum. Tekrar karşılaşırız mıyız acaba?

Gölfine- On üçüncüyü doğurursam buraya tekrar geleceğim.

Valentina- Gelin, Gölfine abla yine bu odada buluşuruz. (Altınçeç'e) Sende artık üzülme, Altınçeç. Her şey yoluna girecek. Adresim sende var. Mutlaka mektup yaz bana olur mu?

*Ay çocuğum ay,
Ay senin annen ay.*

Sana en en iyi dileklerimi diliyorum!

Altınçeç- Valentina, sana da çok teşekkür ederim.

Gölfine- Altınçeç'e bir dua öğrettim, Valentina. Eğer o duayı içten okuyup Oralbae'na bakarsa...

Altınçeç- Gölfine abla...

Valentina-Gölfine abla... Bana söylemeden dua öğreniyorlar. Şimdi bana da öğret.

¹⁷ Rusça ninni (E-e-e-e-e-e)

Kenarda yatmasana

Boz bir kurt gelir

Fiçinin arkasına götürür

¹⁸ Rusça konuşuyor: Uzak yola çıkmadan oturalım, yolumuz açık olsun.

Gölfine- Senin erkek arkadaşın yok, Valentina. Seninki, sonsuza dek seninle kalacak.

Valentina- Söyle, Gulfine abla.

Gölfine- Evet.

Valentina- Şimdi söyleyin duayı.

Gölfine- Gözünü dikip adama bakıyorsun ve içinden bu duayı okuyorsun.

*Ben senin ışığın olacağım,
Güneşin olacağım,
Güneşin gibi parlayacağım.*

Öyle mi diyorsun? Bunu söyledikten sonra erkek arkadaşın yanında kalıyor mu? Ben Zarifulla'ya söyledim. Gelmedi hala yanıma...

Nina- (Kapıdan görünür.) Vasileva, toplanın.

Valentina- Kızlar, ağlamak istiyorum. Gulfina abla, canım. Sizi çok seviyorum, Gulfina abla.

Gölfine- Bende, üçümüz sessizce oturalım.

Dizlerinin üstünde oturuyorlar. İki annenin ninnisi onları sakinleştiriyor.

*Ellerini dizlerinin üstüne koyuyoarlar,
Oturup dinleniyorlar,
Yine çalış, yine çalış, bin dert,
Uzun ömürler dileriz, biz onlara,
Çocuklarının yolu, onların yüzlerinde
Sürekli özlem, sürekli endişe, bin türlü düşünce,
Annelere sabır diliyoruz,
Sabır dileriz biz onlara.*

Şarkının son satırlarında, oturdukları yerden kalkıp odadan çıkıp koridordan geçerler. Doktor odası aydınlanır. Doktor odasında Dilemma'nın annesi Rimma ve başhekim Zeytüne Zakirovna vardır.

Başhekim- Hoş geldiniz, oturun lütfen.

Rimma- Ben Rimma Eçhelievna.

Başhekim- Çok güzel. Rimma, Dilemma ilginç isimler.

Rimma- İsmimi babam koymuş, kızıma ise ismini ben koydum. Siz, Zeytüne Zakirov'sunuz, değil mi?

Başhekim- Evet.

Rimma- Siz Kazan'da oldukça meşhursunuz. Buraya gelirken sürekli düşündüm, sizinle nasıl konuşacağımı. Umarım yanlış bir kelime söylemem. Eğer yanlış bir şey söylersem bana kızmazsınız değil mi, Zeytüne Zakirovna?

Başhekim- Siz de yanlış bir şey söylememeye çalışın.

Rimma- Benimle kızım Dilemma hakkında konuşacaksınız, öyle değil mi?

Başhekim- Evet, sizi buraya kızınız hakkında konuşmak için çağırdım.

Rimma- Bırakın gideyim. (Ağlamaya başlar.)

Başhekim- Siz neden ağlıyorsunuz?

Rimma- Nasıl ağlamam Zeytüne Zakirovna! O benim tek kızım. İki yaşından beri tek başıma büyüttüm.

Başhekim- Peki ya babası?

Rimma- Çok kötü bir adam çıktı. Nikolay Pabloviç, Nikolay Pavloviç dedim durdum kendisine, böyle olacağını bilmiyordum. Ben ona, Nikolay Pavloviç dedim, o bana Himera dedi. Sabrettim ama nereye kadar? En sonunda peşimden gelme şeytan, dedim.

Başhekim- Kızınızın bir çocuğu olduğunu biliyor musunuz?

Rimma- Nasıl bilmem... Nasıl bilmem... Zeytüne Zakirovna

Başhekim- Peki neden kızınızın durumunu öğrenmek için buraya gelmediniz?

Rimma- Gelmek istedim. Ama bana izin vermediler, Zeytüne Zakirovna.

Başhekim- Bir hediye yollamadınız mı? Bir tebrik yazısı bile göndermediniz mi?

Rimma- Burada bakılmaları gerekiyor, diye biliyorum.

Başhekim- Kızınız bebeğini istemiyor. (Rimma tekrar ağlamaya başlar.) Durun, yoksa bunu da mı biliyorsunuz? Size soruyorum!

Rimma- Buraya gelmeden önce onunla konuştum. Beni dinlemiyorlar. Çok inatçı! Eğer sizin aklınıza bir fikir geldiyse...

Başhekim- Lütfen kızınızla tekrar konuşmayı deneyin. Neden sessiz kalıyorsunuz?

Rimma- Tekrar mı?

Başhekim- Evet, tekrar konuşun.

Rimma- Şimdi mi? siz burada olacak mısınız?

Başhekim- Fazla uzaklaşmayacağım.

Rimma- Konuşurum ama sizde burada olun, gitmeyin. Tamam mı?

Başhekim- Neden?

Rimma- (Biraz durduktan sonra.) Ben korkuyorum ondan.

Başhekim- (Kapıya doğru seslenerek.) Beşinci odadan Mengliçeva'yı çağırın.

Rimma- Bana nasıl konuşmam gerektiğini söyleyin, Zeytüne Zakirovna.

Başhekim- Kızınızla nasıl konuşmanız gerektiğini bana mı soruyorsunuz?

Rimma- O iki kelime söyler, ben de oturup ağlarım. Ne ağlamasını biliyor ne de konuşmasını.

Başhekim- Kızınıza gülmeyi neden öğretmediniz?

Rimma- Bir çocuğa gülmeyi nasıl öğretebilirim?

Başhekim- Doğduklarında da ağlıyorlar, unuttun mu?

Rimma- O böyle bir çocuk.

Başhekim- Böyle çocuk yetiştirilmez!

Rimma- Beni mi suçluyorsunuz? (Dilemma odaya girer ve annesinin karşısında durur.)

Dilemma, kızım...

Dilemma- Ne var?

Rimma- Zeytüne Zakirovna seninle konuşmamı istedi.

Dilemma- Ne konuşacakmışız?

Başhekim- Oturun, Mengliçeva.

Dilemma- Neden oturayım? Benim onunla konuşacak hiçbir şeyim yok!

Başhekim- Annen...

Dilemma- Konuşacak bir şeyim yok dedim.

Rimma- Beni şimdi anlıyor musunuz, Zeytüne Zakirovna?

Dilemma- Ne diyorsun sen? Sam nerede? (Başhekime) Beni taburcu edin. Kendim ayrılıyorum. (Çıkışa yönelir.)

Başhekim- Acele etmeyin, oturun.

Dilemma- Ben size söyledim.

Başhekim- Size ne söyleyebilirim ki? Kız kardeşim demeye dilim varmıyor. Bakın Dilemma şu anda karşınızda sizi on sekiz yıldır yetiştiren anneniz var!

Dilemma- Ne yapabilirim?

Başhekim- Seni besledi, içirdi, giydirdi, büyüttü...

Dilemma- Yeter bu kadar!

Başhekim- (Kısa bir aradan sonra) Bakın Mengliçeva bugün çıkacaksınız. (Dilemma aniden çıkıp gider.)

Rimma- Ben size söylemiştim.

Başhekim- Gidebilirsin Rimma Eçhelievna. (Rimma yerinden kıpırdamaz.) Gidebilirsin dedim.

Rimma- Çocuk ne olacak?

Başhekim- Bu sizi ilgilendirmez.

Rimma- Bebeği alabilir miyim?

Başhekim- Yasalar buna izin veriyor. Fakat biz vermiyoruz.

Rimma- Neden?

Başhekim- Dilemma gibi bir çocuk yetiştiren anneye, bir bebek daha veremeyiz. (Rimma ağlamaya başlar.) Ağlayan annelerin gözyaşlarını kirletmeyin. Savaş sırasında ülkeleri, anavatanları için katledilen çocukları için ağlayan annelerin ruhunu incitmeyin.

Rimma hastaneden ayrılır. Gitmesine izin vermemeye çalışan Ayzare Ehetovna'yı iter. İsimsiz Kadın birden sahneye çıkar.

Kadın- Lütfen, lütfen. Eşimde bu bebeği istiyor. Bebeği bize verin.

İki anne ninnilerine devam eder:

*Ömrünün zorlu yolları boyunca,
Ümit yıldızım,
Büyüyecek misin, sen?
Ülkesinin şanı,
Namusu, vicdanı,
Çocuğum devam,
Devam edecek misin, sen?*

Odada Gölfine ile Altınçeç var. Gölfine pencereden dışarı bakıyor.

Gölfine- Bu iş hala bitmedi mi? Zarifulla'nın vakti yoksa kız kardeşim gelmeliydi. Doktorlardan utanıyorum. Kız kardeşim, bugün geleceğim, dedi. Altınçeç, aynalaem kafanı taşa vursan da kafan yarılr, taşı kafana vursan da kafan yarılr. Geri döndüğümde o Zarifulla'ya göstereceğim. Muhtemelen şu anda biçerdöveri tamir ediyor. Hasat vaktinden önce tamirinin yapılması gerek. Başkasından ödünç de alamaz.

Ayzare Ehetovna odaya girer.

Ayzare- Nasılsınız, güzellerim?

Gölfine- Gelmiyorlar, Ayzare canım. Kız kardeşimin gelmesi gerekiyordu. Sen gördün mü, gelmişler mi?

Ayzare- Gelecekler, haber verdik. Siz endişelenmeyin.

Gölfine- Zarifulla artık gelemez, çok meşgul. Hasat vakti geldi. Kız kardeşim neden gelmedi?

Ayzare- (Altınçeç'in yanına gelip.) Sen ne yapmayı düşünüyorsun?

Gölfine- Biz onunla konuştuk, Ayzare Ehetovna, merak etmeyin. Kadınlar konusunda bizden daha katı kuralları var. Annesine bir mektup yazdık ama cevap vermedi. Öfkesi hala geçmemiş. Altınçeç'in çocuğu bizimle gelecek. Hem kreş, hem bahçe var. Evimiz oldukça geniş ve ferah. Annesinden mektup geldiğinde, çocuğu da biraz büyüdüğünde kendisi kararını verir.

Ayzare- Çok iyi düşünmüşsünüz.

Gölfine- Bu kız kardeş, çocuğunun değerini bilmiyor. Buradan tek başına çıkacağını düşünerek gülüyor.

Ayzare- Sakin olun lütfen, vakit daha erken.

Gölfine- Gerçekten öyle mi Ayzare?

Ayzare- Siz çıkana kadar bekleyeceğim.

Gölfine- Ben de onu söylüyorum. Kızma, neredeyse gelirler. Bekledim durdum, benim ailem geldiğinde Altınçeç'in Oralbaysı da gelsin! Pencereden, ben geldim, Altınçeç diye bağırsın. Oralbaysı, Altınçeç'in kızının babası. Çok iyi bir insanmış, Altınçeç öyle söyledi. Masallar neden gerçek değil, Ayzare Ehetovna?

Ayzare- (Altınçeç'in başını okşayarak.) Kim bilir, belki de insanlar başlarına gelen durumlarla ilgili masallar anlatıyorlardır. (Altınçeç'e) Endişelenme, her şey sizin düşündüğünüz gibi olacak.

Hemşire Nina girer.

Nina- Kalaybekova, bu size geldi. (Altınçeç'e bir not verir.)

Gölfine- Eğer Valentina olsaydı, Estağfurullah derdi. Oku, oku çabuk, Altınçeç aynalaem.

Altınçeç ne yapacağını bilmeden elinde bir not tutuyor.

Ayzare- Sabır, sabır. Sakin ol, Altınçeç. İşte böyle.

Gölfine- Ver, Altınçeç, ben okuyayım.

Altınçeç- Ben okurum. (Notu dikkatlice açar ve okur.)

Gölfine- Oralbaysı mı, Altınçeç?

Altınçeç- (Kısa bir duraklamadan sonra) Ablam ile eniştem.

Gölfine- Sakın ağlama! (Ayzare Ehetovna ile Nina'ya) Sakinleştirin onu, bakıp durmayın öyle!

Ayzare- Acele etmeyin, size söylüyorum.

Gölfine- Eğer acele etmesem, on iki tane çocuğu doğurmaya vaktim yeter miydi? Görüyorsunuz, Altınçeç kendi başına hiçbir şey yapamaz. Altınçeç, endişelenme. Endişelenme, Altınçeç.

Nina- Çok geçmeden benim ablam gibi oldunuz. Biraz oturalım mı?

Gölfine- Özleyeceğim seni Nina, çok özleyeceğim. Haydi, gel sana bir sarılayım. (Nina'ya sarılır.) İkinci oğlumun eşi olup bize gelmek ister misin?

Nina- Yarını bekle.

Gölfine- (Gülümseyerek Nina'nın arkasından pencereye doğru geliyor.) Görünürde yoklar. (Aniden bağırmaya başlar.) Geliyorlar! Bir, iki, üç, dört, beş, altı. Altısı da benim. Yedincisi yine benim Zarifula'm, sekizincisi kız kardeşim, dokuzuncusu ise kardeşimin kocası. Hepsinin de ellerinde çiçek var. (Ayzare Ehetovna ile Nina'ya) Çiçekler sizin için. (Yatağına oturdu ve birden hıçkırıklar ile ağlamaya başladı.)

Ayzare- Yine başladı. Buradan gülerek çıkmalısınız.

Altınçeç- Gölfine abla...

Nina- Komedi!

Gölfine- Baksanıza, gitmemişler mi?

Nina- (Pencereden bakar.) Hayır, gitmemişler. Bahçede dizilmiş öylece duruyorlar.

Gölfine- Kır kazları gibi mi?

Nina- Hayır, askerler gibi.

Gölfine- Ayzare canım, onlara bir söz söyleyebilir miyim?

Ayzare- Tamam, söyle bakalım.

Gölfine- (Pencereye çıkar ve bağırmaya başlar.) Zarifulla! Kapıya git, kapıya... (Gözyaşlarını siler ve pencereden iner.) Aydar'ın burnunu bile silmediler.

Nina- Pekâlâ, hadi bakalım gidiyoruz.

Odadan çıkıyorlar. Koridordan geçerken, başhekim ile karşılaşıyorlar.

Başhekim- Gidiyor musunuz, güzel kızlar? İyi yolculuklar!

Gölfine, Altınçeç- Çok teşekkür ederiz, hepinize. (Hastaneden ayrılırlar.)

Başhekim- Ayzare Ehetovna, geldiler.

Ayzare- Kimler geldi, Zeytüne Zakirovna?

Başhekim- Mengliçeva'nın kayınvalidesi, oğlu ile birlikte geldi.

Onların konuşmaları acıkan çocukların ağlama sesleri ile kesilir. İki beşik yeniden sahnede görünür. Anneler beşikleri sallar ve beşik ninnisini söylemeye devam ederler:

Elli-belli, belliem

Uyu, çocuğum, annem,

Tatlım uyu, bebeğim,

Nöbet tutuyor annen.

Elli-belli, belli-beç

Elli-belli, belli-beç.

